

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

2.500.000 TL - 2.50 YTL. kdv dahil

aralık 2005 sayısı: 32 2.500.000 TL - 2,50 YTL kdv dahil

kaçak yayın

yeryüzüne

DEUTSCHLAND 1,40 • LUXEMBOURG 3,50 EUR • SCHWEIZ 6,50 CHF • IRLAND 3,50 • BELGIQUE 3,50 • FRANCE 3,50 • GB 2,70 • KWT 2.750.000 IL

Varoşların Pedagojisi

Babasında güç, onda duygu var

Hızlı'nın Şiirleri

Paris'e veda

MAYAKOVSKI

L-Manyak
çizeri
Soner
Günday
Kaçak'a
konuştu

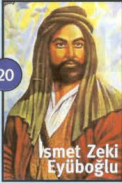
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

HASİP KAPLAN DİLEKÇESİ HÜZÜN

“ Ateşi söndürmek için, bir kırlangıcın gagasında taşıdığı bir damla su gibi, her birey kendince kendi gücü oranında sembolik de olsa bir damla katkıda bulunduğu zaman, damlalardan bir göl oluştuğunu; nehir olup denizlere aktığını görecektik, bundan da öte, bireyler ne denli büyük bir güç ve çözüm kaynağı olduklarının farkına vararak, eşit ve özgür bir yurttaş olmanın doyumuna erişeceklerdir. Kardeşliğe, barışa, güvenliğe, huzura giden yol, bir kırlangıcın çabası kadar bir katkı ve fedakarlık gerektiriyor. ”

Varoşların Pedagojisi-II

İsmet Zeki
Eyüboğlu

Ali'nin Şiirleri

05

Cecelie
Ahern

44

Babasında güç, onda duygu var
Hocalar ve Yollar üzerine

Paulo
Coelho

58

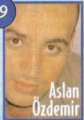
Cezmi
Ersöz

Metin Kaşan

25

Bu sana ilk seslenişim duy sesimi

Aslan
Özdemir

19

GENÇLİK OYUNCAĞIM
İSTANBUL

Paris'e
Veda
Vladimir
Mayakovski

18

MEXTUBUN GETİRDİĞİ KİŞİ

Ender
Özkahraman

50

L-Manyak
çizeri
Soner
Günday

06 Varoşları kim yazacak?
Ömer Türkeş

08 Meseleye "Fransız" mı
kalıyorsunuz? Zeki Coşkun

10 Benim güzel Gültüpe'm
Nevzat Çelik

11 Varoşlarda sosyo-kültürel
hayat Banşu Pürüncü

14 Bir araba yakmak: Medeniyet
Tarihi Serdar Paktin

17 Kardeş varoşlar: Tülin Er

26 Dirilen Bulgar şairi...
Hasine Şen

28 Yokuş aşağı, yokuş yukarı
Özlem Kumrular

31 Dilekçesi Hüzün Metin Aksoy

32 Ünlülerin kısa aşk hikayeleri-1

34 Geçmiş ve gelecek şentezi
Özlem Kumrular

38 Almanya Haber Gültekin Emre

40 Selanik'in güzellikleri
Alper Çeker

42 Yokolmanın dayanılmaz
ağırlığı Metin Fındıkcı

51 Kanat Alıştıranlar

54 Kaçak Aktif

56 Çay ocağında bir gece

56 Kitap Arkası

62 Ah sonbahar yalnızlıkları!
Atilla Birkiye

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranterey.org>

Hocalar ve yollar üzerine

Kendi kaderini seçmek

"Her şeyden vazgeçmeye hazırım" dedi prens hocası-na. "Lütfen beni öğrenciniz olarak kabul edin."

"İnsan kendi yolunu nasıl seçer?" diye sordu hocası. "Fedakârlıkla" diye cevap verdi prens. "Fedakârlık isteyen yol, doğru yoldur."

O sırada bilge hoca başını rafa çarptı ve paha biçilmez bir vazoya raftan düştü. Prens vazoyu yakalamak için kendini yere attı. Yere biçimsiz bir şekilde düştüğü için kolunu kırdı ama bu arada vazoyu kurtarmayı başardı.

"Hangisi daha büyük fedakârlık: Vazonun paramparça olmasına seyirci kalmak mı yoksa onu kurtarma pahasına kolunu kırmak mı?" diye sordu hoca.

"Bilmiyorum," dedi prens.

"Sadece fedakârlıkla hangi yolun doğru yol olduğuna nasıl karar verebilirsin ki? Doğru yol bizim o yolu sevmek kapasitemize göre seçilir, onun için acı çekmek kapasitemize göre değil."

Gerçekle birlikte yaşamak

Mahatma Gandhi tüm hayatını savaşıarak geçirdi ama sonunda Hindistan'ı İngiltere'nin hâkimiyetinden kurtarıp özgürlüğüne kavuşturmayı başardı. Ona dünya tarihindeki en önemli isimlerden birisi olduğu söylenildiğinde şöyle cevap verdi:

"Dünyaya öğretecek yeni bir şeyim yok. Doğruluk ve barış, dağlar kadar eski şeyler. Benim tek yaptığım onları mümkün olan en geniş boyutlarda hayata ge-

çirmektir. Bunu yaparken bazı hatalar da yaptım ama hatalarımdan dersimi aldım.

Benim gösterdiğim basit gerçeklere inanmayanlar ancak onlarla birlikte yaşarlarsa onları etraflarına yayabilirler. Kesinlikle eminim ki, aynı çabayı gösteren ve insanlara aynı derecede umut ve inanç aşılayan herhangi bir adam ya da kadın da benim yaptığımı yapabilir."

Engelleri aşmak

Önemli bir sufi hoca ders vermesi için Kaliforniya'ya davet edildi. Sabah saat sekizde, yani dersin başlama saati geldiğinde, konferans salonu çoktan dolmuştu. Tam o sırada asistanlardan biri sahnenin ortasına yürüdü ve şöyle bir duyuru yaptı:

"Hocamız daha yeni kalktı. Lütfen sabırlı olunuz."

Zaman geçti ve insanlar salondan birer birer ayrılmaya başladı. Öğle saatlerinde asistan yine sahneye geldi ve hocanın yeni tanıştığı güzel bayanla sohbeti birer birer konuşmasına başlayacağını söyledi. Dinleyicilerin büyük bir bölümü kalkıp salonu terk etti.

Öğleden sonra saat dörtte hoca sahnede göründü; belli ki sarhoştur. Bu sefer dinleyicilerin hemen hepsi salondan çıktılar, geriye sadece altı kişi kaldı.

"Bildiklerimi öğreteceklerim sadece sizlersiniz," dedi üstad sarhoş taklidi yapmayı keserek. "Uzun bir yolda ilerlemek isteyen herkesin şunu bilmesi gerekir; İlk ders başlangıçta yaşanan hayal kırıklıklarının üstesinden nasıl geçileceğini öğrenmektir."

Bu da geçer

Sufi geleneği, çevresi bilge adamlarla sarılı bir kralın hikâyesini anlatır:

Bir sabah, bilgiler her zamanki gibi konuşurken, kral olağanüstü bir sessizlik içindeydi.

"Bir sorun mu var Majesteleri?" diye sordu bilgilerden biri.

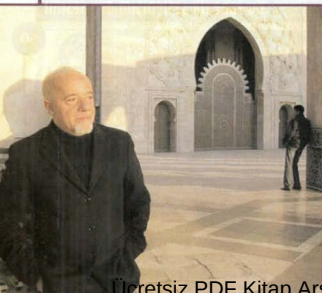
"Kafam karışık" diye cevapladı kral. "Bazen üzüntünün altında eziliyorum ve görevlerimi yapamayacak kadar güçsüz hissediyorum kendimi. Diğer zamanlarda emrimdeki bu büyük güç beni sarhoş ediyor. Kendimle barış içinde olmama yardım edecek bir tılsım istiyorum."

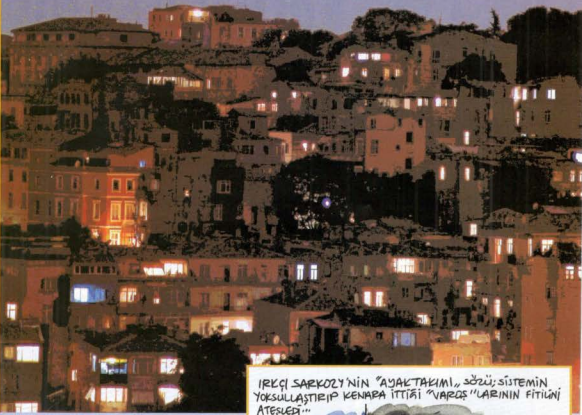
Bu istek karşısında şaşırان bilgiler konuyu aylar boyunca tartıştılar. Sonunda bir hediyeyle kralın yanına gittiler.

"Bu tılsımın üzerine sihirli bir söz kazıttık. Kendinizi fazla güçlü ya da fazla üzülgün hissettiğiniz anlarda bu sözü yüksek sesle okuyun," dediler.

Kral adamlarından istediği tılsımı eline alıp baktı. Altın ve gümüşten yapılmış basit bir halkaydı, ama üzerine şu söz kazınmıştı:

"Bu da geçer"

Kültür-Edebiyat dergileri elbetteki kültürel eylemlilik içerirler. Sosyal yapıyı gözardı etmeyen dergiler diğerlerinden pedagojik yüklem bakımından ayrışır... Kültür-Sanat imkanlarının yaygınlaşması, paylaşımı; yani o alanda demokratikleşmenin sağlanması canlı ve topluma açık bir kültürel ortam yaşayabilmesi için önemlidir.

Kaçak Yayın sosyal yapıyı önemseyen bir kültürel eylemlilik çabasında. Diyalogcu ve sentezci bir kültürel eylemi zaman zaman naif örneklerle de olsa yürütmeye çalıştı. İstanbul'un varoşları sosyal yapı olarak çok çarpıcı bir örnek. Merkezi kültürel yapılanma denilince de yine İstanbul başta geliyor. "Varoşların Pedagojisi" başlığı altında yapmaya çalıştığımız yayınlarda sosyal yapının kültüre ait çelişkilerini sergilemek istedik. Başlıktaki iddia ise bu sosyal yapı kangrenine pedagojik bir yaklaşımın gerekli olduğunu göstermekten başka bir anlam taşımıyor. Bu gereklilik Paris'teki olayların yansımasıyla bizde de konuşulur oldu. Dosyamızda yer alan konu ile ilgili yazıları ve İstanbul taşrasında yaptığımız halk röportajlarını sosyal bilimcilerin, kültür ve sanatçıların dikkatine bir kez daha sunuyoruz.

IRKÇI SARKOLY'NİN "AYAKTAKIMI" SÖZÜ; SİSTEMİN YOKSULLAŞTIRIP KENARA İTTİĞİ "VAROŞ"LARININ FİTİLİNİ ATEŞLEDİ...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rantev.org>

Varoşları kim ya

1950'li yıllar, Türkiye tarihinde Demokrat Parti iktidarı ve köyden kente göç olgusu ile birlikte anılır. Batı'da büyük acılarla yaşanan sanayileşme anı gelmiş, konut ve iş yokluğu Türkiye gündeminin merkezine oturmuştu. Önceleri, kente yığılan insanların başlarını sokacak bir yer ihtiyacıyla ürettikleri derme çatma evlere göz yumuldu. Güzel de bir ad takıldı onlara: "gecekondu." Gecekonduların ortaya çıkışı ile roman ve öykü içinde yerini alması eş zamanlıdır.

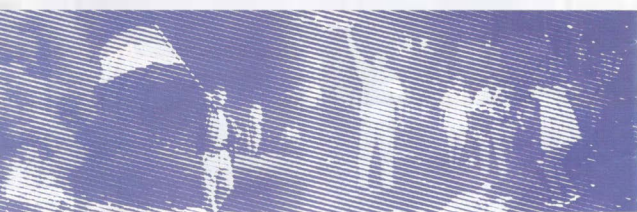
60'lı yılların sonunda, gecekondu mahalleleri kentleri kuşatmış, arkasına devleti de alan zenginlerin baskı ve sömürsü altında, bu derme çatma evleri bile her an yitirme korkusu ile yaşayan yoksul insanlar, kentin değişmez bir parçası olmuştu. 60'lı yılların ikinci yarısı, Türkiye'de yeni bir siyasi hareketin, ifadesini TİP'te bu

düşüncelerini ne şekilde etkilediği, işfabrika hayatının kendisi, yaptıkları bu işlerle insanlar arasındaki ilişkiler ortaya dokunulmaz pek. Yazarların meselesi "fukaralık" edebiyatından daha öteye taşınmış, sınıfsal temeller ve devrimci gençlerin eylemleri edebiyatın merkezi olmuştur. Gecekonduların "şirin mi şirin" görüldüğü bu yeni dönemde, gecekondu mahalleleri ve gecekonduya yaşayan insanlar pek çok romanın kahramanıdır, ama ekonomik durum, yoksulluk ve yoksulların mekânları çarpıcı görüntüler taşımazlar.

Toplumsal kaygılarla yazılan 12 Mart romanı, ağırlıklı olarak gerçekçidir, ancak çoğu kez politik bakış ile gerçek, yer değiştirir. Bu romanları okurken son aşamada hep politik belirleyicilikle kesişir. Yazarlar için gecekondu hayatı, üretilen yeni kültürel biçimler, aile ilişkileri değil, in-

da işsizlik, açlık, evsizlik, hastane kapıları bekleyen insanlar, kısaca yoksulluk görüntüleri yer almıyordu elbette.

2000'li yıllarda büyük bir artış gösteren yerli romanlarda üst orta sınıftan İstanbulluların ezici bir çoğunlukta olması, yeterince tüketmeyen ve küreselleşmeye ayak uydurması pek mümkün görünmeyen yoksul kesimlerin sorunlarıyla birlikte edebiyatın görüş mesafesinden çıktığının açık bir delilidir. Biraz daha açalım. Diyelim ki, Ankara ya da İzmir yönünden İstanbul'a ilerliyorsunuz; ilk karşınıza çıkan yerleşim yerleri Pendik, Kartal, Maltepe, Sultanbeyli olmalı, ama hiçbirisi roman konusu değil. Oradaki fabrikaların, tersanelerin, yoksul insanların yaşadıkları mahallelerin, gecekonduların, iç içe geçmiş evlerin, bizim geçerken bakmadığımız evlerin, bütün bir hayatı boyunca onlar-

lan sosyalist solun da yükseldiği bir dönem, TİP içinde ve dışında yer alan devrimci gençler için ise büyük kentlerdeki gecekonduya yoksul yaşayan insanlar önemli bir potansiyel müttelik görünümündeydi. Dahası, sınıf karşıtlıklarını zengin-yoksul karşıtlığı içinde işlemeye müsait bir alandı gecekondu. 70'lerin hemen öncesinde devrimcilerin halkla buluşmasının mekânı olan gecekondu semtleri, 70 sonrası romanın konusu oldu.

1960'tan 80'e kadar geçen süre içerisinde, sosyalist hareketin -1971'de kesintili uğramasına rağmen- giderek yükselmesinin romanlara yansımada yoksulluk yerini yine korumuş gibi gözüküyor. Ne var ki, siyasi kullanımı içerisinde yoksulluk ve yoksulluk ifadesi taşıyan kavramlar söylemselleşmiştir artık. "Gecekondu" der yazar, bir yoksulluk mekânı olduğunu bilirsiniz; "burjuvalar" nitelemesi zengin ve sömüren kesim bilginimizi çağırır, ama bu maddi yoksulluğun ötesinde, yoksulluğunun roman kahramanlarının duygu ve

sanları o mekânlarda yaşamaya mahkum eden sistemin meşruluğunu sorgulamaktır esas olan. Bir hareket ve eylem anında izlenemediğinden, ezenler ve ezilenler metin içerisinde yaratılmaz, yalnızca anlatılmış olurlar. Bu kez de bir başka tür örnek okura, solcu edebiyatçıların ihtiyaç duyar sözünü ettiğim romanlar.

80'lerden sonra; elveda yoksulluk, merhaba hayat

Türkiye'de 12 Eylül askeri darbesi ile başlayan yeni ekonomik, siyasal, toplumsal ve ideolojik şekillenmenin sonucunda bir kültürel bölünme yaşandığını söyleyebiliriz. Artık kendini taşradan, yoksulluk ve isyandan ayıran, kendini bütün bu çelişki ve çatışmaların dışında tanımlamak isteyen bir Türkiye çıkmıştı ortaya. Bu kültürü çarçabuk üstlenen bir kesim, bundan itibaren "yeni Türkiye" adıyla kendini tanıtmeye başladı. Objektife takılanlar arasın-

dan birine sahip olmak hayalleriyle yaşayan insanların, bir yazarın öfkesini olmasa bile hiç değilse merakını ve yaratıcılığını kamçılaması beklenirken, ilgilenilen toplumun dar bir kesiminin İstanbul'un merkezindeki varoluş meseleleri, açlıklar, cinsellikler, v.b. oluyor. Öyle ki, bu romanları okurken sanki artı birşeylerin değiştiği, kapitalizmin yapısal krizlerini çözdüğü, yoksulların marjinalleştiği kolaylıkla düşünülebilir. Oysa, değişen, ne yoksulların varlığı, ne çektiikleri sıkıntılar, ne de ev diye sığındıkları gecekonduları; değişen sistemin karşısından sistemin içine doğru kararlı bir yürüyüş tutturan yazar ve entelektüellerin hayat tarzları, tercihleri ve tahayyülleri.

80'lerden sonra mahcup ifadelerle başlayan 2000'li yıllarda özgüvenini tesis etmiş hikâyelerle sürdürülen zenginlik te masının bu denli yaygınlaşmasının ardında medya dolayımının, zenginlik imgesinde medyanın, zenginlik imgesiyle sürekli gündemde tutulmasının, hatta bahse değer

zacak?

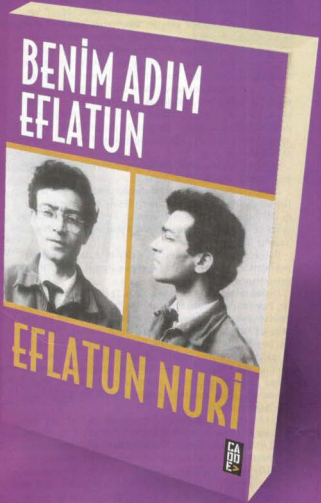
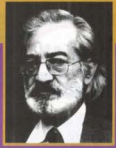
tek hayat biçimi haline getirilmesinin etkileri vardır. Gerçekten de televizyon ve kitle iletişim araçları sayesinde bu hayat biçimi kanıksanırken, sınıf yapısı belki de en çıplak, kaba ve eşitsiz biçimlerle apaçık ortadayken, medyanın ve reklamcılığın uyguladığı mistifikasyon teknikleriyle görünmez, konuşulmaz hale gelmiştir. Elbette medyanın ve entelektüel üretim araçlarının arkasındaki sınıf hâkimiyeti de görünmez. Görünenler gürbüz, neşeli, hepsinden önemlisi özgür bireylerdir. Ama "freedom" değil "free"liktir bu; her türden zorunluluktan azade olmayı, alıp başını gidebilmeyi ifade eden, bir serbestlik hali olarak kavranan bir özgürlüktür. Böyle bir özgürlüğe sahip olabilmenin yegâne koşulu, kazanmak ve tüketmektir.

Roman ya da Büyülü Ayna

Her reklam, her TV dizisi, maddi bir güç sahibi olmakla her şeyi yapabilmeye muktedir olmak, beğenilmek ve sevilmek arasındaki ilişkiye üstü açık ya da örtülü göndermelerle dolu. Bu hayatın çok uzağında kalan toplumun büyük çoğunluğu ise o maddi güç sahiplerinin, yani başkalarının hayatlarını izlemek zorunda. Bugün varoş delikanlılarının bile TV dizilerindeki "cool" erkeklerin kıyafetleriyle, siyah gözlükler, siyah elbiseler, beyaz gömleklerle dolaşmaları, siyah otomobil sayısının bu kadar çok artması, ancak ideolojik hegemonya terimleriyle açıklanabilir. Artık özel mülkiyet bizi o kadar aptal ve tek yanlı yapmıştır ki, "bir nesne, sadece ona sahip olduğumuzda, yenildiğinde, içildiğinde, giyildiğinde, kısaca biz kullandığımızda bizimdir ve o nesneye sahip olmak bizi bambaşka bir insan haline getirebilir" inancı yerleşmiştir. Bütün fiziksel ve zihinsel duyarların yerini, bütün bu duyarların yabancılığı, yani malik olma duygusu almıştır. Artık burjuva kesimin sözcülerinin "servet düşmanlığı"ndan –yani gelir dağılımının dengelenmesi talebinden– şikâyetlenmeyişi bundandır; düşmanlık yerini hayranlığa bırakmış, eşit bir toplum tasarımının duygusal ve düşünsel damarlarından birisi daha içiş edilmiştir.

Edebiyatın büyük toplumsal değişimlerin arkasından geldiği, tarihin koyduğu problemleri çözmekle uğraştığı, kabul edilir bir iddiadır. Zira her dönüşüm, kendi bagajında belli etik özürleri, algısal belirsizlikleri ve ideolojik çelişkileri taşır. Kısacası, her dönüşüm, toplumsal birliği istikrarsılaştırır ve bireysel varoluşu zorlaştıran sembolik yüklerle doludur. İşte, edebiyat bu gerilimi düşürmeye yardım eder. Edebiyatın problem çözücü bir işlevi vardır: varoluşu daha anlaşılır ve daha kabul edilebilir bir hale getirmek. Edebiyat, bunu yaparken aslında iktidar ilişkilerini –hatta, bu ilişkilerin şiddetini– daha kabul edilebilir kılar. 2000'li yıllarda zenginlik imgesinin edebiyat ve sanatta bu denli görünür olmasında, üst sınıfların hayat tarzına özen kesimlerin o hayat tarzıyla mesafelerini kurgusal metinlerle kapatmak isteği mutlaka vardır. Metaların ve o metalara sahip olunarak sürdürülecek hayatın edebi tasavvurlarıyla sinemanın, dizilerin, magazin programlarının ve reklamların büyüü dili aynı imgelerden oluşur. Artık edebiyat da –reklamlar gibi– arzu nesneyle karıştıran, ama sadece bakmaya, hayal etmeye ve arzuların özgürce kabarmasına izin veren –levan duygusunu törpüleyen– bir araçtır.

EFLATUN
NURİ

KİTAPÇILARDA

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Meseleye "Fransız"

Siz bilmiyorsunuz; Paris, İstanbul'dur. İstanbul da Hakkâri!

Bunu söyleyen ben değilim, Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı. İstanbul'un merkezi -kimileri için- diyelim ki İstiklal Caddesi'dir. İstiklal olmasa bile güzel yurdumuzun her şehrinde mutlaka bir "Cumhuriyet Caddesi" vardır. Örneğin Van'dakini gençler "Mecburiyet Caddesi" diye anarlar. Sabahın akşamı turla dur; mecburiyetin allahı.

Hakkâri'de var işte o mecburiyet -Cumhuriyet Caddesi'nden ve dahi İstiklal Caddesi de var Hakkâri'nin. Maliye Bakanlığı'na bakarsanız, Hakkâri'nin bu iki merkez ana caddesi, İstanbul'daki adalarıyla değil ama, asude boğaz kıyısıyla, Beylerbeyi'nde sıra sıra yalılar diyarı Yaliboş Caddesi'yle, aynı değerdedir. Hakkâri İstiklal ve Cumhuriyet caddelerindeki her bir metrekaşe mülkün değeri Maliye Bakanlığı'na göre 1.200 YTL, İstanbul Beylerbeyi Yaliboş Caddesi'nde de öyle!

Yurdun her yanı eşittir, devletimiz, maliyemiz için! Sözde değil öзде, vergide eşitlik. Yerse.

İstanbul İstiklal'in ve dahi Beylerbeyi Yaliboş'un sakinleri bir yanıla Parisyen'dir. Küreselleşme dediğiniz şey, aynı dünyada yaşamak demek değildir. Aynı "gusto"ya sahip olmaktır. Giyimde, yemede içmede, aşta, eğlenceye vs vs... Yaşama biçiminde.

Hakkârililer de küreselleşmiş, dolayısıyla da Parisyenleşmiş olmalı; aynı kıymetli semtlerde ikamet ya da ticaret eylediklerine göre!

Ondan mı nedendir bilinmez, Paris "getto"larındaki işsizler, Fransız işçileri bakanının tabiriyle "pislikler," serseri-hergeleler söyle bir hey heylenip ortalık ateşe verdiler ya, bu rada da Hakkâri havalisi ateşlendi. Kent merkezi, Yüksekova, Şemdinli dahil! Allah allah!

İşkârların, renklerin, aşkın simgesi kokuların; parfümün ve şarabın şehri Paris, "dişarılık" vatandaşlarının isyanına sahne oldu. Mağribiler'in; güneylilerin, Araplar'ın, müslümanların... Onca zamandır orada yaşayıp bir türlü Parisyenleşemeyenlerin...

Çok şükür, İstanbul'a bir şey olmadı. Olacağı da yok. Korkmayın. Niyesini sonra söyleyin. Türkiye'nin ekonomik, kültürel ve küresel başkenti İstanbul değil ama, güneydoğusu atesleniyor. Arıza Parisyenleşemeyeler'de, küreselleşemeyenlerde. Buraya dikkat. Hakkâri ve havalisinde sokakların hareketlendiren peş peşe patlayan bombaların faili ve kaynağı meçhul değilse bile, karışık. Derin merin bir şeylerden söz ediliyor.

Yine de Paris'ten İstanbul'a bakmaktansa, Hakkâri ve havalisine bakmak daha doğru görünüyor bana. İstanbul, Fransız Sokağı'nı almış koynuna. Üstelik de bir vakitler Fransız zulmüne, işgaline, emperyalizmine direnenlerin hatırina resmen "Cezayir Sokağı" adını verdiği İstiklal'in alt yanındaki mevkiiyi, yerli Parisyenlerinin zevki, keyfi, rahatı için Fransız Sokağı'na çevirmiş aslanlar gibi! O nedenle, bir şey olmaz İstanbul'a.

Eski Cezayir, şimdiki Fransız Sokağı'nın uzantısındaki Galataport'u verisin Ofera, Levent'teki İETT Garajı'na da çifte burgulu Dubai Towers'ı kondururverisin. "İster Arap, ister Yahudi, ister Amerikan, ister Fransız... Kim olursan ol, gel ey küresel sermaye, bakiye gel!"

İstanbul'un da varoşları varmış, Paris'in gettoları gibi; gelen onu... İstanbul'un varoşu, merkezdedir, tam da kalbinde. Örneğin Kasımpaşa'da, örneğin Hacıhüseyin'de. Oradan kalkıp iki adım ötedeki merkeze; İstiklal havalisine, olmadı Etiler-Tarabya hattına küçük bir sefer eylerler. Gündelik mesailerini icra ederler: Kapkaç. Yuvalarına dönerler. Barışkırtlar merkezle. Çok büyük arıza çıkmaz burada.

Yalnız şöyle bir durum var: Kapkaç baronları, son dönem de "ışgücü kaynağı" olarak gözlerini Güneydoğu'ya çevirmiş durumdalar. Oradan çocuk toplayıp burada -İstanbul'da- yetiştiriyor ve sahaya sürüyorlar, Türkiye'nin mağribilerini. Asil dikkat edilmesi, Fransız kalınmaması gereken nokta budur. O nedenle evet, Paris'ten Hakkâri'ye bakmak daha doğru ve de gerekli görünüyör.

Fransızların Fransız kaldıkları neydi?

Birdenbire alevlerle ortaya çıkıveren getto patlaması, beklenmeyen bir şey gibi göründü Fransızlara da, dünyaya da. Oysa yaşayan en önemli Fransız düşünürlerden değil midir, daha on yıl öncesinde, 1995'te *Yeni Ortaçağ* adlı manifesto niteliğindeki kitabı yazan?

Postmodernleşen ve de küreselleşip güzelleşen dünyamızın niye o karanlık zamanlara, ortaçağa döndüğünü söylüyor bu Fransız?

Kısaca özetlersek, şunlardan dolayı: Krizler, spazmlar, günlük yaşamın ana eksenini oluşturan. Her türlü merkez kaybolmuş, bunun yerini kaygan ve silik dayanışmalar olmuştur. Belirsizlik, bulanıklık... Zenginlik, mafyatik yapılanmayla birlikte katlanıp büyümektedir. Ortaçağ'dayız çünkü düne kadar "iyimser" bir kadercilğe sahipti dünya, insanlık, uygarlık: Modernliğin vaadi... Bugünse karamsarlıktan dolayı gözüpek olmak zorundayız.

20. yüzyıl sonlarında dünyanın taşraı sayılan Türkiye'de yaşayan biri olarak, benim diktatimi çekiyor Minc'in "Yeni Ortaçağ" saptaması ama, demek Fransızlar'ı pek ırgalamamış. Fransız burjuvası ve entelektüeli, kendilerini evrensel uygarlığın, modernliğin kurucuları, asıl temsilcileri olarak gördüklerinden, Anglo-Sakson ve Amerikan patentli "postmodern küreselleşme" pek iyi gözle bakmadıklarından; belki de... Kendilerinin dahilinin olmadığı bir şey olarak mı görüyorlardı Yeni Ortaçağ'ı, o nedenle mi eleştiriyorlardı, bilmeyiz.

Şu da dikkat çekici tabii: Bu Yeni Ortaçağ; küreselleşen, azmanlaşan, azgınlaşan ve arsızlaşan kapitalizme karşı, düşünselin yanı sıra ilk büyük eylemli tepkilerden biri yine Pa-

Paris

mi kalıyoruz?

ris kaynaklı olarak çıkıyor karşımıza, daha 1999'un haziranında. O gösteriler, beş ay sonra Seattle'da sahnelenecek olan, kimilerine "ayaklanma" gibi görünen hareketin provası niteliğindedir.

Evet, küresel kapitalizm, sokaktan gelen ilk büyük ve organize tepkiyi 1999 kasımında, Seattle'da yaşamıştı. DTÖ (Dünya Ticaret Örgütü) toplantısı vardı, bu teknoloji, müzik, basketbol merkezi huzurlu beldede. Kapitalizmin ağababalari, ya da Le Monde Diplomatique'in yayın yönetmeni –aynı zamanda Seattle'da gösterilere öncülük eden ATTAC örgütünün kurucu başkanı Bernard Cassen'in ifadesiyle "Küreselleşme Presidyumu" na karşı sokaktakiler, dünyanın meta olmadığını hatırlatıyor ve "Başka bir dünya mümkün" diye haykırıyorlardı.

Yine Fransa yönelimli bir saptama: Bir dönem Avrupa Kalkınma Bankası başkanlığını yapan Jacques Atta-

li, 1999 kasımında gerçekleşen ve kapitalizmle birlikte aynı zamanda muhalefetin de küreselleştiğinin ilk ve somut örneğini oluşturan bu gösterileri, bir milat olarak değerlendiriyordu; "Seattle'dan önce ve Seattle'dan sonra..."

Dediğim gibi, bu milat niteliğindeki gösterilerin provası Paris'te yapılmıştı, haziran 1999'da! Seattle'da 85 ülkeden 1200 örgütün temsilen on binlerce göstericinin ortaklaşa seslendirdiği "Başka bir dünya mümkün" sloganı da yine ilk kez 29 haziran'da Paris sokaklarında yankılandı... Yine bitmedi: Seattle'dakileri destekleyen ve onunla eşzamanlı gerçekleşen "neo-liberal kapitalist küreselleşme" karşıtı gösterilerin en büyüğü de yine Fransa'da yapıldı: 80 ayrı kent merkezinde 75.000 kişi aynı sloganlarla sokaktaydı!

Fransızlar, kendilerinin öncü rolü oynadıkları bu hareketlere de fransız kalmış-

lar demek ki... Seattle'dan, Paris başta olmak üzere Fransa'nın bütününe yayılan "eşitsizlik – adaletsizlik – özgürlüksüzlük" gösterileri, "dışandaki" bir duruma karşışmış demek ki. Öyle olunca da tüm bunlardan altı yıl sonra Paris ve havalisindeki kentlerin gettolarında çıkan yangınlar, dehşet sahnesi olarak okunuyor demek ki!

Hal böyle olunca, Fransızlar'a yine kendi bünyelerinden yaratıkları Fanon'u hatırlatmanın anlamı yok tabii ki. Hani şu yeryüzündeki son kitlesel özgürlük hareketinin, yine Fransız merkezli 1968 gençlik ayaklanmasının amentüsü niteliğindeki *Yeryüzünün Lanetlileri*'ni yazan karaderen Frantz Fanon'dan söz ediyorum. Tabii Fransız gençliğinden ve entelektüelinden önce Cezayir'ilerin amentüsüydü *Yeryüzünün Lanetlileri*. Sömürgecilğin –yani egemen Fransı'n ve değerlerinin uyguladığı şiddetin yerli halkta, sömürülende karşı şiddeti zorunlu kıldığını anlatan Fanon.

Fransızlar'ın 20. yüzyıla damgasını vuran düşüncülerinden Sartre, *Yeryüzünün Lanetlileri*'ne yazdığı önsözde şunları söylüyordu: "Avrupalı seçkinler, sömürge ülkelerde yerli ahalden seçkinler yetiştirmeyi kendilerine iş edindiler. Bunların gövdelerini Batı kültürünün ilkeleri ile donatırlar. Ağzıla-

rına deve hamuru misali büyük laflar koydular. Bunlar, sömürgeci ülkelerde kısa bir müddet kaldıktan sonra bütünüyle değişmiş olarak anayurtlarına dönüyorlardı. 'Canlı yalan makineleri'nin kardeşlerine söyleyecek lafları yoktu; sözleri sadece, Paris'ten, Amsterdam'dan, Londra'dan söylenenleri yankılandırmaktan ibaretti. Bu, bizim altın çaçımızdı."

Tabii ki Fransız İçişleri Bakanı Sarkozy'nin ne Fanon'la, ne Sartre'la, ne Attali'yle ne de Alain Minc'le işi olur. Çünkü o, tam da Sartre'nin tarifettiği "Canlı yalan makineleri'nden başka bir şey değildir. Küresel kapitalizm adına pislikleri temizlemektir onun işi: Hiçleştirilenleri... Fanon'un bir başka kitabındaki adla "Siyah Deri Beyaz Maske" düsturuna uyum sağlamamış olanları... Hiççöğlühç kalkanları, geldikleri yere defetmektir: Hiçliğe!

Seattle başka, Paris başka, İstanbul bambaşka

Bütün tarihsel, düşünsel ve siyasal önemine karşın, Seattle, "kitlesel" den öte entelektüel bir harekettir. Sokaka ait değildir. Tabir yerindeyse biraz "Fransız"dır. Paris gettolarını ateş veren ise, tam da Fransız olamayandır. Bu anlamda her ne kadar "yerel" olarak görünse de, her ne kadar başıbozuk, baldırı çıplak, "marjinal" işi olsa da tam anlamıyla Fransız'ın ve post-modern-küresel kapitalizmin, Yeni Ortaçağ'ın doğrudan kendi ürünü olduğu için, daha köklü, daha gerçektir.

Bu nedenle de Seattle'da sahne alanların Paris ve bütün metropollerin getto ahalisine "Fransız" kalmaması gerekir. İstanbul'un gettoları ve Türkiye'nin gettosu Hakkâri'ler dahil...

Hakkâri

BENİM GÜZEL GÜLTEPEM

Sinop'un bir orman köyünden İstanbul'un Gültepe'sine alıncaya kadar göçtüğümüzde küçük bir çocuktum. Ablam dokuz, ben altı, erkek kardeşim dört, kız kardeşim ise bir yaşı vardı. Beton ev, diye bilinirdi köşe başındaki tek katlı, çatınsız evimiz. Henüz isimlerimizi taşıyacak ruhsatımız olmadığından biz de beton evin çocukları, diye anılırdık. Gelişimin haftası dolmadı anımla babam bir fabrikada işçi olarak çalışmaya başladılar. Anıml, bizim mahallenin ve hatta Gültepe'nin çalışan ilk kadınıydı. Sırf bu yüzden kötü gözle bakıldığı olurdu. Daha sonraki yıllarda birçok mahalleli kadın fabrikalarda iş bulamadıkları için zengin muhtillerdeki evlerimizi ziyaret etmeye girmek zorunda kaldılar, o ayrı!

Gültepe, 1955'ten sonra mafya eliyle pazarlanan bir mahalle. 1965 yılında biz geldiğimizde, sokaklara rasgele serpiştirilmiş gibi duran tek katlı evlerin bahçeleri, bahçelerinde meyve ağaçları, ağaçlarında kuşları böcekleri... vardı. Dere bölgeleri bağ, bostandı. Tozlu çamurlu da olsa top oynayabiliydik. Tabii top bulabilirsek- geniş arsalar, arazileri vardı. Sobalı evlerimiz gaz lambalarıyla aydınlanırdı, yemeklerimizi soba üstünde ya da ısıtıcı ocaklarında pişirdi. Su ısıtıncımla belirsiz aralıklarla akan mahallemin çeşmesinden karşılanırdı. Bütün aşklar ve kavgalar çeşme başında başlar, orada da bitirdi.

Şaşılacak bir şeyama ayağımda lastik pabuçlarla gittiğimiz Gültepe İlkokulu'nun bir kütüphanesi vardı! Ve okula başlamadan önce bana okumayı öğretti, okula gitmemiş bir anımd vardı! Merak duygusuyla kirip içine bakabileceğimiz oyuncaklarımız vardı ama her nasılsa okuyabilecek kitaplarımız oldu. Ellerimizdeki sapanları, çelik komak sapanları, missetleri, topağları bırakırken, kitapları aldık. Çocuk kitaplarını, Kemalettin Tuğcu'yu Teksa's, Tommiki's, Zağor'u... erken geçtik. O sırada Denizli'ye taşındık, biz çocuk olmaktan çıktık. Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Fakir Baykurtlar, Azis Nesinler... Daha orta okuldaydık; radyo tiyatroları, arkası yasınları dinlemek için nasılsa koştura koştura okuldaneve gelmişsek, aynı hızla, kitapları için de buluşturdık bacaklarımızı. Artık ayakta, kafa da, dizde topu kaç kere zıplatabildiğinden daha önemiydi okunan kitap sayısı. Şiir, dünya klasiklerini okumaya başladığımızda girdi hayatımıza. Pek çok evin, beş on kitapla sınırlı da olsa, salonların ön görünür yerlerinde kitaplıkları vardı.

12 Mart sonrasında sağcı ya da solcu olmak sırası bize gelmişti. Kitapla erken tanışan bütün arkadaşlarım solcu oldu, okumayanlar da sağcı. Tam da bu yüzden, kitap okumayanları çok sevdi sistem! Bizden, dolayısıyla kitaptan nefret etti. Kitap okumayı pasif bir eylem olarak tanımlasa da kimileri, ki öyle değil, sistem onu kendisine doğrultulmuş bir silah olarak gördü hepl!

İlk parasal birikimler, tek katlı evler birer ikiye yükselmeye başladı. Boş arsalar doldu. Bahçelerdeki ağaçlar kesildi, çift daireli yamukyukuk gecepazarımanları yapıldı kalfalara. Kuşlar dalların yerine elektrik tellerine konar oldu. Masif mobilyalardan çkarılıp formika kaplılar alındı. Bakır kaplar melaminlerle yer değiştirildi. Kalaycılar sokağımızdan geçmez oldu. Oysa onları çıkarışırken izlemek büyük bir eğlenceydi bizim için.

Bir yıl kalmadan bütün evlerin camılarında siyah beyaz televizyon gölgesi pırıl pırıl parılamaya başladı. Yazık sinemalara bir daha yaz gelmedi. O yıllarda otuzlu yaşlarda olan anne babalar, bir daha sinemaya gitmedi.

Kitap okuyan çocukların kimi büyükren, kimileri de büyüdüklereine vuruldu. Vurulamayanlar da haphanelere dolduruldu. Yıllar sonra dışarı çıktıkları duyuldu ama üç beş kişiden başkası dönmeyi geçemedi.

12 Eylül Askeri Faşist Darbesinden pay, en çok geçkondulara düştü. Kocaman bir tiyatro salonu olan Halk Eğitim Merkezi kapatıldı. Kitap okumayı sevenler, kitap okumayanlar, kitapların gömülebileceği bir avuç toprak ile kalmışlar için-

Nevzat Çelik

kü. Kitaplarını yakmak zorunda kalanlar terk etti Gültepe'yi. Sadece öğrencilerin değil bütün mahallenin öğretmeni olan o idealist insanlar da ortalıkta pek gözükmüyor. Celal Çelik'i vurmuşlardı zaten. Bacadibi'nden başlayarak Cendere'ye kadar uzanan Talatpaşa Caddesi, İslamcı sermayenin mağazaları ve dükkânlarıyla doldu. Başörtülü annelerimizin ve dem çeken kumruların yerini, 'hu çeken' çarşafılı, türbanlı kadınlar, gençcik kızlar ve çocuklar aldı. Aynı sokakta oturan kızların ve erkeklerin arasına kaç göç çoktan girmişti.

İşin tuhafı, bu kaç göç ortamına rağmen fuhuşun yaygın olduğu, esnaftan ve taksit şöforlerinden sıkça duyuyorum. Ve tabii ki kara paranın. Üç yıl önce buraya yerleştiğimizde ilk dik-katimi çeken şey, sokakların sıra sıra arabalarla dolu olmasıydı. Bir apartmanın önünde lüks bir cip dururken, yan komşusu kıslık odununu, tahtasını kırıyordu. Altmış-yetmiş metrekaresel dairelerde yaşayp da yüz milyartık ciplere nasıl binilebilirdi? Yanıt çok açıktı: vatandaşın ya ne iş yaptığı belli değildi ya da arasıra eve uğrayan genç kız(lar)ı vardı! Eskiden sadece Biber-cinin kıslı bilirdik. Onun pavyonlarda çalışmaya gittiğini duymay-yan yoktu. Simdilerde kim biberci, kim kıslı, belli değil!

Delikanlılar saç kesimleri, taktik markalı giysileriyle zengin muhitteliyleştirdiklerini farkları yokmuş gibi gözükse de ilk baş-kışta, bayramlarda seyranlarda Beyoğlu'na çıktıklarında he-men belli ediyorlar kendilerini; grup halinde yürümelerinden, el ele tutuşmalarından...

1960'lardan 80'lere kadar geçkondu bölgeleri alt yapısıyla kentin bir uzantısı haline getirilebilirdi. Yapılamadı. Hıncınç bir otobüs kalabalığı neyse, Gültepe'nin halı tam da öyle. Ne olana yer kalmadı. Gökdelenlerin, plazaların dibindeki bu koca semt, uydu yayımlarında internete kadar her türlü teknolojik olanaklarına rağmen, kendine kapalı, sadece kendiy-le açıklanabilecek ekonomiye ve kültüre dayalı yaşıyor. Kentsel ve kültürel gelişme olanaklarını bütünüyle yitirmiş gözüküyor.

Yarına ait umudu ve solcusu olmayan bir geçkondunun, ülkücü-mafyanın ve radikal İslam'ın egemenliğine girmesi kaçınılmazdı.

Sahi bu ülkenin solcuları nerede?

Hal böyleyken, yıllar sonra bu devasa geçkonduya ni-ye geri döndüm? Yoksul düştüğümden mi? Yaşlanmaya başlayan anımla yakın olmak için mi? Kentleşmeyen kent merkezlerinden uzak durmak için mi? Büyüdüğüm kültürün izlerini taşıyan mahalleme gelip farklı hikâyeler yazmak için mi? Ayşe Teyzeler, Cemil Amcılara eskiyi ha-trırlatıp yeninin bu yaşananları anlamadığını anlatmak için mi? Ağzlarında Şafak Türküsü ısıklarıyla dolayan kimi gençleri etrafımda toplamak için mi? Gün yirmi dört saat inanılmaz bir gürlülüyle yaşayan mahalleye yerleşek-'seytan azaпта gerek' demek için mi? Sözü edilen de-dermede ilk elde göçük altında kalarak kendi mahalleme ölmek için mi? Sevgililerimden, dostlarımdan, arkadaşla-rımdan, yoldaşlarımdan umudumu bütünüyle kestiğim için mi? Belki hepsi, belki hiçbirisi değil.

Am sa kusin:

Ben eski Gültepe'yi çok özledim!

Ucretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranter.org>

Varoşlarda sosyo-kültürel hayat

NERESİ BU İSTANBUL DEDİKLERİ

İstanbul'da kitap satışları Be-
yoğlu, Beşiktaş ve Kadıköy gibi
merkez yerlere göre değerlendirili-
yor, oralarındaki satışlar çok sa-
tanlar listesini belirliyor. Yayınev-
leri tanıtımlarını buralardaki oku-
yucuya hitap etmek için hazırlı-
yor, yazarların imza günleri bura-
larda yapılıyor. Bu ne kadar sağ-
lıklıydı ve bir okuyucu profili çiz-
mek için yeterli miydi? İstanbul gi-
bi büyük ve kozmopolit bir kentin
kültürel yapısı, merkezi yerleşim
yerlerinden çözümlenebilir miydi?
İşte bu soruların cevaplarını ala-
bilmek için İstanbul'un sur dışına,
'taşra' mekânlarına doğru yola
koyulduk. Gaziosmanpaşa, Kâzım
Karabekir Mahallesi, Eyyup ilk ro-
tamdı. Elbette bu da yeterli de-
ğildi ama, belki de ilk kez oraların
'kırtasiyelerine' kitabı sordum...
Kırtasiyelere sordum çünkü, İstan-
bul'un 'taşrasında' kitapçı bul-
mak, hatta kitap satan bir yer bul-
mak, gömülü bir hazine bulmak
gibiydi... Kitaplar kırtasiyelerde

satılıyordu. Bu da tatil günleri ka-
palı olan bir 'kitapçı' demekti...

Buralardan aldığımız yanıtlar
bizi, İstanbul'un merkezi dışında
yaşayan insanların sosyal yaşa-
malarını sormaya itti. Onların sosyal
yaşamını neler oluştuyordu,
beklentileri nelerdi ve merkezden

uzak yaşamak onlar için ne ifade
ediyordu... Bunun için de İstanbul
varoşlarına uzattık kayıt
cihazımızı. İşte. İstanbul'un 'taşra-
larında' küçük de olsa bir yaşam
profilini çizebilmek için; kitap, kül-
tür hayatı ve sosyal yaşam...

Kütüphane yapsalar da insanlar gelip okumaz

- Bu çevrede yaşları 30-40 civarı çok az bir entelektüel
kesim var, bir de emekli öğretmenler... Kitapları daha çok
entelektüel kesimler alıyor... Bir de öğretmen şu kitap oku-
nacak diyor, çocuk gelip alıyor veya Milli Eğitim Bakan-
lığı'nın belirlemiş olduğu 100 Temel Eser Kitap ödev olarak
veriliyor. Onları gelip soruyor çocuklar, onları alıyor... Yani
normalde halk kitap okumuyor... Halk sadece televizyonda,
gazetede görmüş olduğu kitapları veya gündemde olan
Metal Fırtına, Üçüncü Dünya Savaşı gibi kitapları alıyor...
Çok fazla kitap gitmiş olsa, ben burayı hep kitap dükkânı
yaparım... Ama çok gitmiyor...

- Biz istenen her kitabı burada bulunduruyoruz... Bugün
olmazsa sipariş verdin mi hemen ertesi gün geliyor...

- İnsanlar ya merkez yerlerden kitap alıyor ya da Beya-
zıt'ta korsan kitap satılan yerlere yöneliyorlar... İkinci el ki-
tabın satışları da satılıyor...

- Ucuz kitabın yararı oldu...
Dostoyevski'nin kitapları var 15
YTL idi, şimdi o düştü 5,90
YTL'ye... Kalın kitapları, pahalı ki-
tapları alan insanlar çok az... Ro-
manlar ucuz olsa insanlar okuya-
cak belki...

- 300 - 400 milyona çalışan bir
işçiye düşünün, 15 milyonu bir ro-
mana verirse, nasıl geçinecek...
Onun için millet kitap okumaktan
soğuyor...

- Bu civarda kütüphane yok...

Emin olun ki, buraya kütüphane yapsalar da, insanlar ge-
lip okumaz... Belediye ne yaparsa yapsın başarılı olamaz,
bunu öğretmenler yapar... Ama yayınevleri de kitaplarını
ucuz tutmalı... Yani düşünün ki 15 milyonluk kitabı, şu an-
da 6 milyona veriyorsa, bundan ne kadar para kazanıyor-
larmış...

Fazıl Koca / Kâzım Karabekir Mahallesi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranfey.org>

Buralarda kitap okumak lükse giriyor

- 5 senedir kitap satıyoruz... Şairlerin kitapları ve dünya klasiklerini satıyoruz... Genelde öğrenciler ve gençler alıyor... Genelde, gidecek kitapları alıyorlar... Aşk temalı, aile temalı kitapları alıyorlar.

- En çok Mehmet Coşkunzeniz'in kitabı satıyor. Ama mesela Reşat Nuri Güntekin'in kitabını aldık, geçen sezondan beri duruyor rafta... Öğretmenlerin tavsiyeleriyle kitaplar satılıyor... Sait Faik, Montaigne...

- Ayrıca Dünya Klasikleri'nin inceleri ilköğretim çağına yönelik ama yetişkin insanlar da okuyor... Eskiden fazla tutulmuyordu ama, %50 indirimle girdi, Dünya Klasikleri de satılmaya başladı...

- Sezon zamanı günde nereden baksanız satışımız 10-15 kitabı buluyor... Ama bizim pazarları açmamıza gerek yok mesela... Hatta yaz sezonunda kapasak daha iyi olur... Yazın kitap satılmıyor burada...

- Dışarıdan geçen insan bizim kitap sattığımızı bilmiyor... Dışarıya kitaplarımızı koyuyoruz, gördükçe alıyor...

- Etilp'te daha çok, gezmeye gelen insan var... Buranın

insanı fazla para harcamayı sevmiyor... Buranın insanı yaşlı ve emekli maaşlarıyla geçindiği için, lüks bir şey aramıyor... Diğerleri esnaf, onlar da genelde diğer semtlerden geliyor... Lükse girişi artık kitap okumak... Bir kitabı 3-4 günde bitireceğim, 3-4 günlük bir kütüba niye o kadar para vereyim ki, diyor... Evimin bir giderini karşılarım, diyor... Ama gençler böyle düşünmüyor.

- Bir de, burası Taksim gibi değil, Taksim biraz daha kültürlü gibi buraya karşı... Bu cadde bomboş... Kız arkadaşın Etilp'te mi gezersin, Taksim'de mi?.. Nerede daha çok gezilecek yer var, nerede daha çok çeşit var... Nerede daha çok eğlence yeri var... Sinema salonları mesela... Buradaki Sultan Center... Kim gitse beğenmez, serseri dolu... Bir tane sinema var burada, oraya da vizyondaki filmler geliyor... En güzel yer Taksim... Orada kimse kimseye karışmıyor...

Bekir Köse / Etilp

Burası kitap konusunda aç bir bölge

- Gaziosmanpaşa'da kitap alanında en büyük yer bizim, 2 senedir buradayız.

- Bizim en hareketli bölümümüz kitap bölümü... Satılabilecek her türlü kitabı elimizde bulundurmaya çalışıyoruz. Piyasada giden, sorulan ve satılan kitapları... Yani kitabın rafta durmaması lazım...

- Burada muhafazakar kesimin kitapları daha çok gidiyor. Müşterilerimiz genelde öğrenci ağırlıklı... Çevremizde 24 tane dershane var.

- Dünya klasikleri bizde çok gidiyor. Zambak Yayınları'nın çıkarmış olduğu Dilset aracılığıyla orijinalinden çevirme kitapları... Genelde onlar satılıyor.

- Halit Ertugrul'un *Kendini Arayan Adam* ve *Düzcüli Mehmet* adlı kitapları çok satıyor.

- Normalde kitap okumayan bir bölge olarak biliniyoruz... Yalnız müthiş bir öğrenci potansiyeli var burada... Kitap okumayı seviyorlar arasında insanlar... Gaziosmanpaşa kitap konusunda bizce aç bir bölge... Daha büyük bir kitapçı olsa onu da kaldırır, hatta çok daha iyi olur.

Erdiç Kasap / Gaziosmanpaşa

Yazar olarak Attila İlhan'ı biliyordum, o da öldü

- Birkaç dizi haricinde pek televizyon seyretmiyorum. O diziler de *En Son Babalar Duyar* ve *Kurtlar Vadisi*...

- Merkeze uzak olmak bizim için. Merkeze uzak olduğumuz için köy gibi bir yer aslında burası... Gelişme yok. Mesela Maltepe'yle Rahmanlar arasında dağlar kadar fark var.

- Gariban kesim her zaman gariban kalıyor... Neden gençler için bir spor kompleksi yapılmıyor buralarda... İnsanlar top oynayacak, spor yapacak yer bulamıyor.

Her şey burada geç oluyor. Mesela merkezi yerlerde yol bozksa hemen tamir ediliyor. Ama böyle bir yerde çalışmalar daha uzun sürüyor.

- Yazar olarak Attila İlhan'ı biliyordum, o da öldü. Ben Sana Mecburum şiirini biliyorum onun.

- Sinemaya 3 yıl oluyor gitmeyi. Onun hangi film olduğunu da hatırlamıyorum.

- İmkânım olsa, deniz manzaralı, boğaza karşı bir yerde otururdum. Beşiktaş'a ve Bebek'e gittim; çok hoşuma gitti oralar... Kim istemez ki oralarda yaşamak...

Hüriyet Çetiner / Erkek Kuaförü Rahmanlar

Hiçbir yere değişmem burayı

- Televizyonlarda dizileri ve tarihsel konulu programları izliyorum. Dizilerden Kurtlar Vadisi hoşuma gidiyor.

- Pendik'te oturmaktan memnun. Hiçbir yere de değişmem burayı. Burada insan her aradığını buluyor ve her yere de ulaşım kolay.

- Pendik Belediyesi'nin çalışmalarını beğeniyorum. Özellikle Erol Kaya geldikten sonra, burası daha çok gelişti.

- Kitap okumayı çok seviyorum ama zamanım olmuyor okumaya...

Yeni Halk / Çarşı / Pendik

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>

Buraya bir tiyatro merkezi açılınsın

- Kitaplarla aram pek iyi değil ama arkadaşlarımın güzel dediği kitapları almaya çalışıyorum. Reşat Nuri Güntekin'i severim mesela... Bir de Dean Koontz var, onun kitaplarını okurum. Benim okuyacağım kitabın önce ismi-nin cezbetmesi lazım.

- Bir etkinlik olduğu zaman mutlaka merkez yerlere gitmeniz gerekiyor. Yakında olduğu zaman daha iyi olur. İsteddiğimiz zaman faydalanabiliriz, uzaklara gitmek zorunda kalmayız. Ayrıca insanların maddi sorunları var ya da ailesinden izin alamayanlar oluyor uzak yerler için...

- Buralarda bir kültür merkezi yok bildiğim kadarıyla... Bir tiyatro merkezi açılabilir mesela...

- Televizyon seyrediyorum. Genelde dizileri ve müzik kanallarını izlerim... Dizilerden Kadın İsterse'yi seyrediyorum...

- Ferdi Tayfur'un hastasıyım... Zaman Tüneli'de bir kaseti var, o kaseti çok seviyorum... "Yaktı Beni" ve "Nisan Yağmurları" şarkılarını severim... Ayrıca Petek Dinçöz'ü ve Ebru Gündeş'i beğeniyorum...

Çağla Yılmaz / Öğrenci / Kurtköy

Üvey evlat muamelesi görüyoruz

- Gazete, fırsat buldukça okuyorum. Vakit olursa televizyon izliyorum. Dizileri daha çok seviyorum. Eskiden *Ekmek Teknesi* vardı, onu izliyordum...

- Kurtköy, üvey evlat muamelesi görüyor. Bir Pendik mahallesi olmasına rağmen, pek bir şey yapılmıyor buralar için. Ben 1994'de buraya geldim ve gözle görülür bir yatırım görmedim bugüne kadar... Zamanında buranın çıkar açacağını söylüyorlardı.

- Formula 1'in isminden başka pek bir etkisi olmadı bizim yaşamımıza... Sabiha Gökçen Havaalanı da aynı... Gidiş yolu ayrı ve buradan değil bir kere... Ancak buradaki kiralaların artmasına neden oldu.

- Buradaki halkın bir 'aşağı inme' alışkanlığı var... Burada öyle diyorlar mesela... Buradaki vatandaş bir Pendik'e incek mutlaka. En basit örneği; bir telefon satın almak isteyen, buradan esnaftan almıyor, gidiyor Pen-

dik'ten daha pahalıya alıyor. İlla ki Pendik'i görmesi lazım.

- Burada gençlerin eğleneceği bir yer yok. Bir park yok, belediye bir park yapmadı buraya... Bir çay bahçesi bile yok...

- En son *Maskeli Beşler* adlı filme gittim. Bir de geçen sene *Vizontel'de* gitmiştim. Pendik'e gidiyoruz onun için de...

- Kitap okuyamıyorum. İki üç gün önce 3-4 sayfa bir kitap okudum, canım sıkılmıştı. İsmi bile hatırlamıyorum kitabın.

Murat İster / Pastane İşletmecisi / Kurtköy

Gitar çalmam yadırganıyor

- En çok da ulaşım açısından rahatsızlık yaşıyorum. Saatlerce belediye otobüsü beklediğimi biliyorum. Önemsemiyorlar ki buradaki insanlar... Bir Kadıköy olsun, Tak-sim olsun, oralara daha fazla önem veriyorlar... Daha düzenli her şey oralarda ve saygı çerçevesinde... En basiti, buraya gelen ulaşım araçlarının lüksü bile daha farklı, yani kötü...

- Kitap almak için Kadıköy'e gitmek zorunda kalıyorum... Tiyatro için karşıya geçiyorum. Kafeler bile oralarda farklı... Çok sıkıntılar çekiyoruz.

- Mesela ben gitar çalmak istiyorum ama bizim oralarda yadırganıyor. Çünkü farklı bakıyor insanlar... Gitarla görünce...

ri muamelesi yapıyorlar bizim oralarda. Bir de, bayansan daha da kötü oluyor... Ben de gitar çalmayı kendi başıma öğrendim. İmkân olsa kursuna gider, çalardım...

- Eskiye oranla daha çok kitap okuyorum... Yavuz Bahadıroğlu'nun *Yaşam Bir Avuç Gül Bir Tutam Diken* adlı kitabını okudum en son...

- Herkesin benimseyerek vakit geçirebileceği, kafesinden, billardo salonuna, internet kafesine, kitap fuarına, yemek yiyebileceğin güzel bir merkezimiz olsun isterdim burada... Ama herkesin kendini bulabileceği, soyutlanmayacağı bir yer olmalı.

Elif Pehlivan / Öğrenci / Kaynarca

BİR ARABA YAKMAK:

Dünya dediğimiz ve içerisinde yaşam sürdürdüğümüz bu gezegen son zamanlarda insansal olgulardan önce "küresel ısınma" denen bir illele karşı karşıya. Bundan kozmik olarak etkilenecek ya da etkilenmeyecek dikkat çekici hararetlenme belirtileri gösteriyor. Michel Foucault'un "Her şey politiktir!" sözünden de feyiz alarak, dünyanın hararet yapışına geniş açılan bakarak başlayalım.

Güncel geniş aç: A.B.D.'nin dünya üzerine yayılımı ve dünyanın kendilerince stratejik noktalarına "özgürlük ve demokrasi" göstergelerini kullanarak askeri müdahale ve/veya ticari egemenlik kurmasının ayyuka çıktığı dönemlerderyiz. İsrail'in bahçesine duvar çektiği ve komşusunun tavuğuna kıst dediği, sahibine dayak attığı günlerde; kasırgalar, fırtınalar, depremler bir yandan, İran, Rusya güdümlü nükleer enerjisiyle aba altından sopa gösteriyor. Asya'da durum karışık, Kore'de nükleer tehlike. Çin ucuzluğuyla "genulnefake" pazarında egemen oldu. Japonya'nın tuzu kuru ama var bir bildikleri tabi. İsviçre, o kadar medeni bir ülke ki tek gerginlikleri futbol, ne mutlu. Almanya ne olacağını bilmiyor, başbakanları bile yok. İngiltere arada bir metrodan alıyor tokadı. Yunanistan *Pandora'nın kutusu*. Aman Ortadoğu, canım Ortadoğu... Türkiye'de tekrar yükseliş geçen militan/terörist hareket. Son olarak Şemdinli. Bizim bir başbakanımız var hiç değilse. İtalya mı? Onlarda sorun yok, monarşiye geri dönmüşler diye duydum. Bir de Fransa....

Fransa'da ortam karışık. Bir gerginlik var. İnsanlar arabaları ateşe veriyor ve nedense kimse onlara bizim televizyonlarda görmeye alışık olduğumuz türden müdahale etmiyor. Ediyorsa bile biz bunlara muvaffak olamıyoruz, çünkü "ulu" medya, dünyanın yeni efendisi bunları göstermenin uygun olmayacağına karar vermiş. Sen bana her türlü kepezeliği göstermeye çekinme ve dünya üzerinde gerçekten önemli bir şey olduğunda bunu görmemizin uygun olmayacağına kararver. Yani temsil ettiği sisteme otoriteye karşı bir olay meydana gelince bunu bili edinme hakkımıza tecavüz edersesine sansürle. Fransız televizyonlarının yaptığı sanırım budur. Hatta daha kötüsü,akşamaları Fransız televizyonlarını seyrediyorum sanki birkaç kelime

anlarmışçasına ve gezi programları, belgeseller ve izlerken sızasamaydım er geç içerisinde bir şeyler koparabileceğim bir tartışma programı dışında bir şey görmedim. Bütün gece, ne bir alt yazı, ne bir "son dakika" haberi...

Bu olaylarla ilgili çeşitli tartışmalar süregelmekte birçoküklede, birçok ideolojide, birçok dinde... Ortada gerçek olan bir şey var: insanlar Paris sokaklarında bir gün aniden mala mülke zarar vermeye, ortalığı ve başkalarına ait arabaları ateşe vermeye başladılar. Bu hararet kuş gribinden daha hızlı bir şekilde Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki huzursuz insanların da aynı şekilde hararetlenmesine ve ritüelleşmeye başlayan araba yakma protestosunu uygulamaya başlamalarına neden oldu. Olaylar iki haftayı geride bıraktı çoktan ve Belçika, Danimarka, Almanya, Yunanistan, Hollanda, İspanya ve İsviçre'ye de sıçradı ateş. İşte bu sözünü ettiğim tartışmalar süregelen gerçeği biçimlendirmekle ilgili olarak gelişiyor. Yani, ortada bir gerçek var ama anlamı henüz belirsiz, insanlar kendi ideolojik/politik çıkarlarına göre biçimlendirmeye ve anlamlandırmaya çalışıyorlar. Örneğin, sosyalist yaklaşımları bariz olan bir sitede Kagarlitsky isimli bir yazarın bu olayları "proletaryanın uyanışı" olarak anlamlandırdığı bir makalesine şahit oldum. Bu insanlar işsiz Başka düz-

MEDENİYETİN TARİHİ

menlerin, İslamistlerin, Kuzey Afrikalıların, gençlerin vs. bu eylemleri gerçekleştirdikleri hakkında bilgiler, makaleler, tartışmalar vuku buluyor. Başbakanımız da kendi politik hamleleri gereği bu olayların nedenleri hakkında kendi fikirlerini beyan etmek suretiyle kayıtlara geçirmiştir. Bunlar sadece "gerçek" olan olayların daha sonra yerine konmak üzere anlamlarının verilmesi işlemidir. Bu görüşlerden hangisi en ağır basarsa tarih sayfalarında bu olayların nedenlerini ve sonuçlarını o bakış açısına göre öğreneceğiz. Ama unutmayalım ki orada bu işleri yapan insanların bunların hepsinden çok farklı nedenleri var, bunu biz biliyor muyuz? Bilgi toplumu kuramı mı? Ne bilgisi? Hani nerde? Neyse...

Tarihsel süreç ile ilgili Radikal gazetesinden Anıl Özgürel'in 15 Mayıs 2005 tarihli "Uygur Batı ve İkinci Soykırım" başlıklı yazısında çok detaylı bir bakış var. İster seniz bu yazıya da internet üzerinden ulaşabilirsiniz. Tarihe kısaca göndermeler yapacak olursak. Cezayir, 1830'da Osmanlı valiliğinden Fransa tarafından ele geçirilerek sömürgeleştirilmiştir. Bu zamandan sonra bu topraklar üzerinde sayısız katliamlar olmuştur ve hepinden bir çok Cezayirli yaşamalarını yitirmişlerdir. Bu katliamlardan, küresel tarihçilik geliştikçe en kayda geçmiş olanı: İkinci Dünya Savaşı bittiğinde 40 bin Cezayirli'nin ölümüyle sonuçlanan olaydır. Daha sonra İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazilerle işbirliği yapan Maurice Papon'un 1961'de emniyet müdürü olduğu zamanlarda Paris'te gösteri yapan Cezayirli'nin polis müdahalesiyle öldürülmesi...

kırım kelimesi kullanmak sakıncalı mıdır? Ermeni Soykırımı ile ilgili dayatmaları da Fransa'nın yaptığından dem vurmak gereksiz olacaktır.

Bunun dışında Fransa'daki etnik gerginlik bununla da sınırlı değil. Fransa, Avrupa'da nüfusa göre en çok yabancı bulunduran ülkedir. Yaklaşık 63 milyon olan nüfusun 10 milyondan fazlası yabancı. Etnik durum böyle iken yine Avrupa'nın en büyük Müslüman oranına sahip. Ayrıca Fransız literatüründe göçmenlerin çocuklarına "İkinci kuşak göçmen" sıfatını uygun bulmuşlar, lakin Fransız kanunlarına göre Fransa'da doğmuş olan herkes Fransız'dır. Bu ayrım sadece Afrika ve Müslüman kökenlilere değil Portekiz ve İspanyollara da yapılmıştı ama onların tenleri benzeştiklerinden çabuk karışmışlar paçayı. Burada bir ırk ayrımından söz edebiliriz sanırım. Charles de Gaulle ve kabinesinde bulunduğu Maurice Papon'un nasıl bir hükümeti temsil ettiğinden de bahsetmeye gerek yok. İkinci ismi yan yana koyunca anlaşılır.

Fransa sosyolojik olarak da bütün bu 'a la française'lığı koruyarak şehir planlamasını da aynı bu düşünceyi eseri olarak şehir merkezinin dışına koymuştur.

Le Corbusier, dünyaca ünlü mimar, modernizm ve uluslararası stilin babası olarak bilinen bu kişinin Paris için tasarladığı banliyöler şimdilerde Paris'teki olaylarla ilgili olarak eleştiriliyor. Bu banliyölerin alışveriş merkezlerinden, şehir merkezinden ve iş merkezlerinden uzak olması sosyal olarak bu insanları da 'ghetto'laşmaya, mecburi dışlanmaya maruz bıraktığı düşünülüyor. Ayrıca bu insanlar işsiz! SOS Racieme sivil toplum örgütünün yaptığı araştırmaya göre işsizlik oranı ülke genelinde %10 iken bu banliyölerde iki katına çıkıyor. Bazı yerlerde %40'a varıyor. Bu eğitilmiş iş gücüne bakıldığında daha acıklı bir hal alıyor. Fransız kökenli bir üniversite mezununu işsizlik oranı %5 iken bu üniversitemiz mezunu işsizlik oranı %10'dur.

nu (genellikle Afrika kökenli ve Müslüman) azınlıklarda %26,5'e kadar yükseliyor. Bu araştırmayı yaparken, hazırladıkları 'aynı' CVleri çeşitli şirketlere göndermişler, gece klüplerinin girişlerini görüntülemişler, vs. çıkan başka sonuçlar da işverenlerin başvurulan 'database'lerine 'beyaz' ve 'beyaz değil' olarak kaydettikleri ve bu ayrımların sosyal her ortamda devam ettiği idi.

Bütün bunlar içerde kaynaklardan dışarıda ise yani televizyonlarımızın ekranlarında ise Lillan Thuram'ı Nicolas Sarkozy'yi eleştirirken, bir yandan da Fransa'nın bütün nimetlerinden faydalanmış bir Zinedine Zidane'ı ise yorum yapmaktan kaçınırken görülmektedir. Müslüman çevreler feta yayınlarken, Cezayirli soykırım diye bağırıyor. Bir yandan planlı şehirleşmenin devlet elinde nasıl bir ayrımcılık aygıtına dönüştüğüne şahit oluyoruz. Eski zamanlarda kaldığı iddia edilen 'sağcı' politikaların nasıl da yine 'demokratik ve medeniyet' göstergeleri ile belirli bir ortak paydandan dışarda kalanları zorunlu olarak 'proletarya' sıfatına maruz bırakıyorlar. Bu olayların ideolojik, kültürel, dini, ekonomik, sosyal ve bütün bunların bileşeni olarak politik olması yapılan anlamlandırmalar çalışmalarını dayandırıyor göstermelidir. Çünkü dünya artık çok sıcak bir yer oldu. Her yeni gelişme daha büyük acıların, daha büyük yıkımların habercisi gibi.

Bu eylemleri yapan insanlar, addedildikleri gibi 'toplumun yüz karası' değildirler. Bu kadar göstergesel ya da medeni bir toplumda yaptıkları ayaklanma yine göstergesel. Böyle bir olay bizim ülkemizde olsaydı çoktan binler ölmüştü ama oradaki olay arabaları, malı mülkü, denge-siz zenginliği gösterge edinerak onların sembolik olarak imhası sonucu haykırışlarını dile getiriyorlar. Cezayir asil-lı bir dilbilimci ve Post-modernite, Yapıbozuculuğun ün-lü düşünürü olan Jaques Derrida'nın bakış açısı ile bakarsak eğer: metinler (ya da şehirler) bir temel zıtlık üzerine kurulur ama bu göstergeler hep bir diğerini göstereceğinden bu zıtlık temel üzerinden yükselmeye başlar. Bu zıtlık bozulmalıdır ve bozulabildiği bir anlam bulduktan sonra her bir katman kendi kendine yıkılıp sıfıra inebilir ve dışarıda kalan her şey anlamlı kılınacaktır. Burada dışarıda kalan her şey 'diğerli'dir. O metne dahil olmamış ama var olan anlam. Jean Paul Sartre ise varlığın varolmanın üzerinde bir göz olması ile, görülebilir olmak ile nitelendirildiğini varsayalım basitçe yani benim varlığım kimse tarafından algılanmıyor ise kimse beni görmüyor ya da görmezden geliyorsa varlığımın sorgulanabileceğinden söz ederdi herhalde. Bu durumda var olmayan insanların bir-

kaç araba yakıp varlıklarını ispatlamalarında bir sakınca yok sanırım diyebilirdi. Zaten soykırım ile ilgili çıkardığı dergi sayısının dağıtımı da Papon tarafından engellenmişti. Michel Foucault, bu konuda cacık yapsa 'İktidar' toplu-muna sunsa 'panoptikon' alışveriş merkezlerinde. Sonra Rousseau gelir ortalık garip bir tartışmaya dönüşür. Geçelim... 'Tarihsel revizyon'a gidiyormuş tarihçiler bu olaylar yüzünden. Tarihsel revizyon zaman içinde, geçmişte an-lamlandırılmış olaylara ve terimlere geri dönüp o günün şartlarını da göz önünde bulundurarak bir daha gözden geçirme işlemiymiş. Buna göre bu olayları ve geçmiş olay-ları tekrar anlamlandırarak yeni bir çehreye sokup dünya politikasında yeni bir olgu ve/veya sebep olarak ortaya koyacaklardır. Bu belki İslami Terör olacak, belki ırkçılık, belki işsizlerin ayaklanması, vs. göreceğiz. Birileri hep bi-zim yerimize bir şeyleri düşünüp önümüze koyacak, ama biz peki neye inanacağımızı nereden biliyoruz önümüzdeki olayı/metni etrafınca irdelemeden. Açıkta bir şey var mı? Şurayı çekince yıkılır mı? Dur bir de öteki pencereden ba-kayım belki manzarası vardır...

Niels Hav

AŞK

*Bu öyle büyük bir sözcük ki.
Bogazıma mı takıldı yoksa?
Sevmek, nedir sevmek
İşin gerçeğine bakarsak?
Günümüzde birçok insan
Büyük aşkı bozuk parayla değiştirmekte.
Seni seviyorum, sen telefonun fişinin çekiyorsun.
Seni seviyorum, sen benim kitabımı
Alıp enseme fırlatıyorsun
Seni seviyorum, yer yerinden oynuyor.*

*Susamış birbirimize bilisizce
Tıpkı filler gibi.*

*Çocuksuz mutluluk olmaz, diyordu Schumann.
Clara yedi çocuk
doğurdu ona karamsarlığa panzehirdir diye.
Gene de yetmedi!
Aklını yitirdi Schumann, intihana denedi,
ve öldü sonunda bir akıl hastanesinde.
Clara iyi piyano çalıyordu. İşte bu,
aşk dedikleri.*

Kardeş varoşlar:

Londra-İstanbul

Zadie Smith, *İnci Gibi Dişler*'in ilk seksen sayfasını yazıp da Hamish Hamilton 'Yayınevi'nden iki yüz elli pound avans aldığında yirmi bir yaşındaydı. Yayınevi, tarihi bir anlam taşıyan bu 'yatırım' yapmakta hatalı olmadığını kısa zamanda anladı. Zira kitap, basımında bu yana önemli bir satış rakamına ulaşmış durumda.

Zadie Smith'e bu başarıyı getiren, Londra'nın varoşunu, içeriden bir gözle yazmasıydı. Aslında, Londra'nın kendisi kocca bir varoştur; İstanbul gibi. İstanbul'a benzerliği had safhada olan dünya kentlerinden birisidir. Onları kardeş ilan etmek istiyorum aslında ama Avrupa Birliği izin vermiyor. Muhtemelen iç güveysinden hallice olmaktan öteye gidemeyecek olan gelecekteki üyeliğimizde, İstanbul'u Londra'nın üvey kardeşi ilan edebiliriz belki...

İnci Gibi Dişler'de iki ailenin iki kuşak yaşamını ele alan yazar, Bangladeşli ve zenci olmanın, kenar mahallede yaşamının, hem farklı olup hem kenarda kalmışlığın bütün hallerini anlatıyor. Romanı oluşturan beş yüz elli sayfada, beyaz Archie, karısı Jamaikalı Clara ve kızları Irie; Bangladeşli Samet, karısı Alsana ve ikiz oğulları Macit ile Millat bütün halleriyle sahne alıyorlar.

İnci Gibi Dişler, Archie'nin intihar girişimiyle başlıyor. Eski Türk filmlerinde gördüğümüz, kara mizah örneği başarısız intihar girişimlerini andıran bu sahne, daha ilk sayfalardan, çok uzağımızdaki Londra'nın değil, içinde yaşadığımız İstanbul'un eski semtlerinden birinde olduğumuzu hissettiriyor. Archie'yle Samet'in gittikleri O'Connell's adlı bar, buradaki kahvehaneler ya da birahaneler gibi, "aile erkeklerinin farklı bir aile bulmak için geldikleri bir yerdir." Kısıtlı münüsünde yumurta, patates tava, fasulye gibi ucuz barlara özgü "temel" gıda maddelerinden başka pek bir şey bulunmayan bu yer, eski asker arkadaşları Archie ile Samet'in toplantı odası gibidir. Her şey burada konuşulur, burada kararlaştırılır. O'Connell's bir anlamda, aile babalarının kriz yönetim merkezidir.

Bu anda, Clara ile Alsana, ev kadınlarının kriz yönetim merkezleri olan mutfaklarında kafa kafaya verip günlük yaşamlarındaki sorunlara çözüm bulmaya çalışıyor. Çocukları büyümekte, kocaları yaşamakta ve dışarıklı oldukları bu kentin daha derinlerine kök salmaktadırlar. Irie, ikiz kardeşler Macit ile Millat arasında gidip gelmekte, ailevi yakınlığın getirdiği kardeşlik duygusunun bedeniyle birlikte geliştiğini, değişip bir tür arzuya dönüştüğünü fark etmektedir. Şişman ve sıradan bir kız olan Irie, bu yakışıklı kardeşlere hem uyum sağlamak hem de aslında onları 'takmadığını' göstermek çabasıyla kendini parçalar adeta.

Kitabın akıcı dili ve kahramanların genel özellikleri, hepimizin televizyondan aşına olduğu "Gırgırye," "Aslan Bacanak" vb. filmlerin atmosferine çok yakın bir anlatım oluştu-

Zadie Smith

ruyor. Mahalle duygusu, tanıdık esnaf, komşuluk, okul aile birlikleri, asker arkadaşlığı... *İnci Gibi Dişler*'de yer alan karakterler, bu filmlerde izlediğimiz, İstanbul'un kenar sayılan mahallelerindeki insanlarla benzer kaygılar taşıyan, maddi-manevi özellikleri paralellikler gösteren insanlar. Bir yandan kendi kültürlerini korurken, öte yandan şehir yaşamına ayak uydurmaya çalışmanın getirdiği çatışmalar, sonraki neslin bir öncekiyle yaşadığı uyumsuzluklar... Samet'in ikiz oğulları arasında bir tercih yapip, sonunda Millat'ta karar kılarak onu Bangladeş'e göndermesi ve kaderin bir cilvesi olarak Londra'da kalan Macit'in köklerine bağlılığı karşısında, Millat'ın onca yıl sonra Bangladeş'ten Londra'ya tam bir Avrupalı gibi dönmesi, yazarın trajikomik anlatımına sadece bir örnek.

İnci Gibi Dişler'de çizilen Londra'daki kenar mahalle yaşamı, dinsel ve kültürel farklılıklar göstermekle birlikte; 'varoş'un dünyanın her yerinde özünde aynı şey olduğu bütün çıplaklığıyla görülüyor. İnsan ilişkileri, dar gelirli hali, ergenlerin açmazları, kadınlarla erkeklerin ancak kendi cinsleri arasında kendilerini rahat hissettikleri o sosyal kapalılık...

Zadie Smith, *İnci Gibi Dişler*'de kara mizahı, dozunu kaçırmadan ama bütün imkânlarından faydalanarak gayet başarıyla kullanıyor. Buna Türk sinemasından verilebilecek bir diğer örnek, Adile Naşit ile Münir Özkuş'un başarılarını paylaştığı "Neşeli Günler." *İnci Gibi Dişler* de, neredeyse onlarca kez hiç kıkmadan izlediğimiz "Neşeli Günler" gibi, defalarca okunabilecek bir kitap.

VLADİMİR MAYAKOVSKİ

PARİS'E VEDA

Son frankı bozdurduk,
otomobildeviz.
-Acaba Marsilya'ya kaçta varınız?-
Uğurlarken beni
yanım sıra
koşuyor Paris,
tüm imkânsız
güzelliğiyle donanmış.
Aynalık mavisiyle
dol
gözlerim
yüreğimi
benim
duygusallıkla del!
Ben Paris'te yaşamak
ve ölmek isterdim,

Moskova

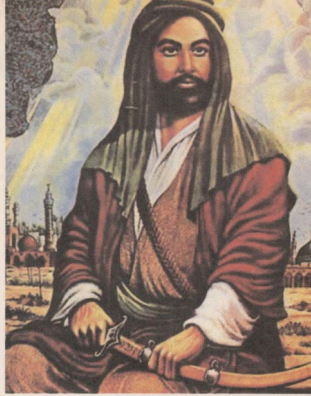
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

adında bir yer olmasaydı eğer.

Türkçesi: Azeri Tarih

Ali'nin Şiirleri

İSMET ZEKİ EYÜBOĞLU

“Cuma gecesi doyulmaz sevişmenin tadına
O gece çok mutlu gelir erkeğe, kadına.”

İslam ülkelerinde Ali'nin özel bir önemi vardır. Bu önemin iki ayrı doğrultuda yürüdüğünü bilmeyen yoktur diyebiliriz. Tasavvuf akımının Ali'ye bağlı kolunu benimseyenler için, Ali tinsel olgunluğun öncüsüdür, Muhammed'in en yakınıdır, amcasının oğludur, kızının eşidir. Bugün "alevi" diye nitelenen kuruluşların (tarikatların) hepsi Ali'den geldiğini onun düşünsel yolunu izlediğini ileri sürer. Bu konuyu başka bir çalışmamızda inceleyip yayımladığımızdan, burada ele almıyoruz, şimdi bizi ilgilendiren yalnızca Ali'nin şiirleri olacaktır, onlar üzerinde kısaca duracağız.

Ali, kendi adına yayımlanan düzyazılarında olduğu gibi, şiirde de öğretici, yol gösterici, eğitici bir anlayış sergiler. Arapçanın bütün anlatım olanaklarından yararlanır, sözcük oyunlarına başvurur, şaşırtıcı imler, imgeler üretir, bir yerde de çağında yapılan uygunsuz işlemleri sergiler. Sözgelişi Gadir-i hum denen yerde, Muhammed'in ölümünden sonra kendisini görevlendirdiğini, imamlık onuruna kendisinin geçmesini istediğini açık bir dille vurgular. Onun işlediği konulara gelince: sevgi, dine bağlılık, yiğitlik, erdem, din savaşları bg. sorunlar ortaya konur. Eski Arap şiirinin, özellikle İslam öncesi dönem, bütün gelenekleşen çizgisini izlemekten geri kalmaz. Dahası, ilkçağ Yunan şiirinin öncülerinden olan Hesiodos'un işlediği tarımla, günlerle ilgili konulara değinir, güllerin özelliklerini şiirle anlatır, Cuma gecesi kadınıyla sevişmenin ayrı bir önem taşıdığını öne

vurgulamaktan geri kalmaz. Ali, bir ozan olarak, bu tür konularda gerçekçidir, yaşama sıkı sıkıya bağlıdır, düşlere kapılmaz, tanıdığı olduğu olayları açıklar, anlatır. Bu konulardan "aşk"la yiğitliğin en garip örneklerini "Yedi Askı" adıyla dilimize çeviren İslam öncesi Arap şiirinde buluruz, Ali'nin bu şiirlerden esinlendiği gözden kaçmaz.

Şiirlerinin okunuşuyla ortaya çıkacak en önemli sorun, Ali'nin çağını, düşüncelerini, duygularını, eğilimlerini yaşamın olaylarıyla birlikte verdiğidir. Onun şiirlerinde yer yer inişler-çıkışlar görülür, yer yer derinleşmelerin ardından sığlıklar, bıktırıcı övünmeler, insanı ürperten kan dökmeler çıkar. Kimi dizelerinde okuyucuyu boğacak etkinlikte bir kan kokusu sezilir, kılıçlarla uçurulan başlar gözlerimizin önüne gelir, yarılan gövdeler, fişkıran buğulu sıcak insan kanı bizi etkiler; okuyucuyu bir önyargıyla yüzyüze getirmek, onun anlayışını önceden yönlendirmemek için dizelerinden örnek vermekten kaçındık, şiirler okununca bütün çıplaklığıyla anlaşılacaktır.

All'nin şiirleri, İslam dininin hangi koşullar altında, hangi güçlüklerle doğup yayıldığını gösteren yaşanmış belgelerdir. Bu belgeleri sergileyen kişi de elinde tuttuğu ölüm saçan kılıcıyla (Zulfikar) olayların içindedir, İslam inançlarını yaymada en önemli görevi üstlenmiştir. Bu şiirlerde gönüllü ölümlük, yakınlık, sevgi, dostluk, erdem, yiğitlik, komşulara kar-

şı davranış biçimleri, saygı gibi bütün ulusların ortak konuları geniş bir yer tutar. Ali'nin başarısı bu konuları yoktan yarattığında değil işleyiş biçiminde, dilinin özgünlüğünde aranmalıdır. Çok şaşılabilir bir olaydır, neden Ali'nin şiirleri öğretim kurumlarına sokulmamıştır, öğrencilere örnek diye gösterilmemiştir? Bunun ardında, İslam tarihinde üzücü olayların saklandığını anlamak güç değildir. Ali, peygamberin bütün arkadaşları sağken, onun yanında bulunanların çoğu Ali'nin de yakın arkadaşları iken, kimsenin yalanlamasıyla karşılaşmamış, kimse çıkıp Muhammed "Gadir-hum" denen yerde "benden sonra imam Ali'dir" dememiştir savında bulunmamıştır. Öte yandan, kimse çıkıp bu dizeler Ali'nin değildir, sonradan onun adına düzenlenmiştir görüşünü de kanıtlayıcı nitelikte sergilememiştir. Öyleyse, Muhammed'in ölümünden sonra isteği neden yerine getirilmemiştir? Bu soru-

Eski Arap şiirinin, özellikle İslam öncesi dönemin, bütün gelenekleşen çizgisini izlemekten geri kalmaz. Dahası, ilkçağ Yunan şiirinin öncülerinden olan Hesiodos'un işlediği tarımla, günlerle ilgili konulara değinir, günlerin özelliklerini, gizemlerini anlatır, Cuma gecesi kadınla sevişmenin ayrı bir önem taşıdığını bile vurgulamaktan geri kalmaz. Ali, bir ozan olarak, bu tür konularda gerçekçidir, yaşama sıkı sıkıya bağlıdır, düşlere kapılmaz, tanıdığı olduğu olayları açıklar, anlatır.

nun yanıtını aramak bizim işimiz, bizim görevimiz değildir, ortada bu konuyu pekiştiren bir de "hadis" vardır. Ali'nin bu konuyu şiirinde birkaç kez yinelemesi de ilgiye değer. Bizim anlamımıza göre, peygamberin ölümünden sonra "halife seçimi"ne gidilmesi kolay açıklanabilecek bir sorun değildir, ortada aydınlığa kavuşturulmamış bir neden vardır. Ebubekir, Osman, Ömer gibi ilk üç halifenin seçiminde benimsenen yol neydi pek bilmiyoruz, bildiğimiz Ali'nin bu konuyu duyarlıkla işlemesidir.

Ali'nin şiirlerinin hepsi, özgünlük bakımından etkili bir buluş sayılmaz kuşkusuz, ancak sözcükleri seçmesinde, dizeleri anlam bakımından birbirine bağlamasında etkinliği açıktır, tartışma götürmez. Bize kalırsa Ali'nin şiirinde başat etki dilinin gücüdür. Ali iyi şiir söyleyemediği yerde bile güzel konuşuyor, sözcüklerin nerede etkili, nerede etkisiz olacağını çok iyi biliyor, şiiri düşüncelerinin aracı olarak kullanıyor. Bu şiirlerde, bilebildiğimiz ölçüde, çağına yenilik getiren bir özellik, yaratıcı bir buluş aramak pek doğru değildir. Yine bu şiirlerde yitiltikle kadına duyulan derin sevginin yanyana yürüdüğünü, kılıcın yanında gönül eğlimlerinin bütün sıcaklığıyla etkisini sürdürdüğünü anlamak kolaydır. Din düşmanına kılıcı indirmek için kalkan kolların, sevgiyle kucaklayacak bir güzel aramda güçlük çekmediğini seziyoruz. Biz, bu şiirleri okurken, ister istemez İmreülkays'ı anımsıyoruz, onun da kılıç tutan güçlü eli sevgiliyi sarmada yumuşak bir bel kuşağına dönüşmekte engel bulmuyor, kolaylığın, esnekliğin bütün olanaklarından yararlanıyor. Bu şiirlerde İmreülkays'ın derinliği, sevgisel evrenselliği yoktur, yine bu şiirlerde dile getirilen yitiltiğin kılıçla vurgulandığı gözden kaçmıyor. Ali, yitittir, korkusuzdur, ancak bunların

hepsi din düşmanlarına karşı sergilenen duygularla örülmüştür.

Ali'nin şiirlerinde bize ışık tutan başka konular da vardır. Peygamberin ölümünden sonra çevresinde toplanan

Bize kalırsa Ali'nin şiirinde başat etki dilinin gücüdür, Ali iyi şiir söyleyemediği yerde bile güzel konuşuyor, sözcüklerin nerede etkili, nerede etkisiz olacağını çok iyi biliyor, şiiri düşüncelerinin aracı olarak kullanıyor.

Müslümanlar arasında bir çözülmenin başladığı, geçimsizliğin yüzü vurduğu, neredeyse yoldan sapmalara varan gerginliklerin ortaya çıktığı seziliyor, kimi dizelerde bu olumsuz durumlar çok açık bir dille sergileniyor.

Yine bu şiirlerde, özellikle nesnel ilişkilerde dayalı sevgiyi isteyenlerde, çok kimsenin bugün bile söylemeyi göze alamayacağı bir açıklık vardır. Bazı dizeler, cennette hurilerle gerçekleştirilmesi düşlenen özel yakınlıkları kapsar. Ali, bu dizelerde Latin ozanı Catullus'u anımsatır (onun şiirlerini gördü, okudu demiyoruz). Bu anımsatma kimi ozanların belli bir odakta birleştiren evrensel duygulardan kaynaklanıyor. Demek, insan ne denli inançlarının kanatlarıyla göklere yükselirse yükselsin, kimi duygularını dile getirirken ayakları yere basıyor, bundan kendini alamıyor. İnsan nerede durursa dursun, nesnel sevgi eğilimlerinden sınırlanmıyor, gövdenin doğası bunu gerektiriyor, sağlıklı bir gövde gücü yettiği sürece doğanın verdiğini büsbütün ortadan kaldırmaz. Kızını sevdi diye bilge Abaelardus'tan öğrenç bir biçimde öcünü alan Fulbert'in kızını doğuran eşine duyduğu sevgiyi bilemiyoruz, ancak ikisinin de insan doğasına uygun bir eğilim taşıdığından kuşumuz yoktur. Okuyucu "Bu tür örneklerin Ali'nin şiirleriyle ilgisi nedir?" diyebilir. İlgiyi şudur: İnsan ne denli güçlü bir istencin taşıyıcısı olursa olsun, bir yerde doğanın denetimini altındadır, doğanın çektiği çizgiyi silmek kolay değildir. (1) Doğa biçimlendirdiği insana birtakım yetenekler, eğilimler vermiş, onları birer gereksinme niteliğinde düzenlenmiştir, bunlara karşı çıkmamanın sağdırmanın anlamı yoktur, insan bu doğal verilerin içinde bütünlüğe kavuşmuştur.

Ali'nin şiirleri ilgiyle incelenirse, İslamın doğuş yıllarında, doğduğu çevrede hangi tür yaşama anlayışının egemen olduğu, bu nitelikte bir aktörlerin benimsendiği kolayca kavranır.

Hız Ali'nin devesi

İnanç, ana-baba, kardeş, amca-hala gibi kan yakınlarını birbirinin kanlarını dökmeğe değin saldırıya sürükleyebilir; bir çevre ötekinin inançlarına saygı göstermek şöyle dursun en yakışkısız, en örkütücü bir dille karşı çıkabilir, bir yerde inancı korumak candan geçmeyi gerektiriyor. Bu tür olayları çoktannkı dönemlerde görmek kolay degildir, tapınak yıkmak tektanrıci dinlerin benzeri az bulunur bir uygulamadır. İslam inançlarını yarmaya düşüncesiyle ne gibi eylemlere girişildiği, ne gibi direnmelerle karşılaşıldığı, ne tür sonuçlar alındığı Ali'nin şiirlerinde o günlerin tanıkları gösterilerek açıklanır, bu olayları İslam tarihçilerinin yazılarından öğrenmek de güç değildir. Şiir, önce olayı dile getiriyor, bu dile getiriliş biçiminde etkili bir görünüm sergileniyor, sonra kılıçlar, oklar, mızraklar karşılıklı panitularla birbirine karışıyor, arkasından yatalardan boşalan kanlar, yere yığılan insanlar, inilti-ler, çırpınmalar sökün ediyor, üstelik öldürülenlerin adları açıklanıyor, nitelikleri sayılıyor. Bu şiir türüne yazınımızda "destan" da denir. Bu türün en eski örneklerini Mezopotamya uluslarında (Gilgamsı), Hindilerde (Ramayana), Greklerde (Homeros) görmekteyiz. Aşağı yukarı bütün ilköğretim oklarında da böylesi destanlar vardır. Homeros destanlarında savaşla sevgi el ele yürür, Arap şiirinde de öyle. "Yedi Askı"da görülen özellik, Ali'nin dizelerinde de bulunur. Biricik ayrım, Ali'de sevgi belli bir kişi üzerinde toplanmıştır (karısı Fatma), öteki savaşçıların sevgiillerinden pek söz edilmez.

Ali'nin şiirleri, halkımız şöyle dursun, aydınlarımızda da bilinmez. Halkımız Ali denince, başta "Hayber kalesi" olmak üzere, onun ille ilgili devesi

Ali'nin şiirleri, halkımız şöyle dursun, aydınlarımızda da bilinmez. Halkımız Ali denince, başta "Hayber kalesi" olmak üzere, onunla ilgili söylenceleri, öyküleri anlar. Bu da, Ali'nin şiirleriyle değil savaşlarıyla sevildiğinin, benimsendiğinin kanıtıdır.

öyküleri anlar. Bu da, Ali'nin şiirleriyle değil savaşlarıyla sevildiğinin, benimsendiğinin kanıtıdır. Bu şiirlerde, sonradan "tarikat" adını alan kuruluşları önceleyen (önceden bildiren) bir içerik olmadığı gibi yoruma elverişli bir özellik de yoktur (tarikat anlayışı yönünden). Kimbilir, tarikatçıların bile bu şiirlerle ilgillemeleri bundan, bu tarikatı kapı açmayan içerikten olabilir. Ali, şiirlerinde, sık sık amcasın oğlunu (peygamberi) izlediğini vurgular, bu izlenen yola sonradan "sünnet" denmiştir. Oysa Ali'ye karşı çıkanlar, yukarıda geçen "Gadir-i hum" olayını bilene-ler ya da bildikleri söylenenler bile "sünnet" yolunu seçtiklerini ileri sürerler, bu da şiirin içerdığı konularla çelişiyor. Bize kalırsa Ali bu şiirlerini yalnızca "şiiir" olsun diye söylememiş, kendi düşüncelerini, peygamberin açtığı yolu bildirmek, göstermek için düzenlemiştir, şiir bir sav içeriyor, Ali "doğru yol benim gittigimdir" demeye geçiyor.

Ali'nin şiirleriyle çevresini, yolunu izleyenleri etkilediğini ileri süremeyiz, bildiğimize göre onun kimi dileri birer atasözü niteliğine bürünerek ağızdan

dem, doğruluk, yardımseverlik, eli açıklık, verilen söze bağlılık bg. konuları içerir. Onun "Nehcü'l-Belâğa" adlı yapıtında toplanan konuşmaları da çocuk uyarıları, öğütleri içerir niteliktedir. Peygamberin "ben bilimin ilisi Ali de onun kapısıdır" anlamında yorumlanan sözleri nedeniyle Ali bir "bilim öncüsü" diye görülür, ancak bu "bilim" in genellikle "İslam" kavramıyla çevrelendiğini de unutmamak gerekir. Batı'da doğup gelişen bilimlerle peygamberin sözlerinin "bilim" arasında bağlantı kurmaya çalışmak yanıltıcıdır. Nitekim günümüzde bile, yüksek öğrenim kurumlarında öğretim üyesi olan nice kişilerin Darwin'in kuramına karşı çıktığı, onu geçersiz saydığı bilinmektedir. Özellikle deney bilimleri konusunda "İslam bilime büyük değer verir" diyenlerin tutumları şaşırtıcıdır. (2)

Ali, çevresini sunduğumuz şiirlerinde, bütün gerçeklerin Kur'anla geldiği kanısındadır, onun gözünde doğruluk, erdem, bilgelik ancak Kur'an'a uymakla nitelenebilir. Kur'an dışında gerçek aramanın gereği yoktur, tanı Muhammed'i bütün gerçekleri, erdemi insanlara bildirsin diye görevlendirmiştir, bu nedenle peygamber üstün insandır, benzersiz bir erdemlilik örneğidir. Onun bu inancı birçok dizesinde vurgulanır. Bu özellikle şiirlerinin İslam inançlarını yayma düşüncesiyle düzenlediği izlenimini uyandırmaktadır; demek Ali kaynağını Kur'an'da bulan bir inancın ozanıdır.

Şiirlerde, Arap yazmasının özelliklerini, çöl doğasının niteliklerini yansıtan özgün buluşlar, benztmeler görüldüğü, bunların hepsi doğadan alınmış izlenimlerdir, kanısını taşıyoruz. Arap şiirinin özelliklerinden biri olan bu doğadan esinlenme, yazma ortamının koşullarından etkilenme Ali'de de görüldüğü, özellikle kullandığı imler çöl doğasının gerektirdiği niteliktedir. Şimşeklere, yıldırımlara benzeten kılıç parlaklıkları, kılıç şakırtıları Arapçanın ses uyumundan yararlanılarak okuyucuyu etkileyici bir anlatımla dile getirilir. Deve, at gibi bineklerle sürdürülen savaşlarda bütün etkinlik savaşçının kılıcı saldırı üzerinde yoğunlaştırılır. Kılıç, bir vuruşta, başi kiye bölür, başkemig ortasından ayırır, iki omzu birleştirir kalın kemikler yanlara düşer, vurulan genellikle yüzükoyun yere yığılır. Bunlar, da çok, kılıcın keskinliğini göstermeye bir de savaşın vuruş gücünü anlatmaya yarayan söyleyişlerdir, benzerleri "Yedi Askı" ozanlarında bulmaktayız. Ali'nin şiirlerinde yer alan kılıç vuruşlarının okuyunca "Yedi Askı" ozanlarından Amr'ı anmsamamak elden gelmez. Ali'nin şiirlerinde, onun ille ilgili devesi

rini tanımadığı söylenemez. Bu islam öncesi dönem içinde Kâbe'nin duvarlarında asılı dururdu. Yine bu "Yedi Aski" ozanlarından Antere'nin savaşları konu edinen şiirleri, o çağın Arap aydınlarının benimsenmişti, onun

Açıktan belime yapışsa kamım El açmam aç yatar aç kalkarım

dizelerinin peygamberi bile etkilediği söylenir; bir söylentiye göre peygamber "bu dizeleri söyleyen ozanları tanımak isterdim" demiş (Antere 600'den biraz önce ölmüştür). Arap insanı şiire tutkundur, belleğinin gücü birçok şiiri benimsenmeye, saklamaya elverişlidir. (3)

Ali'nin şiirlerini okurken, ister istemez, bir soruya takılıyoruz: İslam dini başlangıçta şiiri suçlamış, yasaklamış, ozanları büyüklükle suçlamış, sonra

rülür, bu sözcük "kadınların üreme aygıtında çıkan kıl" anlamına geliyormuş (4), bu nedenle de "sair" kılla büyü yapan kimselerle bir tutulmuş, bu varsayımı katımlık güç olsa bile yine düşündürdükür.

Ali'nin eski Arap ozanlarından esinlenmesini doğal karşılamak gerekir, o dönemde şiiri seven Araplar etkinlik gösteriyorlardı, Ali'yi bu etkinliğin dışında tutacak inandırıcı bir neden bilmiyoruz. Ancak şiir söyleyişinin, yukarıda adı geçen "Yedi Aski" ozanlarını anımsatması pek de yabana atılmama-

Ali'nin eski Arap ozanlarından esinlenmesini doğal karşılamak gerekir, o dönemde şiiri seven Araplar etkinlik gösteriyorlardı, Ali'yi bu etkinliğin dışında tutacak inandırıcı bir neden bilmiyoruz.

lı. Öte yandan kimi araştırmacılar, Ali'nin şiir yazmadığı, onun olduğu söylenen "divan"ın kesin olmadığı kanısındadır (5), biz buna katılmıyoruz. Kimi tutucu çevreler, İslamın kadınlarla ilgili uygulamalarını, niteliklerini gözardı etme eğilimindedir (bunu daha önce Buha-ri'nin derlediği hadislerden öğrenmenin gereğini vurgulamıştık). Nereden kaynaklandığı kesinlikle bilinmiyorsa da, kimi yazarlar, "cennet"le kadın (huri) konusunda çok iç gıcıklayıcı açıklamalar ileri sürerler, bunları İslamla ilgili kaynaklardan aktardıklarını, gerçeğin öyle olduğunu vurgulamakta direnirler. Bu tür savların etkisinde kalan kimseler, İslamın özüne aykırı gelen uygulamaları İslamda varmış gibi görmekten, dahası savunmaktan geri kalmazlar. Düşüncemizi pekiştirmek için gelişigüzel bir alıntı sergileyelim:

"Cennette erkeklere en azından yetmiş huri kızı, iki dünya hanımı verilecektir. Huri kızlarının bir saçının teli dünyaya zahir olsaydı, güneşin ışığı, yanında sönük kalırdı. Eğer huri kızlarının bir damla tükürüğü denizlere damlasa, denizlerin suyu tuzdan pak olup, baldan tatlı olur. Cennette insanların ciğerleri elbiselerinden aksedip, ayna vazifesi görür. İnsanlar birbirlerinden kendilerini görürler. Tuba ağacında envai çeşit meyvalar olup, dallarını köşklere uzatıp, toplatırlardı. Ve aynen yerinde yine meyva olduğu halde yerine döner. Kuşları havada uçarken gördükleri zaman, şu kuşları kebab etsek de yesek, deseler, kuşlar hemen kebab olup önlere gelecektir. Yedikten sonra yine uçup gidecektir..." (6) "Oranın yemekleri dünyadaki gibi kâinâtı ağıtmaz. Tuvaletle gitme ihtiyacı duymaz. Miski anber kokusuyla, ter olup, çıkar. Cennet insanları gülmeye yetmiş kat elbise giyerler." (7)

Yukarıya aktarılan alıntıların Kur'an'da, hadislerde benzeri, örneği yoktur, bunlar nereden çıktı? Biz, bu soruya karşılık veremiyoruz. İşte, islamın özünü bağdaşmayan, ancak bağdaşır gibi gösterilen bu tür açıklamalar, yorumlar, savlar şiirle gelen düşüncelerin de geçersiz olduğu sanısını doğurmuştur. Durum Ali'nin şiirleri için de başka türlü değildir. Onun şiirlerinin açıklanmasında, özellikle "Gadir-i hum" olayına değinen dizelerde gündeme gelen savlar kimi araştırmacıları tedirgin etmiş ben-

zer. Bu şiirler Ali'nin elinden çıkmamışsa kimin, kimlerin ellerinden çıkmıştır, biz bilemeyiz. Onun şiirlerinde geçen kimi konuların peygamberin sözlerinde bulunduğunu da biliyoruz. Peygamberin Ali'yi övmesi, ona bir yakınlık göstermesi boşuna değildir, Ali'de başkalarında bulunmayan bir özellik görmüştür kuşkusuz. Ali'nin benimsediği şiir geleneği, yukarıda da değinildiği gibi, Arap ozanlarına yabancı değildir. (8)

DİPNOTLAR:

(1) Bu gibi konularda, islam dinini bütünüyle okumayan, Kur'anı bile ne söylediğini, hadislerde neler olduğunu öğrenme gereği duymayan kimselere önerimiz şudur: Sahih-i Buhari Muhtasan Tecriid-i Sarifi Ter-cemesi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, 11984, 110-219. arası hadisler okunsun.

(2) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Dr. Adnan Adıvar, Tarih Boyunca Bilim ve Din, 2. baskı, 1980, Osmanlı Türklerinde İlim, 2. baskı, 1970.

(3) Yedi Aski ozanları konusunda ayrıntılı bilgi için bk. İsmet Zeki Yiğitboğulu, Yedi Aski, 1985, Adam Yayıncılık.

(4) Bk. Mütercim Asım Efendi, Terceme-i Kamus.

(5) Nihat Çetin, Eski Arap Şiiri, 1973, s. 18,50. Nihad M. Çetin'in kimi doğubilimcilerin yargılarına dayanarak ileri sürdüğü (daha doğrusu yansıttığı) bu görüş de katımlık güçtür. Bizelkırısaböylebir yargının kaynağı, Ali'nin şiirleri arasında bulunan, İslamın kadın anlayışına ters düştüğü sanılan, kimi dizelerin içeriğidir. Ali, bu dizelerde, özellikle huriyle ilgili sözlerinde çok açık bir dil kullanır.

(6) H. Özyiğit, İman'a Çağrı, 1984, Şelâle Yayınları, Beyazsaray, no. 32, Bayazıt-İstanbul, s. 16.

(7) Yukarıda adı geçen yapıt, s.17.

(8) Arap Şiiri, yazını için ayrıntılı bilgi, bk. Arab ve İslam edebiyatı, Clement Huart, çev. Cemal Sezzin, Ankara, tahrisiz.

kendisini öven ozanlar çıkınca bu düşüncesini değiştirmiştir. Bu durumda Ali'nin şiire yönelmesi, ilk bakışta, biraz şaşırtıcıdır. Ancak, Ali'nin şiirlerinden eşi Fatıma'nın, peygamberin ölümüne ağladığı, derin bir üzüntüye kapıldığı anlaşılır. Pekî bunları hangi dönemde yazmıştır? Biz bu soruya açık bir yanıt verecek durumda değiliz, bilebildiğimiz yalnızca Ali'nin kendinden önce gelmiş ozanlardan çok esinlendiğidir. Başka bir söylentiye göre, İslam öncesi ozanlarının çoktanrıçı olmaları, İslamdan sonra onların okunmasında suç bulunduğu kanısı uyanmıştır. Gerçekten, bu sözcüğünün kökeni biraz sakıncalı gö-

- 1- Bütün insanlar birbirlerinin benzeridir,
Hepsinin anası Havva, atası Adem'dir.
- 2- Bırsedeftir insanların anaları,
Soyda soptaüstün tutulur ataları.
- 3- Bu yüzden bir yücelik varsa insanda
Ölmeyi değerancaksıyduydunda.
- 4- Sen soyunla sopunla övünürsen
Elimaçık,özüm yüce sevineyim ben.
- 5- Yücelik, erdem, bilginе yaraşır ancak;
Tann yolunu gösteren de bilgin olacaktır.
- 6- İnsan bilime, güzelliğe, değerkazanırdahaçok
Düşman kesilir bilene bilmeyen önemiyok.
- 7- Öğren, çalış, düşünme bilimden gelir
Bütün ölü yaratıklar bilime dirilir.
- 8- Kaçın, arkadaş olma bilgisizle sen
Bilginі bilgisizdirölüme götürün.
- 9- Bir değer ölçegidir kişi kişinin
Nesne nesnenin ölçüsü benzerbenzerin,
Gönüller kaynaşınca yüzü gülersevginin
- 10- Tükennmiş sevgisi dünyanın içi boş demek
Ne doğruluk var ne bağlık ne dlek.
- 11- Zaman beni bir kötü gönüldişersmarlamış
Ne gönül bilmış, ne yapmadığı kalmış.
- 12- Geliren varlıklı tanrıdan bize de varlık
Üzüme ne varlıksonsuzdur burda ne darlık.
- 13- Kimse sonsuza değin mutluolmaz
Kışhep üzüntü içinde kalmaz.
- 14- Tannıyaduyulan sevgi ölüdür,
Kötüylü sevenin sonu kötüdür.
- 15- Sözümünden dönmeme, kendimden utanırım,
Yardıma severim, dönelekten kaçınırım.
- 16- Her yaran biremi var Kendine uygun
İyileşme yolu yoktur kötü huylunun.
- 17- Günügelince iyilik ettim nicelerine
Hepsinden kötülük gördüm iyilikyerine.
- 18- Karşılaşınca hepsinin yüzügülür
Arkandan yüzegülen kötülüklerde.
- 19- Varlıklı günümde dostum olurlar
Dargünümde arkandan atıp tutarlar.
- 20- Arkamdan hepsi candüşmanım olur
Diline geleni söyleyip durur.
- 21- "Ehl-i Bey't" in başı göçünce dünyadan
Kötülükler sokin etmiş soyuna ardından.
- 22- Biraksana bağlanmayan kadınları
Bir sabah yelisiy,unut orları.
- 23- Gönül yıklarlar, yapmayı bilmezler,
Yürelerinde sevgiyi, düşmesezsin darla.

- 24- Geçim için istegilediği bırak,
Çalış ekmegini kazan, kovani doldurmaya bak.
- 25- Günün birinde emegin karşılık bulur
Geçim için çalış istegün olur.
- 26- Kimi zengin olayım der uğraşır didinir,
Kimi emeksiz çok varlıkendir.
- 27- Nicelervar çalışırvarlığa kavuşur
Yemez ardları birbiriyle boğuşur.
- 28- Eşit değildir doğrulukla kazanan
Bilgisizce gelirini çoğaltan.
- 29- Yaşamdan yarasına sağlıtım isteyen
Yara üstüne yara açmış bilmeden.
- 30- Yoksulluk kişiyi gözden düşürür
Doğrudese yalan diye eli güldürür.
- 31- Ölü değil mutluluğa ermişse ölen
Gerçek ölüdür yaşadığını bilmeyen.
- 32- Gel üç kez şu dünya gelinini bırak
Kendine bağlı bir kadın almaya bak.
- 33- Çok kötü bir kadındır bu dünya
Acıdan, üzüntüden kurtulmaz alan bir daha.
- 34- Bir tadna varamayagör dünyanın
Bıkar,ardından koşarsın başkasının.
- 35- Başkasındadır gözü, yanılır onu seven,
Yakınır durursun yüz döndürünce senden.
- 36- Sakın bu geçici dünyadan, oyununa kanma,
İçin eğlendiğin yerikalıcı sanma.
- 37- Esenliği sıkındır, acıdır,
Sağlığı da üzüntüyeyakındır.
- 38- Bir baskı dünyada bir de kurtuluş,
Bir bolluk,ardından geliryok oluş.
- 39- Yaşamdan kötülükgören, acı çeken katlanmalı
Kötülüktan kurtulmanın yolunu böylebulmalı.
- 40- Bütün güçlülere katlanırım, yılmam,
Bundandır niemler gibi katı sayılmam.
- 41- Dünyanın acısı tatlısı uzun sürmez,
Çok sevinmeğe, üzülmeye değmez.
- 42- Cumartesi gündüdüren doğrusu
Avlanmak isteyen için en özurlusu.
- 43- Pazar günüyap evini yapacaksan
O gün yaratılmış gökyüzü yektan.
- 44- Pazartesi çok iyidir yolculuk
O gündür yeryüzünde esenlik bolluk.
- 45- "Kan aldrmak için Salı günü iyidir" derler,
Çok yararlı saymış o gün kan aktırmayı eskiler.
- 46- Çarşamba gününde al ilacını iyidir sağla,
Esenlik bulurgöden, düşmesezsin darla.

- 47- Perşembe gününde giderilir gereksime,
O gün getirmiş istekleri tanıdanyerine.
- 48- Cuma gecesi doyulmaz sevimenin tadına
O geceçok mutlu gelir erkeğe, kadına.
- 49- Bilginler bir de peygamberler,
Onları izleyenler içindir bu bilgiler.
- 50- Tannım "buyur buyur" diyerek geldim sana;
Bir sensin sığınagım koru, yardım et bana.
- 51- Eyyüccetannım umudum, güvenim yalnızsana,
Ne mutludur o kimse sen olunca tannona.
- 52- Ne mutluduruyaptığındanyakınan,
Uyumayan tannınsıgınan.
- 53- Darlık, üzüntü, acı dolsa kişinin içine
Engelolamazgönülide,tann sevgisine
- 54- Gece karanlığında yalvaran yakaran
Görür açkça karşılığını tanrıdan.
- 55- "Ey kulum bütün dediklerini işittim
Ne diledinse benden hepsini verdim;
- 56- Melekler öylem duyunca senin sesine
Biz de son verdiksuçlarının hepsine."
- 57- Bütün isteklerin senincennettedir,
O dilekler ne güzeldir ne güzeldir.
- 58- "Çekirne dile benden ne dilerse
Tannıyım veririm esirgemem isteyenenden."
- 59- Gıysikefen, toprak mezarolunca peygambere
Üzülmek kim ölü girse girsin yere.
- 60- Bizeyıkındır ölümü o tann sevgilisinin
Ne benzeri, ne dengi gelir bir dahakendinin.
- 61- Onun varlığı soyuna birkonunaktı,
Düşmanına karşı bir sığnaktı.
- 62- Bir tanrısal ışıktı hepimizle
Aramızda bulunduğu sürece gündüz gece.
- 63- Karanlığa boguldu yeryüzü onun öldüğünde
Geceye dönüştü gün kışlak kesiminde.

64- Sendendaha varakı dahaiyi
Tanrıyoktan, onlardan kimseyi.

“Kime ki esrar-ı hakk’ı bildirdiler onun ağzını diktiler, mühürledirler.” Hz. Mevlana

GENÇLİK OYUNCAĞIM İSTANBUL

Çakalların uluması ve hiç görmediğim bir renk armonisi kuşatmıştı bellegimi. Karların üstüne yeni düşmüş bir uçağın içinden çıkmaya çalışanlar ve kurt başlı bir madalyon, hem güzel hem çirkin olan kadının dinmek bilmez kahkahası... Üçsüz bucaksız bir aynanın tam yarısında, sol şeritte üç tekerlekli bir bisiklete binen çocuk; o, benim. Mekanik oyuncaktan, sarı yumurtanın içinden zenci civciv kıran çocuk da benim. İlkokul birde gördüğüm kertenkele düşler...

Yalnızlığımın birinci sınıfının gale-tali, Amerikan tozlu süt düşleri...

Varşova marka döküntü bir kamyonetin sinyal lambasında yaşadığım gerçeklik duygusu ve bir kedinin kuyruğuna bağlanan bayram torpilinin çağırıştığı helezonik us çıkıkları...

Rüyaların sıcak bir battaniye duygusu yadığı çocuksuluk ögle uyku-larının gece düşleri. Köpeklerin çektiği kızak sonsuza akıyor, sonsuzluk batıdan doğuya kaçıyor, uzun gibi gözükken kısa bir çember tamamlanıyor.

Ve patates kızartmasıyla bifteğin sonsuz uyumunda korkunun kralığı-na geçen beynimin ikinci yarısının emriyle uyanıyorum.

Uyanmak gerçek mi, uykumu sahte, ya düşler; onların arasında geçen-ken gördüğün zamanlar, yalanlar!...

Yazlık sinema afişlerinin yapıştirildiği panolar ve sokak aralarında gezinen arabaların üzerine bağlanmış megafonların çıkardığı bozuk ses: Bu akşam oynayacak filmin adı "Umutsuzlar."

Sinemanın dış cephesini sarımsı tatlıcılar, fıstıkçılar, kokoreççiler, helvacılar, tombalacılar... Yeni bir dünyaya girişin son tatlarının alındığı anlar.

Yavaş yavaş dolmakta olan salon, bahçenin üzeri kesif bir dumanla kaplıdır. Bu duman hepimizi hayallerin çıkış noktasıdır.

"Baylar bayanlar merdivenden kan-yanlar, lütfen gazoz şişelerini kırma-yanlar. Bekar beyler lütfen locayı ter-ketsin, localarımız ailelere ayrılmıştır. Sigaralarımızı boru şeklinde değil tek kağıtlı olarak içiniz, saygı icabı..."

Büyülü bir salondur burası.

Beş dakika sonra ışıklar söner ve yalnızlığın olimpos gazozlu ve har-man sigarasının tütünöyle sararmış odasına gidersin. Bu büyüün esran Geyikli Sineması'nın zıvanalı sertifi-kasıdır.

"Umutsuz" insanların umutları perdeye yansımıştır.

Bir ekmek uğruna ölen, haksızlığa uğrayan tiplerin, sevdikleri kıza alabil-mek için canlarını ortaya koyan in-sanların dünyası saniyede yirmi dört milyon güneş hızıyla dönmektedir.

Perdeye yansıyan görüntüler mi hayat, karakterlerin can alıcı diya-loglarını dünya, yoksa perdenin tam karşısında çivisiz sandalyelerde otu-ran seyircinin sancılı bir kaosu mu bu yaşananlar.

Filme bir amerikan arabası acı bir fren yapar, içinden dört kişi iner ve bir mekân basarlar; mekân sahibini uzun tokat darbeleriyle yere yıklarlar.

Şuraya bakın, sinema salonunun dışından gelen acı bir fren sesi sine-manın dış kapısına yansıyor. Ameri-can arabasının içinden karanlık tipli, 'suratsız birileri iniyor ve sinema sa-hibinin odasına giriyorlar.

Çılgınlık orjinal filmin çılgınlarıyla karışıyor. At kişnemelerine can ses-leri karşırken, patlamış mısırın çin-gekinliği, frigonun masumiyeti, alaskanın kışkanc duruşu bile engel-leyemiyor cinayeti.

Bir filme iki cinayet, büyük bir ar-bede, seyirciler bağırarak kaçıyor ve film, makinistin istem dışı bir hare-keitleye yannmaya başlıyor. Sahnedeyan bir film: "Umutsuzlar..." Salo-nan kaçışın insanlar ve sinema salo-nunun sahibinin cesedi... Ve kaçışın seyircinin yok olan hayalleri: "Umut-

Aradan bir yıl geçiyor, eski yazlık sinema cambazhane oluyor. Tel üstünde yürüyüp aynı telin üzerinde koyun kesen akrobatları ilk orada görüyorum. Alev yutan adam yanın-daki arkadaşının kulağından alevi tekrar çıkarıyor. Kalın zincirleri göv-desine geçirmiş adam bir göğüs ha-reketiyle zincirleri parçalıyor. Sokak-lardan" Venseremos venseremos kralım zincirlerimizi." diye bağır-an kalabalık bir grup geçiyor, siren ses-leri köpek havlamalarına karışıyor.

Çocuğum, daha küçüğüm. Maksim Gorki tarzı kıyafetim ve ayakkabıları-m var. Hapli gibiyim, hareketisizim, küçük bir taburede oturmuş seyrediyorum dünyayı.

Kalyoncukluluk yokuşundaki pla-tolardan çıkan oyuncuları; Yılmaz Gü-ney, Ayhan Işık, Eşref Kolçak "Hişşşt hayalet, hayalet kendine gel," diye beni uyariyorlar.

Uyanıyorum ki, bu defa yıllar geç-miş ve ben aynı sokakta, yazmış ol-duğum romanımı senaryoya uyarılı-yorum.

Bir daha uyanıyorum. Senaryo film oluyor, makaralar o görüntülerle do-luyor.

Filmin en dramatik yerinde bir çocuk gülümsüyor: O sensin, o benim, o ikimizin kurdugu bir düş. Umut-suzların hepyek'i düşes oluyor.

Yıllar sonra eski yazlık sinemanın karşısındaki muhalebeci Marko'ya gidiyorum. Marko bana en sevdiğim tatlıyı "Şokella"yı getiriyor. Yüzünde tatlı bir gülümseyişle. Bütün düş-manlarını bilirler ki (Marko hariç) bir hikaye anlattıktan sonra kesinlikle tatlı yerim. Öğrendiğin değil mi? Şo-kella. (Sizi gidi şokellacılar!)

...Ve yine herkes bilmelidir ki bu tür anlatılarımı bir alıntıyla kapat-mak, uğurlamak âdetimdir.

Bak ne diyor Nesimi: "Kâh çıkı-rım gök yüzüne seyredirim âlemi / Kâh inerm yer yüzüne seyredir âlem beni."

DIRİLEN BULGAR ŞAIRİ, YENİ BULGAR YAZARI

Anatomi odasından
yapayalnız, beyaz bir önlük içinde
gözlerin duvarların üzerinde
tabloları ezberliyorsun günlerden beri:
arteriler kırmızı,
sinirler yeşil, damarlar mavi.

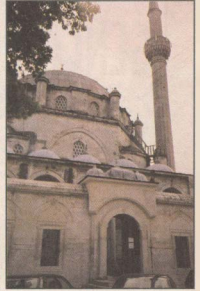
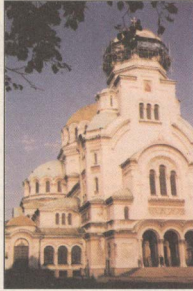
Kendi beyin kıvrımlarını bile
zor belliyor beynin:
incecik, kurşun rengi, kıvrım kıvrım;
o kadar çok deliği var ki kafatasının,
bir tane de kendim mi açsam
diyorsun kendine,
yoksa sonu gelmeyecek bu işin.

Bu satırlar, Bulgaristan'a son gidişim-
de "keşfettiğim" bir şaire, Valeri
Petrov'a ait. Kitabını Sofya'da, ya-
nında kaldığım arkadaşım Maya'nın
kitaplığında bulduğum gün, başka
bir şairle, Atilla İlhan'la vedalaşma günü
olmuştu. E-postamı yeni bir şairi keşfet-
menin getirdiği mutluluk duygusuyla açtım
o gün, gelen mektuplar arasında, bir
şairi kaybetmenin hüznü ile dolu bir mek-
tup buldum:

"Bazı zamanlarda başka bir anlamolu-
yor susmanın. Sapsarı, keskin bir anlam...
Her anlamın kendince bir ağırlığı var, ama
ölümün ardından gelen suskunluğun an-
lamı sanki biraz daha ağır, biraz daha ezi-
ci. Bazı zamanlar hayat, bildik ama alış-
ması zor bir suskunluğu takıyor adamın
yakasına. Her caddeye sapsarı anlamlarla
kırılıyor. Eksik bir cümleyle giriliyor saba-
ha. Bir bardak su içsem sanki boğazıma
takılacak. Bazı zamanlarda, ağlamanın
kolay bir yanı var. Bir hüznü "DUVAR" a
vurmanın çeşitli yolları oluyor.

O benim ilk şairimdi. İlk defa bir şairi-
mi bulbettim."

Bulgaristan'da bulunma nedenim Şum-
nu Üniversitesi'nin düzenlediği "Edebiyat-
ta, Sanatta ve Günlük Hayatta İk Mekân"
konulu bir konferans. Türkiye'yi İstanbul
Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı'ndan
Ataol Behramoğlu, Emine İnanır ve Günel
Uzelli ile birlikte temsil ediyoruz. Şum-

nu'da katıldığımız ikinci bir etkinlik ise
Ataol Behramoğlu ile Şehir Kitaplığı'nda
yapılan bir söyleşi. Bu söyleşide Behra-
moğlu'nun "yaşayan en değerli Türk şair-
lerinden birisi" olarak tanıtılması, bu cüm-
leden sonra kendisinin "yaşama(yan)" şair
tanımlarıyla ilgili olarak başından geçen
bir olayı anlatması, bunun üzerine açılan
şairin yaşamı/ölümü/ölümsüzlüğü konuları
beni yine Recep Şener'in "İlk defa bir şairi-
rimi kaybediyorum" sözlerine götürdü.
Kısacası, son Bulgaristan gezimde, yaşa-
yan bir Türk şairi ile yolculuk yaptım, artık
yaşamayan bir şairin ne denli hayatta ola-
bileceğini hissettim, bir dönem yaşadığı
halde "öldürülen" bir Bulgar şairini yeni-
den keşfettim.

Tesadüfler gerçekten tesadüf müdür
bilmem ama Valeri Petrov'u keşfettikten
sonra Sofya'da yaşadığım ikinci mutluluk,
iyi bir kitap dükkânı bulduğum an oldu.
Çok yakın zamana kadar Sofya'da, Slave-
ykov meydanındaki açık kitap pazarı
dışında, insanın kitap alabileceği yerler
yoktu. 1995'te Krcaali'ye gittiğimde ko-
münizm döneminde "Kitap Sarayı" olan
iki katlı bina, içinde makyaj malzemeleri,
iç çamaşırları, ayakkabı satılan minik mi-
nik dükkânlara bölünmüştü. (Aynı durum
tiyatronun da başına gelmişti). Diğer
şehirlerde ve başkentte de durum farklı de-
ğildi. Eski rejimin çöküşünden sonra kitap
sarayları gibi, köklü yayınevleri de yok ol-
du. Uzun bir süre sağlıklı beslenme/zayıf-
lanma/kolesterol yüksekliği/kolesterol
beslenmesi/egzersiz/yağlı/ yağsız/ yağlı
tatilebilirlik kitapları basıldı ve satıldı. Bu do-

nemde en "ciddi" kitap satış kurumları
otobüs duraklarının önünde kurulan sey-
yar kitap tezgâhlarıydı. Bu kitap tezgâhla-
rını şu anda da Sofya sokaklarında görebilir-
siniz. Satılankitaplara genellikle komün-
izm döneminde basılan eserlerdir. Yan
yana dizilen muz kutuları içinde değeri 2,
3, 5 veya 7 leva arasında değişen kitaplar
sergileniyor. Aile kitaplarından gelen
bu kitaplar genelde zor ekonomik
şartlarda bir geçim sağlamak için satışa
çıkarılıyor. Üzerinde "3 leva" (yaklaşık 3
YTL) yazan muz kutusunu karıştırmaya
başlıyorum: Ön sayfasında "Doğum Günü-
nün kutlu olsun! Sevgili kızım Nadya'ya,
Annen" yazılı bir *Evgeniy Olegin* çevirisi,
Steinbeck'in *Gazap Üzümleri*, Nikolay
Haytov öyküleri, Dimov'un *Tütün romanı*
nın 1. cildi (Ön kapaktaki yazıdan Stoyan
Zapryanov adı bir öğrenciye üstün başarı-
lı ödülü olarak verildiğini öğreniyorum),
Shakespeare'in oyunları... Satıcı son kiti-
bi elimde görmez "O 5 levallik kutu-
da olacaktı" diyor, ben de Shakespe-
are'in oyunlarını ya kutuya, G.G. Marqu-
ez'in *Yüz Yıllık Yalnızlık*'inin yanına koyu-
yorum.

Evime, üzerine geldikleri evlerin koku-
su sinmiş, eski sahiplerinin öykülerini ta-
şıyan bu kitaplarla döndüyüm genelde.
Bu sefer, bir Batı Avrupa şehri izlenimive-
ren Sofya sokaklarındaki dolaşırken keşfet-
tiğim bir kitapçı dükkânında da, Bulgaris-
tan'da her şeyin hâlâ rayına oturmasını
da bir güzellik olduğunu daha iyi anladım.
Sıradan bir kişinin çalıştığı sıra-

KOMADAN ÇIKAN BULGAR YAYINCISI,

dan bir kitap dükkânı değildi bu. Farklı bir mekâna girdiğimi daha kapıda hissettim. Bir kitapçıdan çok bir yazarın veya araştırmacının çalışma odasına benziyor. Rafların üzerinde kitaplar bazı yerlerde çift sıra, bazı yerlerde üst üste, bazı yerlerde ise yan yana dizilmiş. Pek büyük sayılmayan bu odanın bir köşesinde eskice, deri kaplamalı bir koltuk duruyor. Üstünde kıvrılmış bir de kedi olsa, zihnimde canlandırdığım yaşşyan bir yaratma ortamına neredeyse bire bir uyacak. Ama burası bir kitap dükkânı sonuçta, bu kargaşa içinde insan aradığını nasıl bulur diye düşünürken güler yüzlü bir kadın çıkıyor karşıma. Georgi Gospodinov'un son çıkan kitabını soruyorum. Yanındaki bir rafa uzanıp hemen kitabı uzatıyor. Edebiyat eleştirisi alanında çıkan yeni kitapları soruyorum. Terry Eagelton ve Tzvetan Todorov'un kitaplarını getiriyor. Bir de Platon'dan Postmodernizme Kadar Edebiyat Kuramı başlıklı bir kitap basılmış yakında, onu Üniversite'nin kütüphane satış yerinde bulabileceğimi anlatıyor. Bu güler yüzlü kadının daha sonra, bir gün önce "keşfettiğim" Valeri Petrov'un kızı olduğunu, Umberto Eco'nun *Güllün Adı* romanını Bulgarca'ya çeviren kişi olduğunu öğrendim.

Sofya'nın yabancı markalarla süslü ışıl ışıl parlayan vitrinlerle dolu sokaklarında dolaşırken, Bulgaristan'da kitap sektörünün müthiş gelişme sergilemesi de, en azından komadan çıktığını girdiğim daha birçok kitapçıda gördüm. Yeni açılan çok sayıda yayinevinin temel amacı kuşkusuz hayatta kalmanın ötesine geçmiyor, fakat geçiş dönemi 13 yıl önce kurulan *Helikon* gibi "kök-lü" yayinevlerini de yarattı. (Bu yayinevi, görsel sanatlarla ilginin arttığı bir ortamda, Vitoşa sinemasının Kitabevi'ne dönüştürülmesiyle kurulur.)

Edebiyat alanındaki birçok gelişme, Bulgar edebiyatının da komadan çıktığına ve yeni ortamda yeni isimlerin doğduğuna işaret ediyor. Romanya, Sırbistan, Yunanistan, Türkiye, Makedonya, Arnavutluk ve Bulgaristan yazarlarının katılımıyla gerçekleşen ve bir nevi Balkan Nobelî sayılan "Balkanika" edebiyat ödülünü bu yıl *Aşık Öyküler* (Vlyubenî Razkazî) başlıklı çalışması ile Bulgar yazarı Dimitir Şumanliev kazandı. (Şumanliev, Anton Donçev'den sonra Balkanika ödülüne layık görülen ikinci Bulgar yazardır.) *Kaçak Yayın* dergisinin Ekim 2004 sayısında "O" başlıklı öyküsünü tanıttığımız Zdravka Evtimova ise BBC radyosunun düzenlediği bir öykü ödülü kazandı.

Sofya'da bulunduğum günlerde komünizm sonrasında oluşan yeni yazar kuşağının en başarılı iki temsilcisinin yeni kitapları da çıktı: Alek Popov'un (*Kaçak Yayın*'in ilk sayılarında kendisiyle yapılan bir röportaj yayımlanmıştı) *Radikal Düşündürün Yal Arkadaşı* (Sptnik na Radikalniya Mislitel), Deyan Enev'in ise *Herkes Geminin Ucunda* (Vsiçki na Nosa na Gemiata) başlıklı kitapları yayımlandı.

"Trud" gazetesinin kitap promosyon reklamı:
KİTAP HER ZAMAN MODADIR.

Sofya'da 10-16 Ekim haftasında en çok satılan kitapların listesi:

Sıra No	İsim	Yazar	Tür	Kaç Haftadır Sıralamada	Fiyat* (Leva)
1	Siyah Gül	Nora Roberts	Roman	1	8.95
2	Büyücü Say Baba	Howard Murphet	Ezoterik	1	10.00
3	Üçüncü Rayh'ın Gizemleri	Sergey Zubkov	Tarih	3	9.98
4	İkinci Dünya Savaşı	B.L. Hart	Tarih	1	19.99
5	Da Vinci Şifresi	Dan Brown		43	9.99
6	Bilinçaltının Gücü	John Cehow	Psikoloji	7	7.00
7	Melekler ve Şeytanlar	Dan Brown		16	8.55
8	Kelebek	Anri Şarier	Polisiye	3	11.99
9	Rus Kalbinin Ansiklopedisi	Viktor Erofeev	Roman	2	8.99
10	Zahir	Paulo Coelho	Roman	21	12.00

Kaynak: 16 Ekim 2005 tarihli "Art-Trud" gazetesii. Veriler, Sofya'nın önde gelen kitap satıcısının gazeteye gönderdikleri bilgiler doğrultusunda sunulmuştur.

* 1 leva yaklaşık 1 TL'ye eşittir, bu nedenle fiyatlar 1 TL olarak da okunabilir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantev.org>

YOKUŞ AŞAĞI

"Hiçbir şey doğası gereği yarım kalmaz," diyor du derinlerden yel yeperek, yelken sepelek gelen bir dostun hazine sesi. Üzerine çiçekler işlenmiş Arnavut kaldırımları, daracık kıvrık sokaklar arasında süzülüp şehrin tepelerine çıkmaya çalışan, başka bir zamana ait kararlı kırmızısi köhne tramvay, vitrininde bin bir çeşit pastanın kendini müşterilerine begendirmek için en bitirim hallerini takınıp süzüm süzüm süzülüğü yaşlı pastanenin rengi solmuş tenteleri, gül penceresiyle her gün belki de dünyanın en dar ve kıvrımlı sokaklarını arşınlamak zorunda kalan bu bitirim tramvayı eski bir dost gibi şapka çıkararak selamlayan Se Kilisesi, salaş kiraathanelerin dış cephelelerinden emanet duran mavi-beyaz geleneksel fayansların üzerinde gülümseyen şemsiyeli kibar bayanlar ile tüylü şapkaları ve tokalı ayakkabılarıyla şövalyelik ilminin büyük ustası Portekizlileri eşit ıslatıyordu cömert kış yağmuru. Ilık ılık yapıtırdıydu elbiselerimizi tenimize. Tramvayın arkasında bıraktığı gürültü, bir pastanenin aralık kapısından dışarı insanı bir polar gibi sıcacık sarmalayan afili bir kahve kokusuyla öpüştüğünde hâlâ aynı sesti çalınan kullarım: *Hiçbir şey doğası gereği yarım kalmaz, hiçbir şey doğası gereği yarım kalmaz, hiçbir şey do...*

Tramvay kemiklerine kadar ıslanan ihtiyar bir şairi duraktan alıp, yerine iki dış sarımsak ve bir bardak yeşil şarapla yapacakları fırın sardalyenin kokusu daha şimdiden burunlarında tüten yeni evli bir çifti yağmurun kollarına bırakmak için durduğunda tiki, tiki, tiki tiki, tiki sona ermiş, sadece kahve kokusu kalmıştı geride. Davetkâr koku beni bir okyanus hortumu gibi yakalayıp mermer masalarının üzerinde yarım bırakmış köpük pastaları duran pastanenin

çine savurmak istencesine burumunu baştan çıkarıyordu. Tramvayın tiki-tikisi yerini çiçek desenli kaldırımlarda taşların arasında hoplaya zıplaya inen bavulunun tekerleklerine bırakmıştı. Bacaklarınma dolanmış ıslak bir etek, yokuş aşağı uçarcasına inen ama dizginleri sapaşaglam elime yapışmış bir bavul, tepemde yağmurla sıcak bir kahve ve buz gibi bir kadeh yeşil şarap arasında seçim yapmam zor olmalıydı. Ama ben, çiviye çiviyle sökecek, her şeyi geride bırakmanın şerefine yuvarayacağım şarapların en delikanlısı.

Se Kilisesi'nin önüne geldiğimde, aşap kapısını aralayıp içeri girerek, transept boyunca öylece yatmakta olan azizlerle yarenlik etmek istedim. Ellerini kavuşturmuş ya da karnına koyduğu bir kitap üzerinde gözlerini gezdiren, yüzyılların yorgunluğu içinde orada usulca, huzur içinde yatan mermer dönüşmüş, ölümsüzlüğe bürünmüş azizlere, azizeler... Gözlerini okudukları kitaptan kaldırmadan onların da bana aynı şeyi fısıldayacaklarını düşünüp irkildim bir an: *"Hiçbir şey doğası gereği yarım kalmaz! Bak, bir ölümsüzlüştük. Yarım kalmadık. Sonsuzla birleştik."*

Sarının somon rengine dönüştüğü sokaklarda bir çıkıp, bir inerek, yuvarak hareketlerle şehri okşayarak dolaşan eski dostla bir kez daha karşılaşım sınırlı kalmıyordu yokuşu inerken.

Şehrin en küçük barı Ginginha'da kiraz likörü içip, bu mekânın sunduğu tek şeyin kiraz likörü olduğuna her zaman olduğu gibi yeniden şaşırarak bu şehri terk etmenin de pek fiyakalı olabileceğini tartarken, paslı hafızamın köşesinden ihtiyar bir şiir geçiverdi:

**"Çıkan tramvaydan bitkin ve uyurgezer
Yaşamın hayatı tepeden tırnağa"**

Hayatı tepeden tırnağa yaşamak! Tennyson'un dediği gibi "hayatı izmarine kadar içmek!" İşte biraz da bu yüzden gidişim. Ben aslında onu terk etmiyorum, hayattan bir nefes daha çekmeye gidiyordum. Ben aşk hikâyeleri herkeşe yeten bir kızdım. Yaşadığım aşklarla avunuyordum aşk yaşamayanlar. Sadece yaşamayı değil, anlatmayı ve böylece paylaşmayı da seviyordum. Aşkız kalplere aşk götürüyordum.

nesi başında sıra beklerken gördüğüm, yolda karşılaştığım, aynı ofisi paylaştığım, yan yana dairelerde oturduğum, hatta belki de az önce tanıştığım birine ayaktüstü, alalecele ama hiçbir alengirli detayı atlamadan taze yaşamış bir aşkın öyküsünü anlatmaya bayılıyordum. Onlar da dinlemeye.

Arkadaşlarım ne zaman durulacağıma merak ediyorlardı, bense durulmaktan, evde akşamları pilav yapmaktan korkuyordum. Aslında bakarsanız onlar da için için benim herkes gibi olmamdan korkuyorlardı. Hikâyelerimin bitmesinden, anlatacaklarımın sona ermesinden, tek rengi kalan eski bir suluboya takımına dönmenden. Ben nişanlarda yüzük tepsi tutmayı seviyordum. Ve de alışılmayı. Hep tepsi tutan kız olmak istiyordum. Bir gün birisi benim tepsimi tutacak korkusuyla yaşıyordum.

İnsanı bir ahtapot gibi sımsıkı kavrayan bu şehirde, Lizbon'un göbeğinde, bitmemiş, yarım kalmış bir aşka kadeh kaldırıncaksak, o kadehin içinde sadece yeşil şarap olmalıydı. Adını rengine değil, gençliğine, tazelğine, olmamışlığına borçlu olan, Portekiz'in öteki adı: Yeşil şarap. Vaktinden önce koparılan yeşil üzümle yapılan yumuşak, gazozumsu, zengin masaların ve balıkçı kiraathanelerinin en kadim dostu! Vaktinden önce koparılan sevdalara yoldaş olmak ona düşerdi.

Ginginha alternatifini tek dirsek darbesiyle bertaraf edip tentelerin üzerinde biriken suları sefil bir fare gibi kafama yiyerek, kahkahaların ve mutluluğa fado okuyan tiz bir kadın sesinin aralık kapıdan süzülüp dışarı fırlayan öbeğine takılıp barın kapısını iteledim. Tramvay gibi yuvarak hareketlerle aşap barı temizleyen, kim bilir kaçınıcı bir hayata dalıp giden gözlemlük barmenin önüne çıktım. Fadoların sadece umutsuzluğu, acıyı ve kederi anlattığını sanırlara inat neşeli bir partiyon döklüyordu Maria Severa'nın dudaklarından. Camın üzerindeki barın tersten okunan adına takılıp kalmadım önce bir kadeh yeşil şarap içtim. Şehrin illiklerine işleyen hüzün, kasvet ve romantizm yetmiyormuş gibi bir de akşam çökünce iyiden iyiye trajik olan bir hava yayılıyordu ortalığa. Bu şehirde kulağa gelen her şey hüzünün sesiydi. Şarkılar neşeye notalansa da, hüzün onların her şeyi hüzünle çeviriyordu.

Barmen elindeki bezi bırakıp, arkasındaki raftan, kullanılmaktan bir plak gibi çizilmiş en az kavanoz dibi kadar kalın bir kadeh indirip, çömertçe dolurarak koydu önüme. Sormasına fırsat vermeden küçük bir porsiyon peyniri de katıp olarak vermesini istedim. Koca bir kadeh peyniri, bir Samuray kılıcı kadar uzun ve yapılı bir biçimde dilimlenken yüzündeki o tuhaf "Çok sayın geçmişim, geçmeime izin verin" ifadesi çikti dikkatimi. İnsanların neler düşündüğünü bilmekten, onların mahremlerine girmekten hep ürkmüştüm. Bilmeyeyi tercih ediyordum. Hayatı bir sigara gibi çekerken, bunun en doğrusu olduğunu görmüştüm.

Barın üzerinde kara bulutlar gibi dolaşan sigara dumanı öbeklerine alırmayacak kadar dalgındım. Buz gibi yeşil şarap boğazımda yağmurlar tenteler üzerindeki dansını yaparken şahi parmağımla devirimin verdiği zevki yaşıyordum. Bir hamleyle yenileceğini hissedene her satranç oyunucusu gibi. Birisi darbe vuracaksa, o ben olmalıydım ve şerefimle kalkmalıydım masadan. Kimseler şahımı alamazdı, onu ancak ben devirebilirdim. Evet, bu şehri şimdilik, Alejandro'yu da sonsuza kadar terk ediyordum. Şapkanı alıp gidiyordum: Marjinlerde kalmamak, hep ortada olmak için. Bütün ışıklar benim üzerimde olsun diye. Sahnenin tek yıldızı olmak için. "Ya sonra?" dememek için. Cafcaflı terk edişlerin kitabını yazan ben, bir kez daha yaldızla dönüyordum soğan yaprağında yapılmış sayfalara.

Hayatıma fiyakalı bir şekilde giren, ama fiyakalı sevmeyi beceremeyen adamları, en fiyakalınsından terk ederdim. Terk etme ekollerinin en renklisiydi benimkisi. Erken ölünce nasıl cesediniz yakışıklı olursa, erken davranırsanız rütbemiz yüksek olur aşk aleminde. Acı ama gerçektir. Mükemmel dünya yoktur. Ayrıca hiçbir acı baki değildir. Üfersin geçer. Bazılarını biraz fazla üfleme gerekir, hepsi bu!

Bir dost bir keresinde ne güzel sormuştu. "Peki sen daha ne istiyorsun da bırakıyorsun adamları?" Soru çok güzeldi ama verecek bir cevabım yoktu halihazırda. Belki de bütün kadınlar adına intikam alıyordum erkek cinsinden. Onlar da en dramatik terk edilişlere imza atmış oluyorlardı. Bir gün önce sonsuza kadar yanımda olacağına inanan bir adamın eline, ertesi sabah arabasının kapısına uzandımda küçük bir kâğıt düşüdü: "Bu kadar sevgi yetmez. Üzgümlü!". Bir daha beni görebileceği en yakın yerin rüyaları olduğunu gördüm. Bir lüdüdür bu, o an inanılmaz bile.

Ya zavallı Giuseppe? Onu da yıllar sonra Frascati'de unutulmuş bir sinemada gösterilen bir Benigni filminin ortasında bırakıp kaçmıştım. Filmin adıyla Giuseppe'nin durumu çok güzel bir ikili oluşturmıştı: *Non ci resta piu che piangere...* Bize artı ağlamak düşer!." Bize bir ev, araba alıp, evlenme hazırlıklarına başlayan zavallı Xavi'ye de, "Arama beni. Nedenini de sorma," demekle yetimmişim. Adıldığı en saf haliydi bu. İşin kötü tarafı, bunun farkında olmadı.

Şimdi sıra Alejandro'ya gelmişti. Aslında onun için daha biçkin bir terkediş senaryosu çizmişim, ama onu karşımda gördüğümde bunu yapamamaktan korkuyordum. Senaryo benim değildi, ama yazan da fena yazmamıştı hani. Çek komedi filmlerinin en bitirilerinden olan *Acı Kahve*'deki o Ricardo Darin kılıklı herif gibi olmalıydı sonu. "Ne istiyorsun?" dediğim zaman "Kahve" demeliydi. Ben de koca bir kahve kutusunu kafasından aşağı döküp, sıcak suyu da bocalayarak bir güzel haşlamalıydım onu. Ve cantamı alıp gitmeden önce şöyle sormalıydım? "Süt de ister misin, *milaçku?*"¹

Evet, ben onun hayatında istediği boşluğa koyabileceği bir yap-boz parçası olmayı kabul etmiyordum, etmeyecektim. İşte bu yüzden, sırf bu yüzden bu sonbaharın kışa kucak açan günlerinde pilımı prtimi toplayıp eve dönüşüm. Onu kendi siyah-beyaz hayatıyla baş başa bırakışım. Renkli filmlerimi, hayat dolu şarkılarımı, şirin hikâyelerimi, mutluluk saçan kahkahalarımı, başka diyarları anlatan kitaplarımı alıp onu benden mahrum edip gidiyordum. Analısda da öyle dememişti: Senin birine verebileceğin en büyük ceza, onu kendinden mahrum bırakmak. Bütün renkleri eteklerimde toplayıp gidiyor, onu çırılçıplak bırakıyordum yağmur altında.

Beni hayatının bir köşesine sıkıştırırmaya çalışmıştı. Onun zamanlarına, onun mekânlarına ve onun kurallarına göre oynanacak olan bir oyuna ne kalbim ne aklım razı gelebilirdi. Kalbim aklımla dost olduğundan beri ne kadar bahtıyar bir hayat sürmeye başlamıştım. İşte, şimdi şu bara parmağımla yazıyordum: Bu beni son görüşün olacak, ihtiyar kurt! "Sevgiyle karışık olursan hain kurttan kim korkar," diyordu sevgili Oğün bir şarkısında. Bense hain kurttan korkmuyordum.

Onun hayatında bir yap-boz parçası olmayı reddettiğimi incelikler kitabında da bir, sarıya, sarı demediğim boterottun benimsiyen kadın tablosu

nun bir yap-bozundan, tek bir parça çıkarıp, kalanını yakışıklı bir paket içinde Alejandro'nun işyerine göndermişim. Ben bu şehirden gittiğimde, eline geçecekti. İşte o zaman tek parçası eksik bir yap-bozun bir boka yaramadığını anlayacak ama saatler çok geçti gösterecekti. İşte o zaman, bir Duman konserinde, en önde çığlık çığlığa "Son pişmanlık neye yarar, her şeyin bir bedeli var" diye bağırıyor, yrtırmıyor olacaktım. Vah-vah pedalı tüm gıcirtırsıyla kulagımın içinde yankı yaparken, ayaklarım yerden kesilmiş dans ediyordum. Alejandro daha zalimini hak etmişti. Ama gönlüm kıyamattı için ona. Aşk dolu sözcükler göndermek için çok geçti. Geç gelen aşk dolu sözcüklere cevabım hazır: "*Aşkı bulmanın ve kaybetmenin 1001 yolu* adı bir kitap yazın. Konuya hakimsiniz".

Şimdi Akdeniz'in öteki ucunda olan Didem geldi aklıma.

"Benim neden öyle unutamadığımı bir aşkım yok?," diye sormuştu ona. "Çünkü sen zekisin," demişti.

"Hayır, öküzm," diyebilmişim.

Kötülük kapıya dayandığında, öküzü olmayı başarabilmek bir erdem değil miydi yoksa? Ateşlere gitmeden önce, ateşleri kötüllere bırakıp, arkana son bir kez bakmadan çekip gitmek. Alejandro, -'j'ye bastrarak Alejjandro-monoton maratonda koşmaya devam ederken, ben yeni baharlarda çiçek toplayor olacaktım. Mevsimlik aşığımdı o benim. Hem de tam bir mevsimlik. Sonbahara sıkışmış bir sevdaydı: Eylül, Ekim, Kasım: Sonbahar. Terk etmek ise yeniden başlamak demekti. İpi başka bir yerinden tutarak, başka bir zaman, başka bir mekânda ve pek tabii başka bir gönülden.

Üzülüyor muydum? Hayır. Buruk-tüm belki, ama kızgınlığım kalbimin üzülmesine izin vermiyordum. Hayatımda üç ay önce hiç yoktu. Adını bile bilmezdim. İsmi, cismi bir kez olsun duymuşluğum, görmüşlüğüm yoktu. Şimdi, üç ay öncesinden devam edebilirim hayatıma, onu hiç tanımadım, hiç görmemiş, o tarçın tadında sıcak ellerini hiç öpmemiş gibiyim. Matematik bize ihanet etmeyen tek şeydi. Gidilen mesafe ne kadarsa, dönülecek olan mesafe de o kadar olacaktı. Bu ise dönüşün uzun bir yol değildi. Üç sefil ayı, üç yıl kadar şişko bir heyecanla yaşasak da sonuçta rakamlar kazanacaktı. Kalbin kazandığı hiç olmuyordu zaten bu fani dünyada.

"Bir kadeh daha, lütfen," dedim los ışıkta parlayan gözüklerine bakarak. Birkaç fazla bir içmek zevksizlik, iki kadehten az şarap içmek ise

aptallıktı kanımca. Yanımda üç koca bardak bira için bir erkeği bir daha görmenin bir anlamı yoktu. Şimdi peynirin yanında ançüzeli yeşil zeytin sunan barmene teşekkür edip hayallerime çıktığım delikten geri girirdim.

Hiçbir erkeğe "Seni seviyorum" dememeyi öğretiliyordu hayat insana. Ve kimseyi sizi sevdiğinden bir milim fazla sevmemek gerektiğini. Aşkın karşılıklı olmadığı yalandı. Seviğinden kadar sevmeszeniz sonsuza kadar aksi çemberlerinden geçerdiniz yana yana. Ve maalesef hiçbir erkek inceliğe değmiyordu. Hiçbir!

Her şeyi bir kenara bırakıp kendimi mutfaka kapamış, onun için hayatta kimsenin daha önce keşfetmediği yemekler yapmış ve bütün yemeklere onun adını koymuştum. *Alejandro'nun kalbi, Alejandro'nun tatlı dudakları ve amorcello*. Bir ay öncesinden aldığım konser biletini çöpe atmış, o akşam Mari-za'yı dinleme fırsatını tepmişim. "Tost yeriz" demişti, "Konserve mutlaka gitmelisin." "Hayır," demiştim, "Sana yemek yapmanın keyfini çıkarmama izin ver. Bir seremoni olacak bu benim için."

Her şey mükemmel olmalıydı. En yakın kırtasiyeden lacivert bir karton ve altın yıldızlı bir kontur alıp aşkının çökmeye başladığı saatlerde odamda masamın orta yerine gömülüp ona özel bir restoran mö-nüsü hazırlarken dünya tatlısı bir dost beni ziyarete gelmiş, şaşkın bakışlarla, yaptığım saçmalıkları seyre dalmıştı. Tek kelime etmeye nezaketi de göstermişti ayrıca. Birlikte içilen sıcak bir vanilya çayından sonra yeniden içine yumulmuş, ona o akşam yiyeceği yemeklerin adlarını yazmışım gözlerimin içinde heyecanla. Her gece sadece iki kişi kabul eden, dünyanın en küçük İtalyan restoranı *Solo Per Due*'nin adını da kapağa kondur-vermiştim. O akşam kendini orada hissetsin istemişim.

Soğuktuk ve kar yağıyordu. Kiş kapıdan içeri kafasını bile sokma-şırken kaza gibi gelivermişti kar peşine en korkunç fırtınaları takip. Onun elinde çiçekler ve kitaplar, lacivert pardösüsü üzerinde kar to-paklarıyla kapıda belirlediği an içe-ride olan Amanda ona ayaküstü hayat hikâyemizi nakletmekle yetinmemiş dört sene önce şehrin bu tepesine düşen karın nasıl yolları kapattığını, çığ gibi şehrin tepelerinden aşağıya, tramvayın bile yerinden kımıldaya-

madığı günleri tablo gibi tasvir et-mişti. Evinde sadece kedi maması olan bir arkadaşının evinde geçirdi-ği dört gün boyunca aklıktan nasıl kırıldıklarını, her süpermarkete ulaşmak için yola çıkışlarını da kar hortumuna takılıp nasıl yerlerinde dönüp durmaktan başka bir şey yapamadıklarını, onu kakkahalarla güldürerek öyle bir anlatmıştı ki, kakkahalar sona erince Alejandro'nun içinde sadece eve geri dö-nememe korkusu kalmıştı. Aman-da'nın o her zamanki neşesi kuyru-ğunda taşıyan halini görünce, aynı anlattığım gibi olduğunu hayretler içinde görmüştü. Amanda, hayatın-da ilk defa gördüğü insanlara bile uzun yılların ürünü olan bir dostlu-ğın samimiyetini sunar, onlarla kaldığı yerden devam eden uzun bir arkadaşlığın en güzel örneğini verirdi. İlk defa gördüğü bir insana bir gün önce olanları öyle büyük bir dogallıkla anlatırdı ki, o da o an Amanda'yı yıllardır tanıdığını ana-nıverirdi bir an. Neşe öbeği, sevgi yumağı, aşk böceğiymiş Amanda!

Amanda gidince geriye tuhaf bir gerginlik kalmıştı. Bütün gece cam-dan kara bakmıştı. Yüzündeki endi-şe bende huzur bırakmamıştı. O an kafasını yemeğin içine sokmak iste-miştim.

Eski müdürümün odasından çı-karken düşündüğüm gibi, "Bir defa dövsem ne olur?" demiştim kendi kendime. Hastalıklı bir şekilde kara bakıyor, ara sıra duvarın karın az sonra yeniden başladığını sokak lambasının altında biriken ışık huz-mesinde uçuran kar tanelerinden anlıyordum. "Sokak lambasını görü-yor musun?" sorusundan nefret et-miştim. Bütün günümü ona harca-mış, o ise saat dokuzu vurmadan kaçır gibi sıvışmıştı. Hayatımda hiçbir sokak lambasından bizim so-kağı bekleyen sokak lambası kadar nefret etmemiştim.

Eve dönmek zorundaydı.

Hiç bir şeyin küçüğünü sevmez-dim ben. Çantaların küçüğünden de nefret ederdim. Anahtarlarım bile sığmazdı içine. Küçük arabalar-dan da hiç hoşlanmazdım. Kiçim dışarıda kalırdı. Yarın dışarıda kal-dıktan sonra, ne anlamı vardı ki? Her şeyin büyüğünü ve fiyakalısını sevdiğim gibi, aşklarımı en fiyaka-lısından, film gibi yaşıyordum. Alaska-frigo araları yoktu sevgile-rimde. Uzun ve düz çizgilerdi, baş-ka çizgilerle keşişmezlerdi. Ben aş-kın özlemisini sevmiyordum. Öze-ceksem ve yanımda yoksa. Bekle-

yeceksem ve aramayacaksa. Öze-tecekse ve gelmeyecekse. Hiç gel-mesin, hiç sevmesin, yeğdi. Boyun-ca sevmek gerektil!

Ota boka ağlama halleri yakla-şmadan kaçmalıydım. "Saklı dosya yap. Silme. Sen hemen silmek isti-yorsun dosyaları," diye uyarıyorlar-dı dostlar. Hayatımda aldığım kar-arların hepsi biçik gibi keskindi, başka formül tanıımıyordum ve af-fetmeyi henüz öğrenememişim. In-sanların küçük hatalarını saklı dos-ya yapmayı, bir sürü bağlamayı ve sonra unutup gitmeyi başarmıyo-rdum. "Dere yatağını genişlet," di-yordu sevdiğim. "Anlaşılsı ve sa-bırlı ol." Olamıyordum.

İşte şimdi erkeklerin neden sa-lak olduklarını bir kez daha anla-yacaktım. Çünkü kolaycacık gele-bildikleri gibi, kolaycacık kolların-da sepetle gönderilebileceklerinin farkına varamadan yaşıyıp gidiyo-lardı. Tabii bu kırlarına tekme-yi yiylene kadar sürüyordu. Erhan akıl konusunda yanılmıyordu. "Akıl hapşırık gibi bir şey. Geldi mi kullanırsın, bayat lüfer gibi bakmazsın. Olmayınca da zaten yoktur," demişti bir keresinde ap-tal bir kızdan bahsederken. Şimdi düşünüyordum da Alejandro bayat lüferin ta kendisiydi. Onunla bir kez daha konuşacak olsam ona son bir cümle sarf etmek isterdim: "Neden bunsu-jumping yapmayı denemiyorsun? Belki beynin ters dönünce çalışmaya başlar."

Bir kadeh daha almalıydım. Bu şehri sarhoş olmadan, aklı seli-mimle terk etmeliydim. Amalia Rodriguez yaşıyordu hâlâ. Bu sefer en acı sesini takınmıştı. Cebimdeki tüm bozukluklardan kurtulmak için hepsini bardaki adamın eline bıra-kıverdim. Bozuklukların arasına ka-rışmış tiyatro biletini de buruştu-rup, barın köşesinde unutulmuş ve bir daha hatırlanmayacak şeylerin bir koleksiyonu olan çöp kutusu-nun içine, yalnızlığa şarkı söyleyen arkadaşlarının yanına yolladım. Beni dünyanın merkezine, İstanbul'a götüreceк olan uçağın kalkmasını tam tamına üç saat vardı. Bütün ül-ke Portekiz-İspanya milli maçına kilitlenmiş durumdayken hangi ölümü taksici işinin başında olur-du acaba? Tanrım, benden esirge-diğin şansları biriktirdiğin hesabımdan şu sağanak altında beni hava-alanına götüreceк yarım akıllı bir taksici bulacak kadar bir meblağ ver lütfen!

1 Çek diinde 'Sevgilim'.YN.

DİLEKÇESİ HÜZÜN

Geçmiş bizi yalnız bırakmaz! Nereye gidersek gidelim, kendimizi ne kadar değiştiresek değiştirelim, geçmişimiz bizi gölgemiz gibi takip eder. Geçmişimize bakıp dersler çıkarırız ya da ders çıkardığımızı sanırız. Anılarımızı düşünürü mutlu oluruz ya da mutsuz. Zor günlerimizi hatırlar, başarılarımızla avunur ya da başarısızlıklarımıza üzülrüz. Zaman geçtikçe geçmiş daha çok hatırlamak isteriz, anılarımızı yeniden yaşamak isteriz ve bazılarımız o anıları; şiiire, şarkıya, romana, masala, denemelere dönüştürmeyi başarır Hasip Kaplan gibi. Geçmişteki deneyimlere, anılara, olaylara farklı bakış açısıyla yaklaşan Hasip Kaplan; olayları birer fotoğraf karesi gibi unutulmama üzere bize hatırlar.

Hasip Kaplan'ın *Dilekçesi Hüzün* adıyla yayınlanan beşinci kitabı elime ulaştığında ne yalan söyleyeyim, ilk bakışta sıkıcı olduğunu düşündüm, kitabın hepsini okuyamayacağımı, hatta bu yazıyı yazmakta zorlanacağımı düşündüm. Editörüm Aslan Özdemir'i kırmamak pahasına aldım kitabı. Kendimce, bir hukuk adamının yazabilecek şeyleri hukuka ilgili olacağına, birçok okurun anlamakta zorluk çekeceği şeylerden söz ettiğini sandım. Oysa Hasip Kaplan'ın bir önceki kitabı *Ben Sophia - Anne Çığlığı'nı* da okumuştum; trajik bir olayı anlatmıştı. Hoşlanmışım o kitaptan ama nedense *Dilekçesi Hüzün*'e ön yargılı yaklaştım. Kitabı elime alıp okumaya başladığımda neden sonra fark ettim ki yüz sayfa devirmişim. *Dilekçesi Hüzün*, sokaktaki insanların anlatıyor, beni anlatıyor, bilmediğini, bilmem gereken şeyleri anlatıyor; bazı yazılar beni gülümsetti, bazıları sinirlendirdi, bazıları bana dersler verdi. Hasip Kaplan, müzikten, futbola; insan haklarından siyasi konulara; insan manzaralarından hüzünlü anılarına; uluslararası hukuk mücadelelerinden günlük olaylara öylesine ustaca yorumlar getirmişti ki, kendimi alamayıp neden biraz daha uzun denemeler yazmamış diye hayıflandım.

Kaplan bir rüya ile başlamış denemelerine. Yıllar önce hayal bile edemediğimiz şeylerin bir anda yarım yamalak da olsa gerçekleşmesi bizi şaşırtabilir, hatta biraz da mutlu edebilir. Örneğin, TRT'de Kürtçe yayın yapılması gibi; ancak perde arkasındaki yetersizliklerin, hukuksuzluğun, ayrımcılığın yarattığı düş kırıklığı ile birçok şeyin göz boyama olduğunu anladığımızda rüya görmeyi tercih ederiz. Modern bir ülkede hukuka güvenmekten başka neye güvenilir ki? Elbette ki Türkiye'deki çarpık ve adil olmayan bir hukuk düzeninin yeterli olduğunu söyleyemeyiz. Medeniyetin beşiği Avrupa dediğimiz yerde bile sözkonusu çıkarlar olunca Kürtleri nasıl görmeyizlikten geldiklerini; sosyal, siyasal, kültürel alanlardaki ayrımcılıklarını ustaca bize anlatıyor Hasip Kaplan.

Hayatın içinden örnekler veriyor Kaplan; İstiklal Caddesi'nin esnafına yapılan haksızlıktan, İstanbul'un balıkçıların yaşadığı zorluklardan, İdil'de kurduğu futbol kulübünün neden kapatıldığına kadar.

doğuşundan; Avrupa İnsan Haklar Mahkemesi'nin görmezden geldiği şeylerden; sol partilerin parçalanışından, Kürt aydınlarının neden bir çıkış yolu bulamadığına; bazen eleştirerek, bazen öneriler getirerek, bazen mizahi bir dille anlatıyor. Tabii ki *Dilekçesi Hüzün* sadece saydıklarım sınırlı değil, sanatı, edebiyatı, müziği ve hepsinden önemlisi deneyimler ve hayata ilişkin şeylerle dolu.

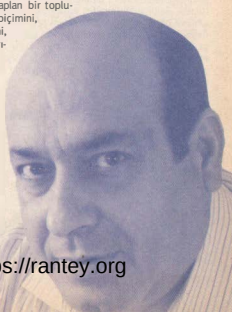
Dil yasarsına değiniyor Kaplan. Bir gün Beşiktaş'taki İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde duruşma saatini beklerken, yasaklanan Kürtçe kitaplar davasını ve birçok yazar sanatçıyı hatırlar, sonra yemek yemeye karar verir. Yemeği geldiğinde etrafını kediler çevirir, yemeyenden birer parça onlara verir, ancak içlerinden biri yemek istemediği gibi sesizdir ve zayıf kalmıştır. Kaplan ona da bir parça yemek verir ama kedi yiyemez. Kedinin neden yemek yiyemediğini garsona sorar; garsonun anlattığına göre sahildeki balıkçıların biri oltaya taktığı balığı kediye atmış, kedi balığı yerken oltaya takılmış, oltayı çekip dilini parçalamışlar. Çaresiz hayvan çorba bile içemiyormuş.

Bu anı bir toplumun psikolojik yapısını, davranış biçimini ortaya koymakta ve Hasip Kaplan bu olayla ilgili şöyle bir soru soruyor: "Bir halkın dilini yasaklayan ve gelişimini engelleyenler ile bu yavru kedinin dilini koparan sapıklar arasında ne fark var?"

Hasip Kaplan'ın hukukçu kimliğinin yanı sıra çok yönlü kişiliği de bu denemelere yansımış. Kaplan'ın birçok şeyi kayıt altına alma başarısıyla birlikte, edebi ve sanatsal kişiliği *Dilekçesi Hüzün*'ü ortaya çıkarmış. John Berger'in dediği gibi: "... Suçları unutmamalı, belgelerini kayıtlarını muhafaza etmeliyiz... Bu efendiler yalnızca masumları katletmekle kalmaz, hafızayı da yok ederler... Kayda geçirmenin, delilleri muhafaza etmenin aciliyeti buradadır..."

İşte Hasip Kaplan bir toplum düşünce biçimini, davranış şeklini, kültürel olayları, sosyal boyutunu *Dilekçesi Hüzün* adlı denemelerinde kayıt altına almış.

**Dilekçesi
Hüzün,
Cadde Yayınları,
Hasip Kaplan**

Ünlülerin Kısa Aşk Hikâyeleri-1

“Lou Andreas günümüz kadın yazarlarının zihinsel açıdan en gelişmiş, psikoloji konusunda en derin olanlarından biridir. Bunun altına Uspenski Katedrali kadar büyük harflerle imzama atabilirim. Bu yetenekli kadına, onun sanatına ve bilgeliğine büyük bir saygı duyuyorum.”

Marie von Ebner-Eschenbach

Bir Rus generalinin kızı olan Lou Andreas-Salomé çocukluktan itibaren babası tarafından entelektüel alana yönlendirilmiş ve her türlü desteği görmüştü. Genç kızın öğrenmek istediği her şey ona sağlanıyordu. 1911 yılında Lou Andreas-Salomé Viyana'daki psikoanaliz çevrelerine girdi ve kendini Sigmund Freud'a ve onun çalışmalarına adadı.

Genç Louise von Salomé, ilk kitabı yayımlandığında Friedrich Nietzsche'nin evlilik teklifini halihazırda reddetmiş bulunuyor. Böylelikle kamuoyunda Femme fatale, yani “erkekleri zafer nişaneleri gibi toplayan kadın” olarak anılmayı sineye çekmek zorunda kaldı. Olaylar zinciri Rusya'da yaşayan Hollandalı bir papaz ve çar çocuklarının eğitmeni olan Hendrik Gyllot ile başladı. O sırada 22 yaşında olan Gyllot, 18 yaşındaki Salomé'nin özel hocasıydı, öylesine özeldi ki, histeri eğilimli Salomé bayılıp onun kucagina yığılıyor, genç aile babası, bu genç kıza ölümsüz bir aşkla bağlanıyor ve ona evlilik teklif ediyordu. Ancak Salomé Zürich'te öğrenim görmek için onu ve Rusya'yı terk etmekte tereddüt etmedi. Yolculuk boyunca tutulduğu öksürük nöbetleri sırasında ağzından kan gelmesi üzerine İtalya'ya doğru yolculuğunu uzattı ve orada, 1882 yılında filozof Paul Rée ile tanıştı. Rée'nin sonu da papazın sonundan farklı olmadı; o da özgürlük tutukunu Salomé'nin sıradışı karizmasına boyun eğdi ve onun evlilik teklifi de aynı şekilde reddedildi. Buna rağmen zaman zaman görüşmeye devam ettiler ve Rée onu meslektaş Nietzsche ile tanıştırdı. “Hangi yıldızdan düştük biz buraya, birbirimiz?” diye soruyordu Nietzsche büyülenmiş bir halde, Roma yakınlarındaki Petersdom'da ilk kez karşılaşmalarında. Sonuç, yeni bir evlilik teklifi ve yeni bir red oldu. Salomé Nietzsche'ye bir hoca, bir filozof olarak düşüştü bir değer veriyordu, ama onu bir koca olarak istemiyordu. Sadece cinsel yoksunluk koşulu altında yazabileceğinden neredeyse emin olduğu için her türlü bedensel ilişkiyi reddediyordu.

Bu durum Öryantalist Dr. Friedrich Karl Andreas ile de değişmedi; gerçi Dr.Andreas onunla evlenmeyi başardı, ama yatmayı başaramadı. Bu baba-kız ilişkisi Salomé'nin o özelektik entelektüel hareketliliğinin garantisidir. Dr. Andreas onun “İhtiyarcık”ı, Salomé de onun “yavrucuk”uydu. Yavrucuk bir parça yaramazdı ve bir kaç yıl sonra politikacı Georg Ledebour'a aşık oldu. Koca, onun istediği hoşanmaya razı olmadı, Salomé işi inadına sürdürdü. Salomé'nin hayatı yazdı, Paris'te Wendenkind'in ve Viyana'da Richard Beer-Hof-

Lou Andreas-Salomé (1861-1937)

mann'ın kendisine kur yapmalarına izin verdi, ama aslında ikisine de pek kulak asmadı.

Peki o adamin, diğerlerinde olmayan nesi vardı?Salomé'den yedi yaş daha genç olan Doktor Friedrich Pineles, Salomé'nin uzun yıllardır kendi isteğiyle tuttuğu cinsel orucunu bozmasını sağlamayı başaran adam oldu. Doktor Pineles bir süre ona bir rehber ve bir erkek olarak eşlik etti ve bir gün Salomé'yle evlenebilmenin boş yere hayalini kurdu durdu. Salomé'nin “İhtiyarcık”a olan duygusal bağlılığı çok daha güçlüydü, Pineles'in hiçbir şansı yoktu.

1897 yılında Münih'e gitti ve yirmi bir yaşındaki yazı düşkünlü bir gençten imzasız hayranlık mektupları almaya başladı.

Söz konusu genç, Salomé'nin bir yazısını okumuştı ve ona derin bir hayranlık duyuyordu. Bu yazı tutkunu, Rainer Maria Rilke'den başkası değildi ve ilk karşılaşmalarından kısa bir süre sonra Salomé'yle aralarında bir ilişki başladı. Rilke, heyecan ve coşkuyla onun hayatına girdi. Salomé bir süre onunla ve kocasıyla üçlü bir ilişki sürdürdü; ancak pek dengeli davranmayan şair zaman içerisinde onun için giderek dayanılması daha zor bir haline geliyordu. Rilke histerileri ve korkularıylaSalomé'yi giderek bir psikolog rolüne blürünmeye zorluyor ve bu da Salomé'nin hoşuna gitmiyordu. Sonunda Rilke'den ayrıldı Pineles ile olan erotik ilişkisine geri döndü. Elma toprakları merdivenden düşünce ortak çocuklarını kaybetti. Bu sefer ilişkiyi koparan, hayal kırıklığı içindeki Pineles oldu. Salomé kocasıyla birlikte Göttingen'e yerleşti ve eve bir hizmetçi aldı. Hizmetçi kadın işini son derece ciddi tuttu ve bir yıl sonra evin beyinden bir kız çocuğu dünyaya getirdi. Evde oradan oraya çocuk bezleri uçurken Salomé yeni imanlara doğru yelken açmıştı bile. Sigmund Freud'un psikanaliz sanatını öğrendi. Paul Bjere ve genç hukuk ve tıp doktoru Victor Tausk ile tutkusal kaçamaklar yaşadı ve sonucunu nihiar etmekten alıkoyamadı. Freud'un ona hediye ettiği altın-vücutü pürürlü tasdı ve kendi kendini analiz etmeye başa-

na kadar evlilik dışı kızıyla birlikte yaşadı.

Rainer Maria Rilke (1875-1926)

Rainer Maria Rilke yalnız bir çocukluk dönemi geçirdi. Annesiyle babasının ayrılıkları, onun üzerinde büyük ve olumsuz bir etki yaptı ve askeri okulu travmatik anılarla birlikte terk etti. Felsefe, sanat ve edebiyat eğitimi aldı. Rusya'ya iki önemli seyahatte bulundu. Bu ülkenin genişliği ve güzelliğinin yanı sıra, karşılaştığı insanların ruhsal ve zihinsel derinliği de onun sanatını derinden etkiledi.

"Benimkiler evde değil, olmasınlar da." Şairin sanatsal özgürlüğü söz konusu olduğunda ne kadar bencilce davrandığını en çok karısı hissediyordu. İki kızkardeşe duyduğu ve ikisi arasında bir türlü karar vermediği hülyalı aşk sürecinin sonunda küçük kardeş Olga Blumenauer'de karar kıldı. İlişkileri dört bir yandan çeşitli saldırılara maruz kaldı ve bunun sonucunda Olga'dan ayrılması beklenen Rilke tam tersine onunla kaçmayı tercih etti. Kısa bir süre sonra Viyana'daki karanlık bir otelde yakalandılar ve ebediyen birbirlerinden kopartıldılar.

Valerie von David-Rhonfeld müzik yeteneğini özellikle giyim kuşam tarzıyla süslüyordu. Rilke en çok onun parlak kırmızı emprime giysilerinden ve sürekli yanında taşıdığı asadan etkilenmişti. Daha ilk karşılaşmalarının ertesi günü Vally'ye aşkını ilan etti ve onunla gizlice nişanlandı. Bundan kısa bir süre sonra "Sair olmaya ya da dünyadan ayrılmaya" karar verdi. Bu sırada da hiçbir şeyden haberi olmayan Valerie büyük bir engel oluşturunca, Rilke nişanı attı ve Valerie'yi büyük bir hayal kırıklığı ve hayat boyu sürecek bir öfkeyle bırakıp gitti.

Lou Andreas-Salomé ile olan ilişkisi dışardan oldukça tuhaf görünür. İri yapılı ve bir parça kilolu olan Salomé bedenini kendi diktiği yenilikçi elbiselerle örtüyor, cildi bir genç kızın kine benzenen genç ve zayıf sevgilisine böyle bir donanımına eşlik ediyordu. Rilke ise bu genç kız görünümünü sanı bir keçi sakalla erkekse bir kedi gibi hissediyordu. Bu ilişkiyi Breten yakınlarındaki Worpswede'de Rilke iki yakın arkadaşı olan Paula Becker ve Clara Westhof ile tanıştı. Şarışın, uyanık, neşeli ve bazen de laubali bir kişiliği olan Paula o sırada kalbini ressam Otto Modersohn'a kaptırmış bulunuyor ve genç sevgilisinden başka bir konuşma konusu tanımıyor. Siyah saçlı, düşünceli ve çekingen Clara ise henüz boşta. Aslında pek de kadınların hayran olduğu bir tip olmayan Rilke ise her ikisini de son derece çekici buluyor, ama bunu kendine saklıyordu. İkisinin de adreslerini aldıktan sonra Worpswede'den ayrıldı. Mektuplaşmalar daha önceden de var olan durumun devam etmesinden başka bir şey değildi. Paula sürekli olarak Otto'dan söz ediyordu; böylece Rilke, Clara'da karar kıldı. Nişanlandıktan üç ay sonra alelacele evlendiler. Bunun nedeni muhtemelen Clara'nın hamile olmasıydı. Ruth 1901 aralığında dünyaya geldi. Yeni evli Rilke çifti iki odalı küçük bir evde oturuyor Rainer Maria şiirler yazıyor, Clara ise heykeller yapıyordu. Genç baba kendini dört duvar arasında kısılmış, insanlar tarafından sıkıştırılmış hissediyor ve bu durumdan kurtulmanın çarelerini arıyordu. Bu fikrini sinsiçe Clara'ya aşıladı; ayrı yaşamları her ikisinin de sanatları açısından daha iyi olacaktı. Yalnız yaşamları demek kendisi için yalnız, Clara içinse kızlarıyla birlikte yaşamları demekti. Bu onun bu sinsi hayat tasarımının doğal bir parçasıydı. Bağımsız ve yetenekli bir kadın olan Clara bu durumu farklı görüyordu. Auguste Rodin'in Paris'teki atölyesinde çalışma imkânını elde edince bu fırsatı hemen değerlendirdi ve kızlarını alelacele büyük annelerinin evine gönderdi. Bu arada Rilke için bir aileyle birlikte yaşamının imkânsızlığı iyice anlaşılmıştı. Ruth'un bütün sorumluluğunu, mali sorumluluğu dahil, annesi Clara'ya bıraktı. Clara kocasından kızına karşı gösterdiği zaten çok az olan ilgiyi hiç olmazsa mali açıdan biraz desteklemesini isteyince küstahça bir yanıt aldı: "Maalesef bu konuda sana yardımcı olamam, çünkü acilen yapmam gereken işler var ve ayrıca nihayet bir kenara bir kaç yüz mark koyabilmenin özlemini çekiyorum." O sırada Rilke ergenlik çağındaki kızıyla ilgilenmek yerine on sekiz yaşındaki Marthe Hennebert ile ilgileniyordu. Yarı sevgili yanı sıra baba olarak bir dönem boyunca bütün gücünü bu genç zava ayırmıştı Rilke. Oysa genç kız onun bir gölgesi olarak yaşamaya alışamıyor, ayrıca bunu da istemiyordu. Bu ilişkinin doğurduğu sonuç ise o zamana kadar her şeyde sonsuz bir sabır gösteren Clara'nın boşanma talebi oldu.

Bunun üzerine, hâlâ talepkâr olmayan ideal bir sevgili hayatı içinde bulunan Rilke, karısının yerine koyabilecek birini aradı. Piyasist Magda von Hattingberg gerçi oldukça rahat bir havada mektuplar yazıyordu, ama ilk buluşmalarını izleyen bir kaç hafta içinde onun hiç de rahat biri olmadığı ortaya çıktı. Üç yaşında bir kız olan oyuncu Loulou Lazard o sırada Rilke ile aynı pansiyonda kalıyordu. İlk defa "insani hapsedmeye ve her şeyi mükemmel bir anlayışla karşılayan bir aşk" hissediyordu. Günlüklerinden, aslında 18 ay önce Magda için yazdığı metinlerden, başarılı bir aşk parçası oluşturup bunu Loulou'ya gönderdi. İçinde bulunduğu durumu tasvir ettikten sonra şöyle diyordu bir yerinde: "Seni bulmadam önce işte böyleydi etrafım, ama şimdi, sen geldiğin için, her şey bambaşka ve yepyeni olacak." Ama hiçbir şey yepyeni olmadı. Her şey eskisi gibi kaldı. Loulou'yu yine genç bir kız olan Mia Mattauch izledi, onun da yerini kısa süre sonra cinsel açıdan son derece cömert olan Claire Studer aldı, yine de, ne mutlu ki Rilke geçene geri kalan bölümlerini şiire ayırabiliyordu. Claire'nin halâfi Baladine Klossowska oldu ama Rilke'deki, yakın çevrede bulunan insanların yaratıcı güçlerini yok ettiği yolundaki sabit fikre o da mağlup oldu. Marina Zwetajewa'da Rilke nihayet ideal kadını bulmuş gibi görünüyordu. Rilke yazmak için ilüklü ilüklü mektuplar yazıyordu.

GEÇMİŞ VE GELECEK SENTEZİ

Kapitalizmin, kitlesel üretim ve tüketim süreçleriyle hayatı olağanüstü hızlandırdığı modern toplumlarda, birçok insan eyleminin, kendi özgün hakikatinden sapmaya uğradığını varsayabiliriz. İnsan eyleminin, olması gereken doğal ve hakiki niteliklerini yitirmesi, mutluluk arayışlarının yönünü değiştiriyor.

Modern ve modern özentisi toplumlarda salt hayatın kendisi, sadece bu dünyada yaşıyor olmak artık insana haz vermemektedir. Çoğu insan, tüketim imkânlarının dışında kaldığı oranda, mutsuz bir hayat sürdüğü kanısındadır. Tüketim imkânlarını genişletmenin yolu ise, giderek artan miktarda para kazanmaktan geçiyor. Paranın gücü, sonuçta tüketim imkânı summasından kaynaklandığına göre: modern toplumda insanın kendisini öteki insanlara ve hayata karşı güçlü hissetmesi, tüketebilme kapasitesiyle ilişkilendirilmektedir.

Para, anılan özelliği dolayısıyla belki tarihin her döneminde önemli bir güç kaynağıydı. Fakat kapitalizm öncesi toplumlarda, henüz kitlesel üretimin söz konusu olmadığı çağlarda, tüketim maddelerinin sınırlı olması, paranın gücünü de bir yerde sınırlayabiliyordu. Beş parasız bir bilgi, yigir bir savaşçı, yaratıcı bir yapı ustası, lirik manzumlar söyleyen bir ozan, adil ve iyiliksever bir kapı komşusu olarak da, toplum içinde itibar, saygı ve öykünme duyguları uyandırmak mümkündür. Tarihçe, doğrudan paraya ve tüketim imkânına dönüştürülemeyen marifetlerin, büyük itibarlar sağladığı dönemler olmuştur. Üstelik kaynağını itibardan, saygıdan ve bunların en zengin imkânı olarak adaletten alan bir gücün meşruiyeti fazlasıyla tartışma konusu edilemezdi. Efsaneler, mitoslar ve tarih bunun örnekleriyle doludur.

Kitlesel üretim öncesinde tüketim imkânlarının sınırlı olması, insan eyle-

minin, paradan başka değer ve ölçütlerle göre de anlam kazanabilmesini sağlıyordu. Kapitalizmle birlikte ortaya çıkan kitlesel üretim, bütün insan eyleminin, bu üretimden kaptığı paya göre anlamlandırılmasını dayatıyor. Artık bu süreçle birlikte insan eylemi sarmıştı. Merak, keşif, öğrenme ve marifet hazzı gibi insani nitelikler, kitlesel üretimden pay kapma yarışı içinde hakiki anlamlarını yitirerek, yerlerini çeşitli el çabukluklarına bırakmış görünüyordular. Kapitalizmin kitlesel üretim faaliyeti sonucu ortaya çıkan yeni işkolları gözlerimizi boyarken, binlerce yıllık medeniyet mirası olan kadim mesleklerin yok oluşuna gözlerimizi yumuyoruz. Dünya, bilgisayar programcılığı, borsa simsarlığı, genetik mühendisliği gibi mesleklerle, dev sanayi tesislerine, hi-tech laboratuvarlara alışık tutarken, bin yıllık terzilerini, bakıra, ahşaba şekil ve anlam veren ustalarını, eliş atölyelerini yitiriyor.

Bilim, ilerleme, gelişme, çağ atlama, evrenleşme gibi 19. yy. propagandalarının gölgesinde, tektipleşerek (uniform) yoksullaşıyoruz. Aslında 19. yüzyıla özgü bu türlü fetişlerin 21. yüzyılda da hâlâ bir umut olarak sunulması, gerçekte herhangi bir ilerleme olmadığını gösteriyor. Oysa sormamız gerek: hayatı, çoğaltıp, zenginleştirerek değil de, tektipleştirerek, yok ederek, tasfiye ederek belirleyen bir ilerleme, hakikaten ilerleme midir? Sözüme: evrensel standartlara bağlanarak tektipleşen; "uniform" karakter kazanan modern toplumlarda sivilleşme yalanına kim inanır?

Kitlesel üretimin doğurduğu meslekler, sayısız etik sorunları da birlikte getiriyorlar. Derin ve yüksek yapı mühendisliği; baraj, elektronik, bilgisayar, genetik mühendisliği, nükleer fizikçilik, reklam, pazarlama, finans ve yatırım işletmeciliği, maliyet muhasebesi, hesap uzmanlığı, irca ve iflas avukatlığı, uzun yol şöförlüğü, yüksek tonajlı deniz nakliyeciliği, gümrükçülük, komisyonculuk, borsacılık vb., içinde insan bulunmayan, ustası-çrağı belirsiz, kendi çalışanını da ruh fukarlığına mahkûm ederi bir dizi "kitlesel üretim" mesleği. Sözüme ona bireyin önemsendiği, birey hak ve hukukunun öne çıkarıldığı modern toplumda, tam tersine bireyi yok eden, kişiliğini basit

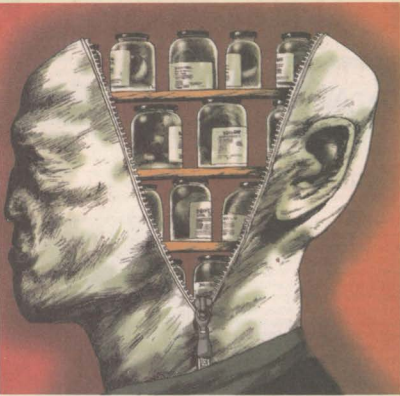
bir mekanizma dışısına indirgeyen bu meslekler, insanın ve hayatın sürekliliği için asla bir zorunluluk ifade etmiyorlar. Çünkü, tarihte bu meslekler ve onların nedeni olan kitlesel üretim henüz yokken de hayat akıp gidiyordu.

Fakat kapitalizmin bir verisi olan modern toplum değerleri, bizi amansız yanılsamalara sürüklemiştir. Bir çoğumuz, sanki borsa ve finans uzmanlığı olmasa, bir ekmeğin fırını kuramazmış, sanki baraj mühendisliği olmasa karnımızı doyuracak kadar buğday ekememiş, sanki reklamcılık pazarlamacılık olmasa içecek su bulamazmış, sanki hayat, tüm bu faaliyet alanlarına mahkûm ve mecburmuş duygusu içindeyiz. Oysa Irak ve Afganistan'da bu faaliyetlerin birçokyu yok, ama hayat devam ediyor. Geçelim ateş altındaki bölgelere, Batı gözyüze "geri kalmış" ve mutlaka kalkındırılması gereken birçok başka ülkede Yemen'de, Suriye'de hayat, borsa simsarları, reklam müdürleri, finans ve yatırım uzmanları sayesinde mi devam ediyor? Bunu düşünmek, tartışmak lazım.

Genel bir bağımsızlık karakteri için, öncelikle zihninler tutsak alan yapay korku ve kaygıların, sahte mecburiyetlerin, olmazsa olmaz sayılan alışkanlıkların sorgulanması gerekiyor. Kendimizi zorunlu ve bağımlı hissettiğimiz bazı şeylerin, elde olmayan nedenlerle hayatımızdan çıktığı durumlarda, önceden sanılanın tersine, fazla bir eksiklik duygusu yaşamadan, olağan yaşamımızın eskisi gibi akıp gittiğini görmek, çoğunlukla bizi şaşırtır. Sigara alışkanlığını terk etmeyi tasarlayan insan, bu nedenle hayatının kararcasına sanır. Oysa sigarayı bıraktıktan sonra, hayata olumsuz anlamda hiçbir şeyin değişmemesi çok şaşırtıcıdır. Ve bu güzel bir duyudur.

Örneğin bir an, şehirlerimizdeki bütün reklam panolarının, reklam tabela ve afişlerinin indirildiğini düşünelim. Bütün tv. ve diğer yayın organlarında, gazetelerde, sinemalarda reklam faaliyetinin kaldırıldığını, yaşadığımız ortamdan reklam denen şeyin çığı gittiğini varsayalım. Acaba hayatımızdan ve mutluluğumuzdan ne eksilecektir? Belki kimilerine göre böylesi bir durumda ortam renksizleşecek, hayatımızdaki önemli bir neşe ve haz kaynağı yok olacaktır.

Bana kalırsa hayatımızın eksilmesi bir yana, reklamsız bir dünyanın, iç huzuruna ve ruh sağlığına büyük katkı yapacağından hiç kuşku duymamak gerekir. İnsanın, bütün ruhi zaafılarını istismar ederek, bu zaafıları durmaksızın yeniden üreten, şehvet, şiddet, sahipsiz olma, hirs gibi tutkular aracılığıyla insanı hırpalaya hırpalaya, bir tüketim budalasına çeviren reklam olgusu hayatımızdan çıkmadığı sürece, insanlık önemli bir huzur imkânından mahrum kalmaktadır.

Bir gün, reklam denen tahrip kalıbını, ruhundan ve maddesinden söküp attığımız bir hayal şehrimiz olsa... Sonra, bu kirliliğin ve insan düşmanı olgunun boşalttığı alanları, şehir tasarımcılarımıza, peyzaj mimarlarımıza, amatör ve profesyonel heykeltıraş ve ressamlarımıza, akademi öğrencilerine, meslek liseli öğrencilerine, çocuklara açsak... En az enerjisiyle en renkli aydınlatmaların tasarlandığı şehir akşamlarının, türlü çeşitli ışık oyunlarının, rengârenk bitkilerle tasarlanmış park ve bahçelerin, kaldırım kenarlarının, bin bir türlü sanat yaratıcılığının bezediği meydanların, cadde ve sokakların nefesini içimize çeksek...

(Reklamdan başladık, ama seziyoruz, kalem beni başka bir yere götürüyor, evet yazının kaderinde vardır bu...) Mahalle aralanıyor...

danlarından yükselen güzel sesli kızların şarkılarına, becerikli delikanlıların akustik çalgılarında tınlayan ezgiler eşlik etse... Herkes yazdığı şiirleri, geçmişte reklam panolarının kapladığı yerlere assa... tv. ve radyolarımız kendi paramız kadar ve sadece yerel yayınlar yapsalar, reklam saatlerinin yerini, sabahlara kadar şiir ve şarkı saatleri alsın... Bir ılıman iklim ülkesinde yaşamının talihiyle, ömrümüzün çoğunu sokaklarda, parklarda geçirecek... Daha çok bisiklete binsek, taksit duvarlarının yerini fayton durakları alsın, boğaz köprüsü yerine, (şehirde hani ilde de büyük kitlesel hareketler öngörülüyorsa!) o parayla yeraltına, yerüstüne raylar döşense. Hastahane ve okul yolları dışında her yer araç trafiğine kapansa... Kâr ve daha çok biriktirme ölçütlerini dışlayan bir çalışma anlayışını, yani sıra başkaca rekabetleri yaygınlaştırsak, mahalle kahvelerimizi yeniden ihya etmek ve bayramlarda gezgin âşıklar oralara uğrayıp atışsalar... En güzel bahçeyi kim düzenledi, en iyi ev şarabını kim yaptı, en iyi hinthorozunu kim yetiştirdi yarışmalarını yalnız kırsalda değil, şehrimizde de yaygınlaştırsak... Belki böyle bir tasarımın gerçekleşme imkânı, ancak tufandan sonrası için öngörülebilir. (Tufan: yani kapitalizmin küresel veya bölgesel...

demlerin yeniden keşfedilmesini zorunlu kılacak, acılı ve görece uzun süreli bir kaos... Ülkemizde 1914 ve daha öncesinden, 1923'lere uzanan süreç ciddi bir örnektir.)

Daha adil ve huzurlu bir toplum arayışında her türlü sentez önerisi gündeme gelebiliyor. Sınıf çatışmalarının sonucunda bir sentez aramak gibi, Doğu ve Batı arasında bir sentez aramak gibi. Bu arayış kuşkusuz meşrudur. Burada birbirleriyle çatışan unsurlar yerine, birbirinin devamı olan, gerçeklikte "bir" ve sürekli olan, fakat bizim zihnimizde soyutlayarak ayırdığımız ve farklı nitelikler atfettiğimiz geçmiş ve gelecek sentezi (aslında bütünlüğü) üzerinde durulabilir.

Bu bağlamda tarım toplumu olmayı, geri kalmışlık şeklinde algılamak yerine, onurlu ve kanaatkâr bireylerden oluşan bir tarım toplumu olmanın keyfini çıkarsak, karpuzun bile dilimle satıldığı, sözde gelişmiş sanayi toplumlarının tersine, sahip olduğumuz en hakiki servetin, yani kasalar dolusu şeftalinin, eriğin, kayısının ve daha nice celerinin gururunu duysak... Bu serveti yemmez içilmez teknolojik oyuncaklarla değişmek uğruna, yok pahasına yitirmesek... (Konut vb. kutsallık ölçütüyle sınınan başkaca bir kaç temel ihtiyaç için, mevcut teknoloji, bugünkü haliyle yetmez mi? O da, orada kalırsın...)

Mahallemizi hakiki anlamda muhtarımız ve ihtiyaç heyetimiz yönetse... Muhtarımız ve ihtiyar heyetimiz, uzak tarihimizdeki gibi mülksüz bilgelere, yani günümüzde mahallemizin yoksul ve vakur ağır abilerinden, bilge hatun kişilerden oluşsın... Yeniden böylece insanların yetişmesini sağlayacak ahlaki ortamın propagandasını yapsak, (maddenin ve sovyet kolektivizminin yapmadığı), izzet, vefa, mertlik, yüce gönüllük gibi erdemlerimizi gece gündüz anlatsak, herhangi bir batılı ideolojiye adanmış ömrümüzü bu erdemlere adasak...

Hani bir deyimle, Astkomutan Marcos'un yerel varoluş öngörüsüne, bambaşka koşullar altında, bambaşka bir coğrafyada kendi meşrebimizce çalışmaktan söz ediyoruz. Ve tüm bunlar karınca kaderince uygulandığında, küresel kapitalizmin ve kitlesel üretimin alacağı darbeleri hayal ederek, ben bu şehrin sokaklarında esrik düşüp, her gece naralar atsam...

Bu arada, www.oktaytaftali.com deneme yayınına başladı... Başka dergilerdeki yazıları ve eski metinleri de yavaş yavaş yüklemeyiz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://rantey.org>

ATTILÂ İLHAN - LETTRE ULYSSES - PI

Hangi Batı? "Anılar ve Acılar"la dolu olan mı? Yoksa cılı ve bizim hep özendiğimiz bir başka yanı mı? Tartışmalar elbette bitecek gibi değil. 80 yıllık ömrün ardından neler neler bıraktı Attilâ İlhan! Katilim katılmayalım ne görüşler öne sürdü ve onların sınırsızlığı altında durdu. Batıyla ilgili olanlar beni çok yakından ilgilendirdiği için şu cümleleri buraya alma gereğini duyuyorum: "...batılılaşmak dedikimiz ne, önce onda anlaşalım: bir ülkenin, ticari burjuvazisinin teknolojiyi ekonomiyi uygulayarak endüstrileşmesiyle uluslaşması değil mi? Kültür, bizim o sihirli değnek sandığımız, sözünü ede ede bitiremediğimiz eğitim, bu altyapı üstünde yükseliyor. Oysa biz endüstrileşmeyi gerçekleştirmeden, endüstriye, üstelik yabancı koşullar altında gerçekleşmiş bir endüstriye ait kültürü içimize aktarip batılılaşmak sanıyoruz: bir evi, çatısından yapmak gibi bir şey!" Burada açılacak ve derinliğine tartışılacak o kadar başka şeyler var ki, ama bunun yer burası değil. Ortalık şu sıralar AB sevinçle toz duman. Tanzimat'tan beri yönümüzü döndüğümüz Batı'ya bir türlü yeti-şemiyoruz da, biz de kıyısından köşesinden, köşe kapmaca oynar gibi, Batılı ol-maya çalışıyoruz tutunup tarihin o kalın beline. Batı almış başını gidiyor, biz ise kuru sıkı sallayarak iki arada bir derede çabalayıp duruyoruz. Tepeden yakaladığımızla yetinerek idare ediyoruz. Ne diyor Attilâ İlhan "Türkiye" başlıklı şiirinde? "türkiye türkiye dağlarını duman almış/üzümler memleketi tütünler memleketi/türkiye türkiye çok gümüş çok ağ-lamış/sabırli bağyanık insanlar memleketi" Şair ne doğru söylüyor: orası "tar-laya savrulmuş buğday gibi türkiye"

Röportajın Nobel'i sayılan ve bu yıl üçüncüsü gerçekleştirilen Lettre Ulysses Award for the Art of Reportage, yani sanat olarak röportaja, ödül töreni her zaman-ki gibi olağanüstüydü. Yemekli ödül

Gültekin Emre

törenine Avrupa'nın en kalburüstü gazete- ci, yazarları katıldı. 15 Ekim'deki gece- de Şili şaraplarının yanında çok zengin bir de meze ve yemek sunuldu konukla- ra. 7 finalist arasından çocukluğa Afri- ka'da geçen İngiliz yazar-gazeteci Alek- sandra Fuller'in yapıtı birinci oldu ve 50 bin Euro'luk ödülün de sahibi. Geçmiş ve çocukluğuna bir geziyi ele alıyor yazar ve Afrika'daki savaşları sorguluyor yapı- tında. Zambiya, Zimbave ve Mozambik arasındaki tarihsel ve kültürel bağların yanında düşmanlığı da yapıtının ana ko- nusu olarak paylaşıyor okurla. 2. ödülün sahibi Fas'lı antropolog, doçent, yazar Abdellah Hammoudi de 30 bin Euro'ya ayrıldı Berlin'den. O, bir antropolog ve Müslüman olarak 1999'da Mekke'ye yap- tığı hac yolculuğunu kitaplaştırmış. Yaşadıklarını, gözlemlerini tartışmaya açmış. Hacla başlayan hareketin yorumu Batılı- lar için her zaman önemli. 3. ödül ise Ri- verbend takma adıyla yazan Iraklı bir ka- dın yazara verildi. 20 bin Euro'nun sahi- bi 26 yaşındaki yazar Bağdat'ta ailesi ve kardeşleriyle birlikte yaşıyor. Küçük bir bilgisayar firmasında çalışıyor. Yazılarını Web sitesinde yaymıyor İngilizce olarak. Yazılarının, yorumlarının bir derlemesi Ortadoğu'daki gelişmeler hakkında da önemli ipuçları veriyor elbette. Geceyi şa- ir Breyten Breytenbach sundu. Yemekte de Mahmud Fadi & Friedens grubu çal- dı. Afrika'nın, dünyanın ezilen, sömür- len tüm insanların acı mı acı ağıtlarıydı gecenin zengin sofrasını şenlendiren.

Aklıma Yaşar Kemal, Fikret Ötüm... geliyor hemen ünlü röportaj ustaları ola- rak. Ne yazık ki, onlar, artık onların ele- diler, eleklerini de astılar. Ülkemizdeki yayımlanan röportaj kitaplarını tarayacak ve bu ödül için önercek kimse yok. Bu ödül verilmeye başlandığında jüride Nedim Gürsel vardı, o da bir Türkün alma- sı için çaba harcamıştı.

Bir süre önce açılan ve yarım milyona yakın Berlinlinin gezdiği Goya sergisin- den sonra Paris'teki Picasso Müzesi'nin 20. yılı Berlin'deki Yeni Ulusal Galeride, Picasso sergisiyle kutlanıyor. Sergide,

Picasso'nun 90 resim ve heykelinin ya- nında 80 deseni de şu sıralar Berlinliler- in dilinden düşmüyor. Picasso'nun ma- vi ve pembe dönemiyle kübist dönemi- nin çalışmalarından da örnekler yer al- yor sergide. 1973'te Picasso'nun ölümü- nün ardından, 203 resim, 158 heykel, 88 seramik ve 1600 grafitken oluşan özel arşiviyile 10 Ekim 1985'te kurulmuş Pi- casso Müzesi. İşte o müzeden seçilen özgün örneklerden oluşuyor Picasso Özel sergisi. Picasso Müzesi ise 10 Ekim

1985'te mimar Roland Simounet'nin res- tore ettiği "Hotel Salée"de açılmış. Ber- lin'deki sergi de 10 Ekim'de açıldı ve 22 Ocak 2006'ya dek açık kalacak. Picasso sergisini gezmeden önce okumuştum Pi- casso: Dâhi ve Deli (2003) kitabının Türkçesini. YKY'nin Genel Kültür Dizisi'nin 11. kitabı Picasso: Dâhi ve Deli.

Picasso, çağın destanını yazan adam, Guernica'nın yaratıcısı. 1937'de 45 tas- lakla işe koyulan dahi, "boğa, ışık taşı- yan kadın, at..." gibi figürlerle faşizme karşı bir direnış türküsü oluşturur, sanki o ünlü güvercinini uçurmuş bir kez daha: "savaşın, gözü kara şiddetin, ölü çocukların, gözyaşı dökken anaların dra- mı"nı bütün dünyaya bundan iyi nasıl duyuracaktır?

Siyah, beyaz ve gri renklerle yası ser- miştir gözler önüne. Öyle ya "resim ele- ri süslemek için icad edilmemiş. Resim dış- mana karşı savunma ve saldırı amaçlı kul- lanılacak bir savaş aracıdır"da. Paul Elu- ard, Picasso için yazdığı şiirde şu iç dizey- le aramıza katılıyor: "Boğanın kulaklı pen- cerede/Yaralı güneşin yabanıl evinde/İçer- den bir güneşin gizlendiği yerde"

Susuz Yaz

Izmir'de Adnan Düvenci'nin çıkardığı *Demokrat İzmir* gazetesinde, günlük karikatür çiziyordum. O günlerde sekiz milimetre film çeken kameralar, bu filmleri oynatan küçük sinema makineleri gelmişti. Kemeralarına sapsmadan, çalıştığım gazetenin, bir kaç dükkan ötesinde, fotoğraf makineleri fotoğraf malzemeleri ve ekipmanları satan "Foto Balım" adında küçük bir dükkan vardı. İzmir'de ilk kez Doğu Almanya'dan "Pentaus" marka zumlu sekiz milimetre kamera ile Kodak marka oynatıcı almıştım. Esad, Nurhan Balım kardeşlerin bu küçük dükkanı Türkiye'nin her köşesindeki sanat çevrelerinden gelen, önemli sanatçıların, vazgeçilmez bir uğrak yeri idi. Cevat Şakir, Metin Eroğlu, Halidun Dorman, Erol Günaydın, Burhan Bilbaşar, Yaşar Kemal, Can Yücel, Fikret Otyam, Sadri Alışık, Atilla İlhan bu önemli kişilerle, sık sık bu iki taburenin bulunduğu küçük dükkan da karşılaşırdık. Bir gün akşam çektiğim filmin yıkaması için banyoya vermek yerine yeni bir filmi kamerama takmaları için "Foto Balım'a uğradım. Dükkanında Metin Erksan ve Necati Cumali çay içiyorlardı. Metin Erksan beni görünce:

- Aaa... Diyecek kalktı, Esad Balım'ın bulunduğu tezgahın üzerine çay bardağını koyup bana sarıldı öpüştük, sonra Necati Cumali'ya. Nurhan Balım oturduğu tabureyi bana verirken:

- Yahu şimdi senden bahsediyorduk, tam üstüne geldin, dedi. Ordan burdan konuştuğuktan sonra, Necati Cumali beni iyice süzdü, sonra Metin Erksan'a:

- Yahu Metin Eflatun'a dikkatli bak! Valla tam benim... İstidacı tipine aynen benzemiyor mu?

- Haydaa! Yahu Necati valla ben de deminden beri onu düşünüyordum. Sen ne dersin Esad?

- Vallahi ben ne diyeyim kararı verecek olan Eflatun, dedi. Ben şaşırılmıştım.

- Yahu benim haberim olmadan neler çeviriyorsunuz? dedim. Metin:

- Haberin yok mu yahu Necati Cumali'nin "Susuz Yaz"ını, dedim.

- Yani benim gibi yakışıklı birini bulmuşsunuz, bir kıçı kırık istidacı rolüne mi layık görüyorsunuz? Yahu bu hangi dostluğa şıgar dedim.

Gülüştüklü... Başımı arkamdaki ağız randizörümüne çarptım.

- Ne yapabiliriz? Kafamı kırar sizleri kırmam, dedim. Metin Erksan:

- Biz bu gece ekiple hep beraber Mezarlık başı semtindeki "Yalova Restaurant"ta gideceğiz, ister sen bize şimdi takıl, ama işim çışım var dersin dokuzdan sonra direk oraya gel, o iş için etrafıca konuşalım, çünkü yarın seninle sabah sette olman gerekiyor.

- Çekimler nerede olacak Metin?

- Yahu seni yarın bir şekil de bir yerden alırs filmi "Bademler" köyün de çekiyoruz.

- O zaman ben gazetyeye döneyim öbür gün için bir karikatür yapayım, Atilla İlhan'a birakıp dokuz, dokuz buçuk da "Yalova" da olurum.

- Eflatun, Atilla İlhan'ın dediği gibi yapayım, dedi. Beni de

lasın o da gelsin.

Saat dokuz çeyrek geçe "Yalova Restaurant'a geldim. Pencere kenarına yanyana yerleştirilmiş üç dört masa çevresinde o günlerin yeni yeni parlayan yıldızları vardı. Aralarında Erol Taş'ı gördüm. Metin beni gördü bana işaret etti ona doğru yürüdüm. Necati Cumali'yla kendi aralarında bana yer ayırmışlardı. Metin'in yanında kıvrık kumral saçlı, bembeyaz tenli, taş bebek kadar güzel zayıf çok genç bir kız oturuyordu. (Hülya Koçyiğit) Metin ikide bir ona dönüp:

- Bak bu bitecek bu da tamam mı? diyordu. Ama kızcağız ağızında, erici çevirip bir türlü yutmadığı lokmaları önünde ki gazoz bardağını sık sık kaldırarak yudumluyor, gazoz sayesinde yutmaya çalışıyordu. Metin Erksan masaya söyle bir göz gezdirirken.

Masamızın görüntüsü pek zengin görünmese de. fakir de sayılmaz hani, dedi.

Metin Erksan'la Necati Cumali'yi

önemli kişiydiler. Metin Erksan'ın çektiği filmler, Necati Cumali'nin romanları, sanat ve edebiyat çevrelerinde iz bırakıyordu. Geç saatlere kadar, içten sevgi dolu muhabbetlerden sonra; mutlu ve neşeli bir şekilde, onları otellerine yolcu ettim. Ben de evin yolunu tuttum. Harım kapıyı açtı, uyku sersemi yalpalayarak odaya doğru giderken, ona:

Yarın beni sekizde kaldır Badem'lere gideceğim, dedim. O sinirli bir sesle:

- Kırdığın fındıklar, fıstıklar bitti de sıra bademlere mi geldi? diye bağırarak oda kapısını hızla kapattı.

Metin Erksan bir taksileyle "Foto Balım'dan sabah oraya geldi. Atilla İlhan'ı, gazetemin foto muhabiri Kuşadalı Mehmet Ali'yi bir de beni aldı. Otellerinin önünde bekleyen minibüse bindik. Arkada kameraman, asistanı, ışıkçı kıymetli alete edevata, birer sevgiliye şarhlar gibi sarılmışlardı. Genç kız öksürüyordu, Erol Taş ona nane şeker verirdi. Metin Erksan'ın gözleri göğü tarıyordu, gök yüzü masmasıydı ama, bir kaç küçük Metin'i endişelendi-

Metin Erksan

Hülya Koçyiğit

riyordu. Necati Cumalı'nın kucağında hasır bir şapka vardı.

Hasır şapkayı bana uzatırken:

- Eflatun bunu sana getirdim, dedi. Ben de:

- Ne zahmet ettin yahu! Neyse sağol, dedim.

Şapka eskiden şapkaymış, şimdi ahi gitmiş vahi kalmış. Bir de tepesinde köfte kadar büyükcek delik vardı. Necati şapkayı bana uzatırken, Metin:

- Bir giysene Eflatun şu şapkeyıda, bir göreyim.

- Yahu neresini giyeyim bu şapkanı! Ne yani benimle dalga mı geçiriyor sunuz? dedim.

Metin'le Necati gülmeye başladılar, Metin:

- Sette bu şapkayı rol icabı giyeceksin!

- Yok oğlum! Bu rolü kabul ettim ama, daha anlaşma imzalayıp paramı almadım. Verin parayı o zaman giyerim şapkayı, dedim. Gülistük. Metin Erksan ile Atilla İlhan sol tarafında oturuyorlardı. Atilla devamlı Metin'e, Necati'ye filmle ilgili sorular soruyor, notlar alıyordu. Foto muhabirimiz Mehmet Ali'de hiç boş durmuyor, minübüsün içinde dolaşan muavin gibi, herkezin birer resmini çekiyordu. Bir ara minübüs öksürdü, tıksırdı, ileri geri gitti, saralı gibi sallandı, motoru sustu. Minübüsün içine yanık mazot kokusu yayıldı. Genç kız fena halde öksürmeye başladı. Erol Taş, genç kızın koldan tutup minübüsten indirdi. İleride, yol üzerindeki çeşmeye doğru yürüdüler. Biz de arkalarından gittik. Kızcağız yüzünü yıkadı, su içti. Hava cehennem gibi sıcağı. Tarlalarda ekili herşey sararmış, kurumuş; neredeyse tutuştu tutuşacaktı. İnsanın her yanını sanki alevler sarmıştı. Çeşmenin başındaki büyük çınarın gölgesine sığındık. Biz de sırayla elimizi yüzümüzü yıkadık, bu serin suya serinledik. Çeşmenin yalağının ucuna

ilişmiş bir peri kızı yontusu gibi duruyordu. Çevresindekilerin ona olan aşırı ilgisinden, ne yalan söyleyeyim "Her halde çevrilen bu film de, rol alması için babasının su gibi para harcadığını düşündüm. Bu ara minübüsün altında bir süre uğraşan şöför:

- Metin Ağbi araba tamam, biraz su kaynatmış o kadar. Arabaya binebilirsiniz. Ben de temizleneyim geleyim, dedi. Minibüse bindik, biraz sonra Badem'ler köyüne doğru yola koyulduk. İnek böğürtüleri, eşek anırtıları, köpek havlamaları arasında nihayet Bademler köyüne geldik.

Kamera ayakları üzerine yerleştirildi. Işıklar yerlerini aldı, iki büyük gümüş yaldız sağa sola yerleştirildi. Metin Erksan etrafındakiler:

- Gidin kahveden bir masa, dört beş sandalye sonra da, bir kova su, bir de leyen getirin, tamam mı? Eflatun sen de yavaş yavaş soyuna dur!

Benim şaşkınlığımı gören Necati Cumalı, gülmeye başladı. Onlara:

Banyo sahnesinden başladığımıza göre, erotik bir film de mi rol alıyorum, ne dersiniz?

Gülistük!..

Masa, sandalyeler, leyen, bir kova su, bir de hurda bir daktilo geldi. Dedikleri gibi ayakkabılarımı, çoraplarımı çıkarıp paçaları sıvadım. Sonra da gömleğimi de çıkarmamı söylediler. Masaya oturdum, masanın altındaki içi su dolu leylene ayaklarımı soktum.

Metin Erksan:

- Eflatun şimdi sen, istida yazan birisin, daktilodaki kağıda, rastgele daktilonun tuşlarına basıp, köylünün söylediklerini göya yazıyorsun gibi yapacaksın, tamam mı? Işıklar yansın, motooor! diye bağırıldı.

O an benim elim ayağım dolaştı, daktilonun tuşlarına çıkan parmaklarımı yazımda daktiloya hiç dokun-

mamıştım doğrusu! Metin de bana "On parmakla yaz!" deyip duruyordu.

Sonunda kameramanın:

- Valla çok iyi oldu, çok başarılı oldu! Metin Ağbi, demesine rağmen Metin Erksan, kırkı yıllık dostluğumuza rağmen, işine olan saygısı yüzünden, haklı olarak, kararlı ama üzgün bir sesle:

- Olmuyor, Eflatun olmuyor! dedi.

Ondan sonra, "Ben ne yaptım biliyor musunuz?" Çıkardım benim Doğu Alman malı 'Penthous' marka sekiz milimlik zumlu kameramı onları film çekerken, ben de onların filmini çektim!

Bademli Köyü '963

Iber Ortaylı sohbetlerinde Türklerin Rumeli'yi terk etmekle aralarında bir vatan bıraktığını sık sık söyler. Adnan Özer ile 18-23 Ekim tarihleri arasında Makedonya'ya yaptığım yolculukta hem ata yurdumu görmenin sevincini hem de memleketine pasaport ile gitmek zorunda olmanın burukluğunu yaşadım.

Makedonya bölünmüş bir coğrafya; bu bölgenin önemli bir kısmı bugün Yunanistan sınırları içinde, hem resmi belgelerde hem de halk arasında yine Makedonya adıyla anılıyor. Yunanistan Makedonyası'nın merkezi konumundaki Selanik'e gitmek, ata yurduma yaptığım gezinin tamamlanmasını sağlayacaktı; ben de Selanik Belediyesi ve Yunanistan Kültür Bakanlığı'ndan yetkililerle yapılacak bir dişi görüşmeyi bahane edip, 2 Kasım 2005 akşamı Sirkeci Garı'ndan Kültür A.Ş.'nin resmi görevlisi olarak trene atıldım.

Selanik'e yataklı vagon ile yolculuk yaklaşık 12 saat sürüyor. Bilindiği üzere Selanik, Osmanlı döneminde bir Yahudi liman şehri; şehrin o dönemdeki hali günümüzün New York'u ile karşılaştırılabilir. Yunanların şehri almasından sonra Yahudiler İstanbul'a, ağırlıklı olarak Balat semtine yerleşmiş. Benim kaldığım vagonda Selanik'e giden bir Yahudi kafiye vardı. Kafiledelikler Edirne'ye kadar aralarında Türkçe konuşurlar; fakat sınırı geçtiğimiz anda Rumca'ya döndüler ve ben dünayayı yönetmenin hiç de kolay bir iş olmadığını anladım.

Balat'ın tanınmış Agora Meyhanesi'ni bilmeyen yoktur sanırım. Meyhane 1890 yılında Balat'ın Rum sakinlerinden Kaptan Asteri tarafından açılmış, daha sonra işi oğlu Stelyo devralmış, en son da torun Baba Hristo. Ancak Türk dostlarının verdiği lakabın aksine çocuğu olmayan Baba Hristo, yeni koşullara dayanamayıp sonunda meyhaneyi satmak zorunda kalmış. İşte benim Selanik'teki rehberim, yaşamı başlı başına bir roman konusu olan, Agora Meyhanesi'nin son sahibi 82 yaşındaki Baba Hristo'ydü. Yaşamı için roman konusu dedim ama, Baba Hristo Türkiye'de ödüllü bir belgesele konu olmuş bile.

Selanik'i Baba Hristo ile gezmek tarifsiz bir duyguydu. Hristo gezi boyunca bir taraftan Selanik'i, diğer taraftan da eski İstanbul'u anlattı bana. İstanbul'un bu Rum ailesi, Ramazan ayında ve Müslümanların tüm kutsal günlerinde meyhanelerini kapatmışlar ve bunu yapmanın bereketine inanmışlar. Günümüzde İstanbul'un içkili mekânlarını Türkler işletiyor ve hiç birinin Ramazan ya da kutsal gün dinlediği yok. Rumları İstanbul'dan kovmakla yitirdiğimiz değerler sanılanın çok ötesinde.

Selanik'e denizden baktığınız zaman, şehrin alamet-i farikası, Türklerin askeri amaçla yaptığı ve "Beyaz Kale" olarak anılan kuleyi görüyorsunuz. 1917 yılında Selanik'in tamamına yakını yandı; yeniden ilan edilen şehrin Türkler için en dikkat çekici yanı, İzmir'e olan benzerliği. Yeni şehir Aristoteles'in adının verildiği bir meydanın çevresinde yapılandırılmış. Selanik'teki tarihi eserler Roma ve Osmanlı dönemlerine aittir. Roma dönemine ait bir zafer takı, bir Osmanlı bedesteni, Belediye Sarayı olarak kullanılan bir Osmanlı kervansarayı, bir cami, hamam ve Hamidiye Caddesi üzerinde Abdülhamid'in yaptırdığı Hamidiye Çeşmesi başlıca tarihi eserler. Bunların yanında tabii ki bir de şehre gelen Türklerin ziyaret etmeye çalıştığı Atatürk'ün evi var. Bu ev Selanik'teki Türk Konsoloslugu'nun içinden geçerek girebiliyorsunuz ve konsolosluk görevlileri bu konuda size ellerinden gelen tüm zorlukları çıkarıyor. Bugüne kadar pek çok ülke gezdim ve hemen hepsinde bizim dışişlerinin cahil ve bir o kadar küstah görevlileri gözlemledim. Örneğin Kazakistan'ın Almatı şehrinde halk Kazakça ve Rusça konuşuyor. Ortalama zekaya sahip bir Türk, Kazakça'yı 10 günde, Rusça'yı da yaklaşık 8 ayda öğrenebilir; ama buradaki Rüyükelilik görevlileri uzun zaman önce geldikleri halde iki dil öğrenemiyorlar. Bu kadar zekâlı ve kümlü oldukları Kazaklara karşı kaba davranıyorlardı.

Selanik'i gezerken meyhaneciliğin adeta genetik olarak Rum-

Arkadaşımız Alper Çeker, Selanik'te Agora Meyhanesi'nin son sahibi Baba Hristo ile

Balık Pazarı'ndaki meyhaneleri dolaşan Çingene müzisyenleri

lara ait bir meslek olduğunu anladım. Denize sırtınızı verdiğinizde, Aristoteles Meydanı'nın sol tarafında Beyoğlu Sahne Sokak'a benzeyen Balıkpazarı'nı, sağ tarafta ise yine Beyoğlu Nevizade'nin büyük ölçekli bir benzerini gezebilirsiniz. Buralarda dolaşırken aklına hep İlhan Berk'in "Saint Antoine'in Güvercinleri" adlı şiiri geldi; sizler de Beyoğlu'nun Rum sakinleri hakkındaki bu şiiri mutlaka okumalısınız.

Baba Hristo'nun verdiği bilgilere göre Osmanlı hakimiyetindeki Selanik'in son demlerinde şehirde 80.000 Yahudi, 45.000 Müslüman ve 40.000 Rum varmış. Yunanlıların şehri almasıyla ilk olarak Yahudiler Selanik'i terk etmiş. Mübadelede de Müslümanlar Türkiye'ye, Rumlar da Selanik'e yerleşmiş. Mübadele Rumlar için büyük bir çile, çünkü Yunanistan'a uyum sağlayamamışlar ve yerler tarafından dışlanmışlar. Hele Türk olduğu halde Ortodoks dininden olduğu için gönderilen Karamanlılar var ki, onları hiç sormayın. Sokakta gezerken hâlâ aralarında Türkçe konuşan yaşlı insanlara kulak misafiri olabilirsiniz, ama yabancılara kesinlikle Türkçe yanıt vermiyorlar.

Türkiye'den giden Rumlar yeni taşındıkları sementlere eski meklekterinden getirdikleri "Yeni Mudanya" gibi isimler vermişler. Selanik Belediyesi'nin Osmanlı yapılarını Avrupa Birliği fonlarından aldığı paralarla restore ettirip kültür merkezi vb. amaçlarla kullanması dikkat çekici. İstanbul'da ise Yenikapı Mevlevihanesi, İstanbul'un en büyük Mevlevihanesi. İstanbul'da da içindeki antıkalara için yakıldı ve halen harabe olarak duruyor. Dışişleri Bakanlığı'nın Kahire Mevlevihanesi'ni de restore etmeyi reddettiğini ve

LİKLERİ

işi İtalyanların yüklediğini biliyorum. Memleket evlatlarının devlet kadrolarına yaklaştırılmaması, hüznü sonuçlara yol açabiliyor. Dönelim Selanik'e...

Şehir sakinlerinin eğlence kültürü oldukça seviyeli. İlk gece gittiğim Rum tavernasındaki detaylar çok hoşuma gitti. Tavernada elinde karanfil dolu sepetlerle gezen bir kız, sepetleri 5 yuro karşılığında sahnedeki şarkı söylemeyi ve yürek hoplatmayı aynı anda becerebilen nefis bir hanımın başından aşağı boşaltıyor; fakat şarkıcı hanım son sepetten bir avuç karanfil alıp bunları çiçekleri gönderen müşteriyeye atıyor. Bizim görgüsüzünü zenginlerin tabakları ve peçetelerle yaptıkları şarlatanlıklar Rum tavernalarında bilinmiyor. Dikkat çekici bir şey de, bu tavernalarda bazı Türk şarkılarının da seslendirilmesi ve Rumların bu şarkılarla coşması.

Aristoteles Meydanı çevresindeki Nevzade benzeri mekâna gençler, Balıkpazarı'na ise yaşlı müdavimler gidiyor. Müdavimler ayaküstü birkaç kadeh yuvarlarken, çingeneler onların arasında gezip müzik çalıyorlar. Bu sahne sanırım size tanıdık geldi.

Baba Hristo beni öğlen yemekleri için Kayserili bir Rum'un lokantasına götürdü ve Selanik'te porsiyonların büyük olduğu konusunda uyardı. Gerçekten de Selanik'te kanaat lokantası zihniyetinden uzak, bol kepe lokantalarda yi-yip içiyorsunuz. Yunan yemeklerinin bizimkilere çok benzediğini herkes bilir; Selanik'e gidenlere yemek konusunda tavsiyem, deniz mahsullerine rağbet etmeleri yönünde.

Yunanlıların gündelik yaşantısı bizim için oldukça tanıdık; tepsi sallayan, güzel bir kızın arkasından "masallah!" diyecek geçiren bitirimleri Selanik sokaklarında görebilirsiniz. Akdeniz milletlerinin genelinde olduğu gibi, yemekleri ve şarabı mayı sevmiyor; devlet kadrolarını öğleden

sonra saat 14.00'de, dükkânlar da genellikle 16.00'da kapanıyor. Yunanlı kızlarda bizim kızların beyaz eşya görgüsüzlüğü yok. Az kazanıyorlar, sade bir yaşam tarzı sürüyorlar ama keyiflerine düşkünler. Evde pek az yemek yapıyorlar, genelde dışarıda yiyorlar. Buna karşılık gece hayatı, yeme içme, bize göre çok ucuz.

Yazının başından beri yeme içmeden söz ediyorduz, biraz da kültür-sanat konularına gelelim. Selanik'te Kültür Bakanlığı'na bağlı, bizdeki TÜRKSOY benzeri bir kuruluş olan Helenik Kültür Organizasyonu var. Ancak etkinlik konusunda Helenik Kültür Organizasyonu'nun TÜRKSOY'dan çok daha ileri olduğunu söylemeye gerek yok tabii ki. Her ay çıkardıkları İngilizce-Yunanca bir bültenle faaliyetlerini duyuruyorlar. Bu etkinliklerin editörlüğünü yapan Maria Kagalaki adlı güzel hanımla son derece sıcak bir dostluk kurduk ve kendisi bize çok yardımcı oldu.

Selanik Belediyesi ise doğrudan bir kültürel etkinlik yapmıyor, bunun yerine, açtığı kültür merkezleri ve konsersalonlarının sivil toplum örgütlerinin gerçekleştirdiği etkinliklere destek veriyor. Aslında Avrupa'nın genelinde durum aynı. Yerel yönetimler bu işlerle uğraşmıyorlar, ancak uğraşmak isteyen dernek, vakıf vb.'ne destek oluyorum. Böylece fırsat eşitliği sağlanmış, kamunun parası bir kesimin tekeline bırakılmamış oluyor.

Selanik yakın tarihizm açısından çok önemli bir şehir, çürkü yeni Türk Cumhuriyeti ile ilgili bir kurama göre Selanik'teki Yahudi sermayesi kendi geleceğini, İslâmî olmayan, laik ve ulusal bir Türk devletinin kurulmasında gördü ve İttihat ve Terakî'nin genç ve heyecanlı subaylarını bu yönde teşvik ettiler. Şehir Türkler için taşıdığı bunca öneme rağmen, Türkiye'de Selanik'teki Türk varlığını konu alan, efemera malzemesi ile zenginleştirilmiş bir kitap yayımlanmadı. Varna, Üsküp, Saraybosna, Kerkük, Halep, Kahire vb. hiçbir şehir üzerine böyle bir kitap çıkmadı; buna karşılık Burçak Evren'in kütüphanesinde Yahudiler'in Selanik hakkında bastıkları, yazılarıyla bilimsel içerikli ve görsel malzemesi ile koleksiyon değeri taşıyan bir kitabı incelemeye fırsatı bulmuştum. Selanik'ten de İstanbul, İzmir ve Trabzon'daki Rum varlıklarını ele alan, içeriği yer vermediği koleksiyon malzemesi ile son derece değerli albüm-kitaplar getirdim.

Bir yerin şehir olabilmesi konusundaki kişisel ölçütlerimden biri de, orada bit pazarının bulunmasıdır. Selanik'te cumartesi günleri antikacılar çarşısında kurulan son derece renkli bir bit pazarı var. Bu pazarda antika Türk eserlerini de bulmak mümkün, ama Türkler için çok yüksek fiyatlar çekiyorlar. Çukurcuma'yı gezmeden, yurt dışında bu tip işlere heves etmemenizi tavsiye ederim.

Rumelî'ni terk ederken aramızda bıraktığımız şehirlerden biri olan Selanik'i, bu kez güzellikleri ile gündeme getirmek istiyorduk. Bu amaçla her hafta bir kitap ve bir fotoğrafı yayımladık. Her hafta bir fotoğrafı yayımladık. Her hafta bir fotoğrafı yayımladık.

kaçak yayın

3'lü set

Kaçıranlar ve koleksiyoncular için yarı fiyatına

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://fantey.org>

**Metin
Fındıkçı**

YOKOLMANIN DAYA

I "Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği" filminin bir sahnesinde anımsadığım kadıyla şöyle bir diyalog geçiyordu. (Kadın, erkeğe): "Ben bu özgürlüğe alışamadım, bu özgürlük bana çok ağır geldi. Doğup büyüdüğüm yeri özledim, geri dönüyorum."

1970'li yılların ortaları:

Babamın, "Agabeyiniz üniversiteye gitmek zorunda zaten kazandı da. Yarın sizler de gideceksiniz. Hem bu kadim fırın tezgahı da hepimize yeterli gelmiyor artık; Ankara'ya göç etmek zorundayız," dediğini dün gibi hatırlıyorum. Çocuk yaşına çöken o hüznü şimdi halen üzerimde taşıyorum. Tarifsiz bir hüznü gelen tedirginlik, çaresizlik... Aslında bu ayrılıkla gelen hüznün taşıdığı tedirginlik ve çaresizliğin pek ayrımda ayrıntısında değilim, çocuk duygularına ansızın gelip yapışan ne idiği belirsiz bir duygu yumağıydı işte. Her şeyden önce tarifiş tutulduğum ama bir iki sözcükten ileri gemedeyen -sözsüz dokunuşlar- ilk (çocukluk) aşkım ne olacak duygusu. Okul, fırın ve ev (inkâr etmemek gerek her hafta cumartesi günü sineması evet, beni büyüleyen o sinemayı da katarsak) üçgeninde dokuduğum mekik nasıl bir bozguna uğrayacaktı, nasıl yabancısı olduğum, olacağım yollara yayılacaktı?

İlk aşkım, beyaz bir lotosa benziyordu. Cıvı cıvı, yerinde duramıyordu, ufak yaşına rağmen çok ateşliydi. Ateşli hareketleri yol göstericimdi. Benimle flört etmek için, babaannesine camiden su taşıma bahanesiyle, cami avlusunda, caminin tenha bir zamanı olan iki namaz arasında benimle buluşması; yasaklar içinde yasakların yaşandığı bir odakta ona dokunuşum tarifi mümkün olmayan bir özgürlük bırakıyordu bende. Yıllar sonra yazdığım bir şiirde bunları söylemişim:

"Bende ikindüüstü kadını saydam düşlerle
büyüttüğüm
Hüzün sadece aşk ve çocukta oyuncaklarımızda
Glysileri çatlamış incirldi
Güzle ılık ilk başkaldırım./.../ unutulmuyor aşkım"

II

Mardin, tepede kurulmuş, eteklerinde sonsuz bir derya, ova yayılıyor. Kentin yapılışı, imarı itibarıyla, sokakları dar, bazı yerlerde Abbara denen (dehlizlerle- geçitlerle) evler birbirlerine bağlanmış, dar sokakların hepsi, yukarı çıkan merdivenlerden oluşuyor. Dar sokaklarından çıkarken, sağda solda duran nakışlı kapıların küçüklüğüne aldanmamak gerek, o kapılar açıldığında koca bir avlu sizleri karşılar, o avluya girenken tarifsiz güzellikteki mimariye kapılırsınız. Avluya dair şiirinden:

"Ey çıplak kalçaların ortasından fışkıran güneş
Ey yatağın buruşuk tenine bulaşan ter
Eski bir gölge oyunudur;
Taşların kılcal damarlarında
sessizliği boğulmuş yüzüylların. /.../
Artık,
Taşlarının arasından fışkırdı rüzgâr
Sesi uzaklaştı gölge ve tenin
Soldu güneşin ahengi, sonunda
Arkeologlara kaldı İmgem.

Bu bir talan oyunudur
İnsan ve taşın arasında."

Mardin kadim bir şehirdir: Her yıl sonbaharda kendi avlusu-
sundaki taştan havuzun suyuna düşen bir ağacın yaprağı kadar kadim. Her sabah doğan güneşe çıplaklığını esirgemeyen taş kadar kadim. Ay altında sevimiyi bekleyen arzu kadar kadim. MÖ 2200 yılında çıkardığı yasalarıyla ünlü Hammurabi'nin Babil'den kalkıp istila etmesi kadar kadim. Babil'i istila eden Hititlerin Mardin'den başlaması kadar kadim. Mardin'e kısa bir dönem hükmeden Midil prensesi Mısır firavnu ile evlenince terk ettiği kadar kadim. Gılgamış yakınlarında yenilen Asurlular kadar kadim. Bu kente yarım yüzyıl hükmeden Urartular kadar kadim. Büyük İskender aşkına armağan götürürken geçtiği Mezopotamya'nın kuzeyi kadar kadim. MS 330 yılında ateşe ve güneşe tapan Şad Buhari krallığı kadar kadim. Bu kent kısa süren ilk aşkım kadar kadimdir bende.

Beni ben yapan bu kent olunca...

İlk ayrıldığım - ailece göç ettiğimiz gün, göç ayrılığı bambaşka bir duygudur: Ana rahminden sonra ilk ayak bastığım avluyu geriye bırakıyorsunuz. Bir annenin her gün tozunu aldığı dirlik düzenlik içindeki eşyaları dağıtılıyor talan ediliyor. Bir babanın her gün emek verdiği tezgâh satılıyor. Evet bir çok şey geri dönüşü olmadan yok oluyor. Ovası yılan gibi süzülen yoldan otobüs camından dönüp bakarken çocuk gözyaşlarını tutamamıştım. İlk aşkımın yüzü kadar duru anımsıyorum bugün. Mardin'den çıktığım o gün, Mardin, Mardin gibi bir şehirdi, mimarisinde en ufak bir bozulma yoktu, heybetli kalesinin altında taştan yapılarla içinde geçip giden bütün uygarlıkların izlerini bir kadının yüzündeki büyüleyici mimikleri gibi üstünde taşıyordu: doğal, saf. Dini ayrı, dili ayrı insanlar barış içinde yaşıyordu, içlerinde ihanet yuvalanmamıştı.

III

Mardin'e gitmeyi yirmi beş yıl olmuştü. Bölgede 80'li yılların başlarından bugüne dek süren silahlı çatışmalar ve Özalp'la başlayan rant ve talan savaşı, her kenti olduğu gibi Mardin'i de derinden etkiledi. İlginçtir, Mardin'in sit alanı ilan

NILMAZ AĞIRLIĞI

edilmesi de Özal dönemine aittir. Ve ilginçtir aynı zamanda Mardin'den Mezopotamya ovasına inen yolun batısındaki plansız projersiz (Yeni Mardin) adı altında yapılan mimari talan da aynı döneme rastlıyor.

Yirmi beş yıl sonra gittiğim, doğup büyüdüğüm ilk ve ortaöğrenimimi yaptığım bu kadim şehrin girişi tümüyle bir talanı andırıyor; kadim şehrimde hiç ama hiç yakışmayan bir talan. Kadim şehrin içine girip geçmişimi andıkça anımsadıkça kentin içini kemiren, teşhisi bilinen bir hastalığın nasıl içten içe bu ilk aşkımla kadim kentini kemirdiğini gördüm. Yüz yıllarca iç içe yaşamış Müslüman-Süryani, Arap-Kürt-Türk'ün komşuluğuna kardeşliğine ne olmuştu? Çocukluğumda yediğimiz içtiğimiz ayrı olmayan birçok Süryani komşumuzu arkadaşımı anımsıyorum da, ne olmuştu da yüz yıllardır bu topraklarda yaşayan ve son yirmi beş yıldır göçe zorlanan ve bugün yeniden kazanmak için çaba harcanan Süryanilere ne olmuştu? Sanırım yirmi beş yıl sonra gittiğim ve çocukluğumda Süryani arkadaşlarımla oyunlar oynadığım Zincirye Medresesini dolaşırken valilik tarafından medresenin kapısında dikilen rehber polislin (rehber neden polis oluyor onu anlayamadım) Zincirye Medresesi'ni gezdirirken "Bu medresenin kubbelerinin tasarımında Alparslan'ın miğferine özenilmiştir" demesi bütün bu teşhisi konmuş hastalığı özetliyordu. Onca uygarlığa ev sahipliği yapmış ve hiçbir dönemde bugün gördüğü talan ve zulmü hiçbir uygarlıkta görmeyen bu ilk aşkımla kentini dolaşırken, taş yapılarına uygun taş merdivenli sokakların neredeyse tümü beton olmuş. Çirkinlik abidesine dönüştürülmüş. Eski belediye başkanı olan A. Bey'e bunun nedenini sorduğumda "Milletin ayağı burkuluyordu böyle bir çözüm ürettik, fena mı olmuş?" demesi, kara mizah, trajediden başka bir şey değil. Böyle vahim bir çözüme ancak ayağı burkulmuş bir zihniyetin yanıtı olur.

Vah benim kadim kentim, vah benim kayıp ilk aşkımla.

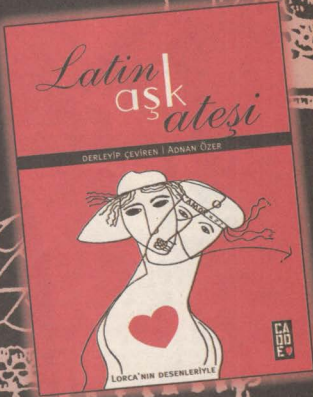
IV

Ben, Mardin'den çıkıp başka bir ülkeye gitmedim. Aynı toprağın, aynı coğrafyanın üzerinde sadece yer değiştirdim bu zorunlu göçte, ülkemizin başkentinde böyle aman aman bir özgürlük de yaşamadım. Ama aynı coğrafyanın topraklarında olmama rağmen ya da sık sık gidebileceğim bir yer olmasına rağmen yine de bu kadim kentin ayrılığına beni çeken, beni çağıran bir özlem var. "Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği" filmindeki başrol oyuncusu Juliette Binoche'a, başka bir ülkenin alışık olmadığı özgürlüğü fazla gelmişti. Bana fazla gelen veya beni çıkmaz bir sokakta sıkıştıran, anlaşılabilir bir karanlığın içinde boğan neydi?

İlk aşkımla kadim kentini gerek mimari ve gerekse insani olarak yirmi yıl sonra yitirdiğimi anladığım için mi? Ankara'da gençliğimi bekleyen ve sonu 12 Eylül darbesiyle biten çatışmalar hapisler işkenceler ve en yakın dostların ölümleri olduğu için mi?...

Evet Mardin'den çıkıp geldiğim yerde böyle aman aman bir özgürlük yaşamadım. Ama içinde bir şeylerin özlümlüğü vardı.

İspanyolca'dan
klasik ve çağdaş
aşk şiirleri seçkisi

Love Story'nin Yeniden Keşfi

Babasında güç, onda duygu var

Üç yıl kadar önce

Cecelia Ahern üniversiteyi

yeni bitirmiş işsiz bir

gençti. Yazdığı iki best-

sellerden sonra şimdi

gerçek bir milyoner,

İrlanda'nın en sevilen

yazarı ve bu arada da hâlâ.

İrlanda başbakanının kızı.

Cecelia Ahern 23 yaşında. Şu anda babasından daha çok para kazanıyor. Bazı günler gazeteler babasından daha çok, onun hakkında yazıyor. Ve bu esnada babası, başbakan olarak İrlanda Cumhuriyetini yönetiyor. Ama en küçük kızı Cecelia şu sıralar adanın en başarılı yazarı. Üç yıl kadar önce yayınlanan ilk romanı *Not: Seni Seviyorum* yayınlanmaz İrlanda'da listenin başına oturdu ve orada 19 hafta kaldı. Ayrıca kitap, İngiltere, Almanya, Hollanda ve ABD'de de bir numaraya kadar yükseldi. Cecelia Ahern'in sadece bu ilk kitabını telif haklarından 2 milyon Euro kazandığı tahmin ediliyor. İkinci kitabı *Where Rainbows End* İrlanda'da yayınlandıktan sonra ülke tarihinin en çok satan kitaplarından biri oldu ve bir çok dile çevrildi. Peki, Cecelia Ahern bunu nasıl başardı?

Başansının nedenlerinden biri: Cecelia Ahern tam bir İrlandalı yıldız. Şu sıralar İrlanda'da yaygın bir şekilde yapıldığı gibi büyüleyici bir yaşam sürüyor. En yakın arkadaşları ünlü pop yıldızları, kızkardeşi ve onun kacasıyla, ki o da ünlü Westlife grubundan Nicky Byrne'den başkası değildir, vakit geçirmeyi, partilere katılmayı çok seviyor. Cecelia Ahern'in kendisi de bizzat müzisyen. Grubuyla birlikte, geçtiğimiz yıllarda İrlanda'yı erovizyonda temsil etmenin eşliğinden dönmüş. İrlanda basını aylardır onun şu anki erkek arkadaşı atlet David Keogan ile evlenip evlenmeyeceği konusuyla meşgul oluyor. Yıldızlar böyledir işte. Cecelia'ya bir yıldız olup olmadığı sorulduğunda ise şöyle yanıt veriyor: "Hayır, sanmıyorum. Ben sadece bir kitap yazdım." Ve ona bakan, onu dinleyen birinin bu tevezuya inanmaması mümkün değil. Çünkü çok ciddi.

Ahern şaşalı bir yaşam sürmüyor, diğer ünlülerle karşılaştırıldığında son derece sıradan bir yaşam sürdüğü bile söylenebilir. Kirişin elinde bir laptop var. İlk romanı yazdığı ilk şey, bir laptop ikinci romanını daha hızlı yazabilmek için. İkinci lüksü annesi, kız-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://tntey.org>

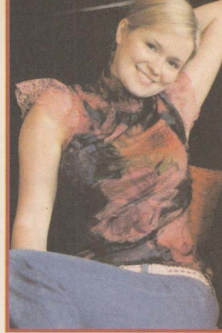
kardeşi ve kızkardeşinin kocası ile birlikte gittiği bir Marbella tatili olmuş. Belki de İrlandalı yıldızlar böyledir: Ne kadar ünlü olurlarsa olsunlar ayakları kesilmez ve ailelerini unutmazlar. Şu anda Dublin'in kuzey semtlerinde birinde, "annemden ve babamdan beş dakika uzakta" küçük bir evde yaşıyor.

Cecelia Ahern sık sık, aynı yaşayan ane ve babasından söz ediyor. Annesiyle son derece yakın bir ilişkisi var. "Birbirimize çok yakınız. Yazdığım her bölümü önce ona gösteririm," diyor Cecelia Ahern. Ama annesi bir editör olarak fazla yardımcı olamıyormuş, çünkü yazdığı her şeyi beğeniyormuş. "Ama hep doğru yerde güler ya da ağlar." Annesi Miriam Ahern ona bir çok seyahatinde eşlik ediyormuş. Örneğin kitap tanıtımı için gittiği Kanada'da. Cecelia Ahern buna ihtiyacı olduğunu söylüyor, çünkü ışıklar ona çevrilmiş bir halde insanların karşısında kendini rahat hissedemiyormuş. Babası meslekten politikacı ve İrlanda başbakanı olan bir kızdan da bu beklenir doğrusu. İrlanda'da da yayınlanan en ünlü talkşov programına çıkarken içinde bulunduğu ruh halini yakın bir arkadaşı şöyle anlatıyor: "Gözyaşlarını tutamadı. Eğer kitabının tanıtım programlarına katılmak zorunda olmasa İrlanda'nın en mutlu insanı olacağını söylüyordu. Onun bu kadar genç ve çekingen olması İrlanda'nın genç ve sempatik yüzü hakkında son derece doğru bir imaj oluşturuyor. Onun bu uluslararası başarısının bir başka nedeni de şu: Son zamanlarda İrlanda'lı yazarlar dünya çapında adeta birer marka oldular. İngiltere ve ABD'deki bu yeni trendin adı "Chick Lit." Marian Keyes ve Si-

nead Moriarty gibi yazarlar "Sex and the City" ve "Friends" gibi dizilerin izleyicilerine yönelik aşk ve modern İrlanda hakkında romanlar yayımlıyorlar. Yoğun duygular ve ironiyle yükü bu kitapların, tam da 80'li yıllarda evlilik dışı cinsel ilişkiden söz ettiği için kitapların sansürlendiği bir ülkeden çıkıyor olması ilginçtir.

Cecelia Ahern ilk kitabıyla "Chick Lit" trendine yeni ve büyük tema katmıştır: Ölüm. *Not: Seni Seviyorum* romanının 30 yaşındaki kadın kahramanı, sevdiği adamı kaybeder. Kitap kadının bu acı kaybı birlikte yaşamını nasıl sürdüreceğini anlatır. Bu konuda ona en çok yardımcı olan da yine ölen kocasıdır. Çünkü ölüm nede-ni bir beyin tümörü olan adam, ölmeden önce sonunu bildiği için ölümünden sonra eşinin okuması için yazdığı bir dizi not bırakmıştır geride. Her ay yeni bir ödevi yerine getirmesi gerekmektedir kadının. Kendine yeni bir masa lambası alacaktır, adama ait elbiseleri yok edecektir. Ve her mektup şu notla biter: "Seni seviyorum."

Ahern'in yeni kitabı, kendi ifadesiyle "daha mutlu bir aşktan" söz etmektedir. Rosie ve Alex birbirlerini çocukluklarından beri tanımaktadırlar ve daha o zamandan iyi arkadaşlardır. Çocukken birlikte oynamış, ergenlik çağında ilk kez birlikte sarhoş olmuş ama hiçbir zaman bir çift olmamışlardır. Şimdi 30 yaşındadırlar ve hâlâ birbirleriyle görüşmektedirler, üstelik de okunmuş ötesinden. Konuştukları konu da şudur: "Acaba aramızdaki arkadaşlık da-

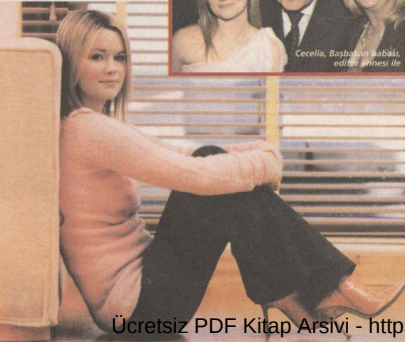
ha fazla birşeye dönüşebilir miydi?" Bu iki insanın hikâyesini Cecelia Ahern yüzlerce mail, faks, kartpostal, chat ve notlar yardımıyla anlatmaktadır. Bu gerekli ve sü-rekli biçim değişiklikleri, Ahern'in metnini son derece dinamik hale getirmektedir. Yazar, mektup formunda yazılan roman biçimini yeniden keşfetmektedir. Mektup-bun altın çağı olan 18. yüzyılda bu biçim de yüzlerce roman yazılmıştır. (Bunun en ünlü örneklerinden biri de *Genç Werther'in Acıları*dır.) Son popüler mektupromanlardan birini, *Dracula*, İrlandalı Bram Stoker yazmıştır.

Cecelia Ahern, hikâyelerini samimiyet ve coşkuya anlatıyor. Bu yüzden bazı eleştirmenler onu nahif ya da klişe meraklısı olmakla suçluyor. Ama gerçek şu ki, hikâyeler başarılı oluyor. Böylece milyonlarca okura, bir yazarın yaklaşılabileceği en yakın noktalara kadar yaklaşıyor. Bu mesafesizlik Ahern'in bunu çıkar amacıyla kullandığı ve bunun için belirli for-müller kullandığı anlamına gelmiyor. O bu aşk hikâyelerini ancak 23 yaşında birinin hissedebileceği bir coşku ve heyecanla anlatıyor. Okurları da bunu hissediyor. İngiliz yayıncısı Lynne Drew onun hakkında şöyle diyor: "Cecelia insanlara dokunuyor. Son derece sade, doğal bir üslubu var. Onun yeteneği de bu."

Cecelia Ahern bu yeteneğini içtenlikle kullanıyor. Çok çalışıyor. Gece 23 ile sabah 07 saatleri arasında yazıyor. Ama o hikâyelerini tezgahta kurgulamıyor. O bu hikâyeleri böyle olması gerektiği için değil, onları böyle hissettiği için ve hissettiği biçimde yazıyor. Yazdıklarından en çok etkilenen de kendisi. *Not: Seni Seviyorum* ile ilgili olarak şöyle diyor: "Duygusal bölümleri yazarken ağladığım da bunların özel bir sev olduğunu fark ettim."

Cecelia, başbakan babası, editör annesi ile

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranfey.org>

Çeviren: Nafer Ermiş

Bu yazı *Bücher* dergisinin Şubat 2005 sayısından alınmıştır.

Oktay Taftalı

yerli bir düşünce arayışı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu sana ilk seslenişim duy sesimi...

Bu sana ilk seslenişim... Duy sesimi... Biliyorum, yıllardır bu mektubu yazmamı bekliyorsun sabırla... Yıllardır seni, ait olduğum dünyadaki o gerçek dostumu bulacağım günü bekliyorsun. Bense hep yanlış adreslere göndermiş mektuplarımı... Seni hep yanlış yerlerde aramışım denizliydim... Oysa sen hep oradaymışın, içimde, en yakınımıdaymış dost yüreğin... Nasıl fark edemedim.

Ömrümün çoğu bozkırda geçti denizliydim. Ama anlam veremediğim kadar büyük bir tutkuyla özlüyordum denizlerini. "Gemiler geçer"di "rüyalandım / alı pul pul gemiler, damlann üzerinden / ben zavallı / ben denize hasret / bakar bakar, ağlar'dım. (Denizl Özleyenler İçin, Orhan Veli Kanık). Bu özlem ait olduğum diyarların, senin özlemin denizliydi...

Onca zaman nereden geldiğini bilmeden yaşıdım bu sürgünde... Dilini bilmediğim insanların arasında attığım çığlıklar duyulmadı. Yapayalnız kaldım... Şimdi yaşa yaşa birleşiyor parçalar... Ve ben geri dönmek için artık çok geç olduğumu hissediyordum.

Dönüşüm imkânsız denizliydim... Artık bekleme beni...

Ne kadar özlemse de vatanımı, sitem dolu yüreğim... Çünkü, beni yalnız bıraktılar denizliydim... Hiçbir ipucu vermedim gönderdikler buraya... Hiçbir silahım yoktu savasabilemek için... Kanaya kanaya öğrendim çıplaklığı, yabancılığı...

Yüreğimde korkuyla doğdum ben anamdan... Daha yaşıma bitirmemişim, ama gece yalnız yatamazdım... Annem de kıvrılrı o küçükük karyolamın içine... Garip bir bebektim... Emmedim annemin sütünü çokça... Yıllarca bisküvi ve yogurttan başka bir şey yemedim... Ağları annem çaresizlikten... Beni bir türlü koruyamazdı; hep hastaydım.

Sonra biraz büyüdüm... Yüreğimdeki korku da büyüdü benimle... Daha 4-5 yaşındaydım... Annem mutfaktayken ben sandala yalnız oturmazdım... Çözemezlerdi neden korktuğumu... Zorları, öleceğini sanırdım. Üzülürdüm annem, "oğlum ol'ur git sacak yerde oyna" diyerek sokmazdı beni soğuk mutfaga... Hatırlamıyorum, salonun kapısının ağzında, mutfaga en yakın yerde duran divanın köşesine oturur, sarılırdım bebegime sıkı sıkı... Korku dolu gözlerle salonu kollardım. Her an çıkabilirdi dikiş makinesinin arkasından. Divanın altında da olabilirdi... Neydi "o" bilmiyordum... Tanımsızdım... Eşyanın kendisiydi korktuğum belki de... Belki hepsinin ruhu olduğuna inanıyordum. Şimdi dönüp bakıştımda bu korkuyu, ruhumun ait olmadığı dünya ile ilk karşılaşmanın şaşkınlığı olarak yorumluyorum...

Çocukluğum evcilik oynayarak geçti. Evimi kurmak bütün bir günümü alırdı bazen. Eşyaları ait olduğum dünyaya yüklenmiş anılardan soyutlayarak

Cezmi Ersöz

kullanırdım... Yeni bir dünya yaratırdım onlardan kendime... Hep içimden konuşurdum oynarken... Etraftan kopar, kendi içime gömülürdüm... "Ne uslu çocuk" derdi görenler... "Maşallah kendi kendine oynuyor, yaramazlık yapmadan..."

Sonra sokakla tanıştım... Başka çocuklar girdi hayatıma... Uyumsuzluklar başladı... Çok uysaldım görünüşte... Hiçbir asiliğim yaramazlığım yoktu. En fazla sessizliğimden şikâyet ederdi annemle babam... İçine kapalı büyümenden korkarlardı...

Ve ilk yararı açılmaya başladı denizliydim... Savunmasızdım... Farklıydım... Onlar gibi olamıyordum... Neden böyle olmasını istedikler denizliydi?... Daha yedi yaşında bir çocuktum. Lojmanda otururken bir sürü arkadaşım vardı. Ama hiçbir yürekten sevmiyordu beni... Bunu o zaman bile hissediyordum... Okula başlamadan, kendi kendime öğrenişimi okumayı, yazmayı, dört işlemi... Ezilmenden korkup ikinci sınıftan başlatmadılar. Sınıfta okumayı bilen tek öğrenci olduğum için ilk kırmızı kurdeleyi bana taktı öğretmenim... Beni sınıf başkanı yaptı... Diğer çocuklar nasıl kıskanırdı beni... Nedenini anlayamazdım o zamanlar... Bu başarı büyük bir eziklik, mahcupiyet yarattı içimde. Oysa o güç, arkadaşlarımla elinde olsa nasıl da ezilerdi beni... Ben bunu kullanmayı aklıma bile getirmedim. En küçük bir hırs yoktu kalbimde, neden, denizliydi? Neden mahalledeki arkadaşlarıma, kıskancığımın benim için "çok tembelle, okumayı bile beceremiyordum, öğretmen ona hep hakaret ediyor" diye yanlış söyleyen sınıftaki en yakın arkadaşım ile hiç yüzleşmedim. Neden diğerleriyle aramı bzmak için uydurduğu buna benzer senaryolar için hesap soracak gücü vermediler bana? Neden ona hiç besleyebilme için yüreğime birazcık nefret duygusunu yerleştirip, böyle göndermediler beni? Neden onu ve ona inanan diğer arkadaşlarımla hep affettim? Onlar lojmandan babası kalıfırlıcağı yaptığı için aşılaşıp, oyunlarına katmazken; beni de dışlamalarını göze alarak o kıza neden oynadılar? Onlara bu denli yabancı olan bu merhamet duygusu daha o yaşı nasıl yerleşmişti içime, denizliydi?... Ben de birazcık kötü olamaz mıydım?

Çocukken huzur bulmak istediğim tek yer evimdi... Çünkü okul da, sokakta hep haksızlık, acımasızlık vardı. Uyumlu görünüyordum, kimseye hissettirmiyordum olumsuz... Güçlü atışan, başarılı bir çocukken, evimde, ailemde, sokakta, okulda, her yer edinmişti yüreğimin derinliklerinde...

İçimde yarattığım düştün dünya kalkan olmaya başlamıştı ruhuma... Fakat evimde de acı vardı denizliydim... Gözyaşı vardı... Hiç unutmuycorum annemle babamın mutsuzluklarını fark ettiğim o geceleri... Henüz 4, olmadı 5 yaşındaydım... Yine ilişmişim o divanın ucuna... Yanımdaydı annem, elleriyle kapatmışyüzünü, sarsılacak ağırdu... Bir ses parıltıya ediyordu düşürmesi, çocuk kalbimi... "Öldürürüm senil..." Babamın sesi idi bu... Annemi çılğınlar gibi kıskanan, bu yüzden sevdiği kadına dünyayı zindan eden babamın...

Bu olayı hatırlayışında o gece elinde tuttuğu makası defalarca kalbime saplayıyordum babamın... O sesi hiç silemedim kulaklarımdan denizliydim... Hiç unutamadım. Kavgalar hiç bitmedi... Yüreğimde hem sevgiyi hem nefreti barındıran insanların arasında büyüdüm... O kavgaların yattığı gerilime tıyeyen elimi ayağıma nereye gizleyeceğimi bilemedim... Hep güçlü olmak misyonunu yükledim kendime... Gözyaşlarımı hep yastığıma sakladım... Ne kadar sinirlendiysem de tuttum kendimi, kimseye gönlümce kavgaya etmedim. Ben susmayı bu evde öğrendim denizliydim... Onları o halde görmek için razı olabildim her şeye... Kavgalarında araya giren hep ben oldum... Çoğu kez havada uçan tokatlara hedef olan da... Babam aneme hiç el kaldırmadı... Arasına dayak karışan kavgalar, hep ablamla onlar arasında olurdu. Onlar unuttular kavgalarını... Ertesi gün hiçbir şey olmamış gibi davrandılar birbirlerine... Yaralan üstlenmek, göğüslemek yine bana düştü. O gerilimlerin ruhumda açtığı yaraları hiçbir şey telafi edemez denizliydi.

Oyle çok seviyordum ki onları, hangisini hangisinden koruyacağımı bilemiyordum... her biri kendine taraf olmamı istedi... İnsanın annesinin ve babasının, otuz yılı devirdikleri hayat arkadaşlıklarının hatırına bile saygı göstermeden konuşmaları öyle acıdır ki denizliydi... Bütün bir ömürlerini yanlış insan uğruna harcadıkları sözleriyle insana nasıl koyar... Kendin için mi, yoksa onların acı dolu kayıp ömürleri için mi üzüleceğini bilemezsin... Ne söyleyeceğini, neyle teselli edeceğini hiç bilemezsin... Nasıl da istersin onlara yaşımlarını yeniden vaat edebileme... Ama bağıldır elin kolun... Ne yap-san da silemezsin onların gözlerinde o tarifsiz acıyı... "Nedensiz hayatların o büyük acısı..."

Belki bu yüzden denizliydi, ben hiç kimseye kavgaya etmedim ömürümce kimseye küfür etmedim, bir tokat atmadım en çok hak edene bile... Hep kendi kendimi yiyip bitirdim... Neden böyümeyi denizliydi?... Gerilim filmlerini bile izlemeye dayanamıyordum yüreğim... Kanayan yaraya bile bakamıyordum... Sokakta yumruklardan birini gördüğümde, den böylesi derin bir utançla eziliyor içim?... Her çocuğun eğili-

mi vardır yasakları çiğneme... Benim neden yoktu? Annem ve babam evden gidiince, ablam evde gizlice sigara içerdi. Keşke benden de gizlese diye düşünürdüm.. Sakın söyleme, diye sıkı sıkı tembih eder, korkuturdu beni... Çocuk gözümde nasıl da büyüdü bu suç... İstemedim ağzımdan kaçırırım korkusuyla gerilideceği gerilirdim. Ağabeyimin babamın tabancasıyla oynadığını da gizlerdim... Mermilerini benden habersiz boşaltıp namıyü başıma dayadığını, beni korkutmanın nasıl da keyif aldığını... İçimdeki bu tuhaf korkunun derinliği onlar için en zevkli oyuncağı gibiydi... Saklanırlardı benden evin içinde... Ağılatınca kadar da çıkmazlardı. Ağabeyim ölme numarası yapardı hep bana... Bilirdim şaka olduğunu ama her seferinde ya bu kez gerçekte korkusuyla benden istediği her şeyi yapardım. "Yeter ki ölme sen... Ben sana sandviç hazırlam, su da getiririm... Ne istersen yaparım... N'olur, ölme sakın." Bu yüzden yalnız kalmayı hiç istemezdim onlarla... Annemle babam büyüyünceye kadar beni her gittikleri yere götürmek zorunda kalırdı. 12-13 yaşına kadar yalnız yatmadım, korkudan. Annemle, ablamla uyudum hep. Nasıl da korkardım karanlıktan.. Yorganın içine gömülür, hiçbir boşluk kalmaması diye saatlerce sağımı solumu örtmeye uğraşırdım...

Sonra büyüdüm deniziyldızı... Belki de "sonra işte yaşan-dım..." (Gülten Akin) Artık korkmuyorum karanlıktan, yalnız uy-maktan... Daha büyük şeyler kurtutuyor artık beni. "Hayatın kendisi" gibi... Çocukluğumun o ilk şaşkınlığını ne kadar atmış olsam da üzerinden, şu an dirençli görünüyor olmamın tek se-bebi içimde yarattığım kendi alemimdir, kuzeniyldızı... Kendi düş-

başçemdir... Sığındığım, soluk aldığım tek yer olan, o içimde, surların ardında gizli duran ülkem... Tüm donanımsızlığı, çı-paklığı için büyündüğüm kılıfların ardındaki dünyam...

İşte o bahçede benimle birlikte bir çiçek büyüdü deniziyldızı... Adı "aşk" tu bu çiçeğin... Sardı bütün bahçemi, yüreğimi... Bu yaz, acımasız dünyada sarıldığım tek anlam o oldu. Bir tanıyı inanır gibi inandım aşk'a... Çünkü ait olduğum yerden gelirken getirdi-gim tek güç oydu, bilirdim... Bu dünyaya ait her tür hırsı, nefreti, acımasızlığı, kötülük duygusunu, şiddeti, her tür maddi manevi güç kaygısını reddedip, bir tek onu büyüttüm içimde, ona tutdum... Bir tek onun için yaşamayı istedim. Son enerjimi, aldığım son nefesi bile onu canlı tutmak için harcıyacaktım... O ateş bir gün sönecek olursa içimde, ben de sönecektim... Böyle söz ver-miştim kendi kendime. Beni yaşama bağlayan tek inanç o oldu deniziyldızı. Aşkın varlığını ispat etmeye adadım ben ömrümü... Ne para, ne kariyer, ne de korunaklı bir yaşam... Gelecek adına tek kaygım "aşk" oldu, hep...

İşte böyle bir güçle, inançla; kendime ve içimdeki aşka duy-duğum bu müthiş güvenle çıktım yola... Aşkın tohumlarını eke-bileceğim bahçeler, yürekler aradım... Seçtiklerim hep bana ben-zediklerine inandığım adamlardı... Gözlerinde ansızın bulutlar geçen adamlara aşık oldum deniziyldızı... Hüzünü yüzlerinde, her-kesin okuyamayacağı, yalnız kederin kendine has dilini bilenle-rin algılayabileceği özel bir mühür gibi taşıyan adamlara tutul-dum. Bölüşmek istedim acılarını. Kalplerinden söküp, yerine aş-kımı koyabilmeyi istedim. Her şeyimi sundum onlara... Öyle kor-kusuzdum ki, görmeliydi deniziyldızı... Tek dileğim gözlerini sevdaya boyamak, onları dışarıda oynanan o kanlı oyuna karşı daha güçlü, dirençli kılabilmektii.. Ancak birbirimize tutunarak ayakta kalabilirdik... Yoksa çiğneyip geçeceklerdi bizi... Yapayal-nızıdk...

Benim sevdiğim adamlar hep başka kadınlara âşiktılar deniz-yıldızı... Bense hiç bilmedim kendimi nasıl koruyacağımı... Yüre-gimde karşılıksız kalan sevdayı bırakıp, onların karşılıksız aşkla-rına çare bulmaya çalıştım. Ellerimle gönderdim onları başka ka-dınlara... Çünkü dayanamıyordum acı çekmelerine... Çünkü aşk buydu deniziyldızı... Aşkımda kendim için değil, onlar içindi...

Buna neden tahammül edemediler deniziyldızı? Neden inan-madılar bana? Sevgim fazla geldi onlara... Çünkü onlar düşlerini çoktan kaptırmışlardı hayata... Çoktan bozduруп harcamışlardı sevdalarını... Bu dünyanın hırsları yabani otlar gibi sarımsı yü-reklerini... Bahçeleri kurumuştum... Aşk, bir kitabın tozlu sayfala-rında unutulmuş, kuru bir çiçektir onlar için... Yitmiş bir sevdadan geriye kalmış, belli belirsiz bir hüzündü ellerinde son ka-lan... Aşk yüreklerine yeni tomurcuk vermediği için, bozdukdula-rı düşlerini hatırlatan o son anıyı da tüketir gibi taşıyorlardı gözlerinde... Bense başlı başına bir tehdittim onlar için... İçlerin-de kurdukları yeni dünyaları için... Hayata olan yenilgilerini yüz-lerine vuran bir direnç abidesi gibi dimdik ayaaktaydı sevgim... Görmeye dayanamadıkları bir abide gibi... Sustum deniziyldızı... Yalnızca sustum... Artık iyice inanıyordum bu dünyanın bir sür-gün yeri olduğuna... Ait olduğum başka bir yerin varlığına... Eger öyle bir yer varsa, tek sürgün ben olmamalıydım deniziyldızı... Başkaları da olmalıydı... Bir yol arkadaşım olmalıydı hiç değilse... Eger yoksa inanacaktım yalnızlığımı, yabancılığımı kendi uyuumsuzluğumun ürünleri olduğuna... Onların söylediği gibi "de-lililime"...

Sonra bir şair tanıdım deniziyldızı... Şair nedir bilir misin... Dinle o zaman: "Uzakta, çok uzakta, hâlâ herkesin gidemediği, henüz ulaşamayan o dağın ardında bir kent varmış. Orada, an-cak gönül gözü keskin, sevdalı dili oynak, canevi zengin, düş gü-cü kıvrak, hoşgörüsüz engin, öfkesi kısrak, ruhü zengin, kale-mi bıçak, kanı kaynak, sesi berrak, dili kaymak, yüreği seyyah insanlar yaşamış. Umutla, umutsuzluğun büyük testlerinde ma-yalanarak oluşturduğu dünya yaşında ballanmış şarap içen, le-zzetin bin yıl dirimli gizlerini tadar, yazın deniz kıyısında, bahar-da dağ zirvelerinde, kışın hâne içlerinde ateş yakar, daima ateş başında yaşamış. Gözlerinde kıvılcımlanan asıl ateşin koru, yüreklerinde hiç küllelenmemiş. Sevdanın ısıttığı bedenlerinde buharlaşan arzuyu damıttı, kulak arkası, koltuk altı, karn ve ba-nık içlerinde sakladı. Ateşin tutuşur, kavrulur, yanar, küllelenir, küllelerinden olmayanı

hemen tanır, sevdâ yüklü kadınlar, özü mert erkekleri, ama en çok kendilerini severlermiş. Doğuştan kor yürekli bu insanlara "şair" denilmiş. Orada, yalnızca bu özelliklere uygun insanları, gerçek şairlerin kabul ediliği o kentte şir yazılır, şir okunur, şir-i yaşanır (.....). Erkeklerin kadın duyarlılığı en fazla yaklaşılabildiği yerde, o canfeza dorukta, yalnızca şir söylenir, şir yaratılır, şir düşünülür. Şairler Beldesi'nde şir dokunur, şir solunan ozanlar, yürekleri kabuk tutmuş, gözleri çekilmiş, kanın kırmızı solmuş insanları yaşadığı kentlere şirler yollarım; çiçek çiçek, ışık ışık, çiğlik çiğlik..." (Şairler Şehri, Buket Uzuner)

Şirler yazıyordu, deniz yıldızi; "çiçekçiçek, ışık ışık, çiğlikçiğlik" şirler... Aşk sözcükleri bir büyü gibi giydirdi, gönderirdi yüreklerime... Yüreklerime... En vazgeçme zamanlarımda sınıksı yakalardı ellerimden o sözler... Sanki "vazgeçme, n'olur dayan" diye fısıldarlardı kuluga... İnandırı o sese denizliyidiz... Misraların arasında gizli o büyüye inanırdım... Onun da benim, gibi aşkın peşine ömrünü adanmış bir sürgün olduğuna inanırdım. En soluksuz zamanlarımda, dönüp de kendi yüreğime sığındığım anlarda içimde hep O'nu, O'nun sözlerini bulurdum... Tutunacak başka bir şeyim yoktu denizliyidiz... O'ndan başka kimsem yoktu...

Beni yüreğindeki sevdanın ağırlığıyla bir başıma bırakan aşklarına hep O'nun sözlerini hediye ettim... Beni en çok yaralayan, sevdanı anlamalarıydı, ona karşılık vermeleri değil... Ben onların yaralarına kendi kalbimi sarmak isterken, kendi acılarını yanında bulamadım hiçbirini... dostça bir ilgiyi bile esirgideiler... Hepsini affettim denizliyidiz... Yaptıkları haksızlıkları yüzlerine vurdum hiç... Bir tek, o şairin kitaplarını verdim onlara ayrılırken... Belki yeniden yeserirdi düşleri... Yeniden hatırlarlardı aşkı belki...

Uzunca bir süre sakladım kendimi O'ndan denizliyidiz... Çünkü son umuttu O'nu. Tutunacak hiçbir şeyim kalmayacaktı O'nu da yitirirsem... Gücüm kalmamıştı artık çırpınmaya... Kapatmıştım kendimi insanlara... Her yanılgıma biraz daha uzaklaşıyordum sanki yolumdan... İnancımı yitirmekten korkuyordum... Büyüyordu kendime ilgili şüphelerim... Yavaş yavaş delliliğime inaniyordum...

O son umuttu denizliyidiz... İçindeki dünya küçüldükçe küçülyüdü. Oyuncayı oluyordum hayatın... Direnecek gücüm kalmamıştı... Sarmışlardı her yanımda denizliyidiz... "Bitti" diyorlardı. "Herşey bitti... Bizimsin artık..." Köşeye sıkışmıştım. Son aşkımdı bu denizliyidiz... Son kozumdu hayata karşı... Yaşamak için son silahımdı... Bu yüzden bozduum suskunluğumu... Ve O'na bir mektup yazdım... Daha çok bir yardım çığılığıydı bu. O'ndan bana, varlığını ispat etmesini istedim. Beni sürgünde bir başıma olmağıma inandırmasını istedim. Onun şirlerinde, sözlerinde hissettiklerimin bir yansılası olmağına inanmak istedim. Eğer bu da bir yanılgıysa, gidip teslim olacaktım denizliyidiz... Asıl büyük yanılgının ben olduğuma inanıp, hayata teslim olacaktım...

Sözleriyle bana kanat verdi denizliyidiz... Sesime ses verdi... Sözlerini gönderdi bana... Bir kartın arkasına yazılmış o birkaç cümle hayatın bana vaat ettiği her şeyden daha değerliydi. Sonuza kadar o sözlerle yetinebilirdim... Hayatına bir adım daha atmayı talep ederek O'nu incitmekten korkuyordum... Nasıl arardım O'nu telefonla... Nasıl isteyebilirdim daha fazlasını... Sevgime bekledim en küçük karşılık bile içimde asla istemedim bir hırsa dönüşür, aşkıma karşılık diye korktum... Düşlerimde bile koyamadım kendimi O'nun yanına... Kıyamadım. O'na denizliyidiz... Sonra bir gün yüzümü istedi benden. Eğer istemeseydi, sonuza kadar o'ndan saklayacağım yüzümü... Bu öyle büyük bir yol ayrımıydı ki denizliyidiz... Ben O'nu bu dünyaya alı otmayan bir aşkıya seviyordum... Korkuyordum aşkımdı gün ışığına çıkarmaya... Yaşama olan tek bağımdı o benim... Eskişi kadar güçlü değıldim... Korkuyordum onu hayata karşı koruyamamaktan; yitirmekten korkuyordum...

Çok düşündü denizliyidiz... Hayatının belki de en zor kararıydı verdiğim... Çıkarttım aşkımdı gızediğim şinginalardan... Kendimi ve onu dışımdaki hayatın, o savaşın içine atıverdim... Aşkımı yitirme korkusuyla yaşamamın onursuzluğu sığmamıştı içime... Bunun son savaşım olduğunu, geri dönüşümün olmağına bile bile açtım kilitleri... O'na "Beni bul" diye yazdım anı yazıya raktım. Her şeyi rağmen içimde canlı tutmayı başardığım aşkı...

mi sunacağım son insanı O... Bunu hak ettiğine inandığım tek insandı... Hiç pişman olmadım...

İşte şimdi buradayım denizliyidiz... her şeyi boşaltıp attım içimden... Yalnız O'na duyduğum aşkla doloduluyum... Sevdâ, günden güne daha büyük bir tutkuyla sarılıyor ruhu... Geri dönüş yollarımı kapatıyorum birer birer... Bunun son yolculuğu olmasını istiyorum... her şeyimi vermek istiyorum O'na... Benim diyebileceğim hiçbir şey kalmam, dönecek hiçbir yerim olmasını istiyorum. Çünkü hiç kimseyi O'nu sevdiğim gibi sevmeyeceğim biliyorum denizliyidiz... Çünkü O'ndan alacaklarımı götürebileceğim hiçbir yer yok; hiç kimse yok... O benim son aşkım denizliyidiz, bunu biliyorum...

Şimdiye dek, her yeniliden sonra kendimi yenileyip, yeniden ayağa kalkabile gücünü hep beni yakın insanlardan aldım... Garip değil mi... Biliyordum ki birer yalanlamaydın olmadım... Tanıdıkça anladım aynı dünyadan olmağımdı... Sürgün değildi onlar... Sindire sindire yaşıyorlardı bu dünyanın acımasızlığını...

O ise, içimde onların yanılgısını destekleyen tek kanıtmıdı... O'nun gibi birinin var olduğuna inancım güç veriyordu bana. Yeniden ayağa kalkıp aramaya başlıyordum. Gücüm azalsa bile yılmıyordum... Çünkü O vardı, biliyordum. Dünyanın öbür ucunda bile olsa bulup, haykıracaktım sevdamı O'na... Yaşadığım her acı ya rağmen, O'nsuz günlerde varlığından bir an bile şüphe duymadım... O'nu nasıl sınırsız bir aşkla sevdiğimi... Sürgünlüğün bittiğini söyleyebilmek; ikimiz için de bittiğini...

O'nu buldum denizliyidiz... Her geçen gün daha çok emin oluyordum bana...

Bir kez bana, sık sık aynaya bakıp, bakmadığımı sordu denizliyidiz... O'na bakmadığımı söyledim... Neden gızedim, biliyordum... Oysa bir ayın gibi yaşıyordum aynada kendimi... Kendime ördüğüm duvarları, giydiğim maskeleri böyle inandırıcı kılyordum ki, kendi kendimi ikna edebilmem için ancak sık sık aynaya bakmam gerekiyordu... Bazı geceler herkes uyuduktan sonra yere yere oturup, gardrobumun aynasında, gizli gizli buluşuyordum gözlerimdeki hüznü... Unutuyordum zamanı kendi gözlerime dalıp gidecek... Bir tek oydu beni bana kanıtlayan; gözlerimdeki ben... o deli hüznü... İşte bir O fark ediyordu denizliyidiz düş bahçemin pencerelerini... gözlerimi... Ne zaman bir rüzgarla titreyirse bahçemde çiçeklerin hissediyor hemen... "N'oldü?" diye soruyor... "Bir şey oldu sana... Değişti gözlerin..."

Ben O'nun yüzünde binlerce yüz görüyordum denizliyidiz... Yalnızca bir an bile kesilmiş olsa da yaşamları, her insanın yüzünü, acılarını taşıyor yüzünde... Aşk olduğu kadınları, yitirdiği insanları, sakat kalmış çocukları, sokaklarda yaşayan düşkünlere, annesini, babasını, taş plaktaki o sesin sahibi, namus cinayetine kurban giden aşkıları, gözaltında kaybolanları, yaşamını yitirmiş devrim arkadaşlarını, şimdi O'nu yeren vere vuran daha arkadaşlarını görüyordum yüzünde... Boşaltılmış köyleri, Urfa'yı, Diyarbakır'ı, tüm ömrünü geçirdiği İstanbul'u görüyordum... Beyoğlu'nun yitlik yüzlerini görüyordum... Ülkemde dönen kirliliğin bedellerini ödeyen masum insanları, çocukları; savaşta yaşamı, insanlığı, sevdikleri ellerinden alınan yüzleri görüyordum yüzünde...

Ve gördüğüm her yüz daha çok inandırıyor beni O'nu bulduğuma... Ben yalnız O'nun yüzünde tüm bu yüzleri seviyorum denizliyidiz... Yüzündeki her çizgiye başka bir yaşam, başka bir anlam, başka bir hüznün taşıyan bu adamı sevenken; yaşamın dışıdığı, bu kanlı oyuna uyum sağlamamam, onun gibi kendim gibi sürgünlere de kucaklıyorum aşkıma... Aşkım hepsine yetebilsin diye bölse sınırsız... Bu yüzden bu denli hesapsızım denizliyidiz... O'na, aşkı, kendimden vazgeçerek, benliğimi unutarak sunarken, binlerce kez yeniden buluyorum onun ruhunda kendimi, sevgimi, acılarımı... Çoğalıyorum... Özgürlük başka nedenler, başka yüzler, başka yürekler değıli denizliyidiz... Aşkımın kendisidir özgürlüğüm... Bir bedende binlerce beden; bir yüzde binlerce yüz, bir yürekte binlerce yürek olup çoğalmaktır özgürlük...

Kimileri O'nun yüzündeki bu derin anlamı "yıpranmışlık" olarak yorumluyor... Biliyorum üzültüyü bunları duyunca... Yaşandığını düşünüyor. O'nu bunun aksine inandıramadığım zamanın, o'na "Beni bul" diye yazdım anı yazıya raktım. Her şeyi rağmen içimde canlı tutmayı başardığım aşkı...

manlarını O'nun yaşamıyla bölüştürülmesini istiyorum. N'olur kanatmasın O'nu geçip giden zaman... Biraz daha çok vakti olsun sevmeye, sevmeye... Ölüm O'nu korkutmasın...

Biliyor musun deniziyıldız... Belki de bu kadar çok sevmemdim O'nu, eğer taksi şöförlerine "abi" diye hitap etmeseydi; parasını cüzdanında değil cebinde taşıyarak aşağılamasaydı, yahut, hasta Fenerbahçeli olmasaydı... Böylesi bir tutkuya kavruılmazdı yüreğim, bir çocuk gibi alingan olmasa, heyecanlanınca elini masaların altında saklamasaydı eğer... "Teşekkür ederim" deyince "Hiçbir şey yapamazsın" demeseydi... Bu doğallığı, bu sıradanlığı böyle güzel kuşanmamış olmasaydı şair ruhuna böyle büyük bir aşkla sevmemdim O'nu...

Kimsenin kimseyi böyle çok sevmeye hakkı var mı, deniziyıldız? Bilsen, nasıl korkuyorum sevgimin büyüklüğü ile O'nu acıtmaktan... Çoğu zaman içime bastırıyorum... Sevdam, ölümlü setleri kaldırırsam, her şeyi yıkıp geçer diye korkuyorum... O'nu bile önüne katıp sürükler, uzaklaştırır benden... Belki de boğulur sularında diye korkuyorum. Çünkü, biliyorum ki sevda güçlü değil O'nun yüreğinde. O'nu sevdiğim gibi sevmiyor beni... biliyorum... Bu bana acı vermiyor diyemem; sana yalan söyleyemem, deniziyıldız... Hem de nasıl yaralıyor bilsen... Ama yıkılmıyorum, çünkü gücümü yüreğimden alıyorum...

Hem, O'ndan böyle sınırsız bir sevdanın karşılığını istemek haksızlık olur, deniziyıldız... O'na en büyük kötülük olur. Bu yüzden susmalıyım... Aylarca aramasa beni, "neden aramadın" diye hesap soramam... "Kalbine benden başkasını alma", diyemem... Teninde bir başkasının sıcaklığını, başka bir elin O'na dokundugunu bilmek, paramparça eder kalbimi... Böylesi çok sevdiğin, biricik aşkını, paylaşmak başkalarıyla, ne ağır bir yükür bilsen deniziyıldız... Ama dayanırım... Hiçbir şey yıkamaz beni... Yüreğimdeki sevdayı azaltamaz... Çünkü ben içimdeki aşkı değil O'nu seviyorum... O'nu kendimden vazgeçerek seviyorum... Eger, o böyle istiyorsa, seviyorsa başka yürekleri, başka bedenleri, o ağır ne kadar çok bastırırsa bastırırsın kalbine, ben dayanırım... Nasıl alırım kanatlarını elinden... Nasıl izin veririm sevgimin yaşamı için bir tehdit olmasına... O'ndan önce ben korurum seçimlerini, yaşamını, sevdalarını...

O'nu kendi sevgimden koruyan yine ben olurum deniziyıldız...

Bu yüzden O'nu bu kadar çok sevdiğimi gizliyorum... Karşılığını veremediği için üzülüp, kendini suçlu hissetsin istemiyorum... O'na duyduğum aşkın sorumlusu O değil... Düşlerimin sorumlusu O değil... Bunu O'na hep söylüyorum. Bu yüzden üzülür, acı çekerse işte o zaman yıkılır, kendini affedemem, deniziyıldız... Söz verdim kendime, gözyaşlarını gizleyeceğim O'ndan... Hep güçlü olacağım, hep dimdik, ayakta... Beni üzen O olsa bile bilmeyecek üzüldüğümü... Acılarının hesabını asla O'ndan sormayacağım... daha önce sevdiğim gibi sevmeyeceğim O'nu...

Birgün bitecek sevgisi, içindeki ateş sönecek, biliyorum... Söylesene neyi değiştirir bu deniziyıldız? Yolum yarım kalırsa dönebileceğim tek yer yine O'nun aşkıdır... O ipi çeken, asla ben olmayacağım, deniziyıldız... Çünkü ilmek benim boynumdadır... Sevd benim yüreğimde... Hiç kimsenin, O'nun bile gücü yetmeyecek bunu içimden söküp atmaya...

Hiç korkmuyorum, biliyor musun? Hayatımda ilk kez bu denli korkusuz yürüyorum ateşe doğru... Korkmuyorum eksilmekten... Tükenmekten korkmuyorum. Çünkü tükenmek için çıktım yola...

Çünkü "sonra" diye bir zaman yok, deniziyıldız...
 "Sonra" diye bir yer yok...
 "Sonra" diye bir kimse yok...
 "Sonra" diye bir aşk yok...
 Bu "son" deniziyıldız... Sonrası yok...
 Dönüşüm yok, bu yüzden deniziyıldız... Dönüşüm yok...
 N'olur bekleme artık beni...
 Bu sana son seslenişim deniziyıldız...
 Duy sesimi...

aşklar içinde... Özkahraman

KANAT ALIŞTIRANLAR

Adnan Özer Atölyesi

ELEŞTİRİDEN ÖNCE BAZI ZİHİNSEL ALIŞTIRMALAR

Kemal Şakir Çınar, "Gözlerim Başka Yerlerde Kaldı". Siyah beyaz yayınları. Sayın Çınar sağolsun, bize şiir kitabını göndermiş. Güzelce de imzalamış, hoş bir dilekle. Kendi yapıtı olarak bir kitaba sahip olmanın duygusu üzerine yazılır da yazılır, yine de bitmez. İmzalamak da ayrı bir keyif olmalı. O an, anlar için de neler neler yazılır. Keyif dedik, ama kimileri için eziyet olabilir bu. Zordur bir ya da iki cümleyle hitaplı armağan performansını istediğiniz gibi yansıtmak. Bir iki cümle, fazlası kaldırmaz, zira yapıtın önüne geçecek iri iri laflar dolabilir o alınız gibi serilmiş, kimliğin olmuş sayfaya. Başka ne olabilir?, kimileri bu anlık vuruşu bir küstahlık performansına dönüştirebilir; kompleksleri sızır, sıçırar. Kimisi, eziktir, bir şeyler kalarlar, akla kararı seçerek... Etik tutum, haydi abartmayalım, en basitinden görgü meselesidir o an içindeki ifadeleriniz. Şair deyince, iş daha da zorlaşıyor; şair isyankardır, nasıl görgülü olacak? Bir sürü şey aklıma geliyor ama, neyse, birini söyleyeyim: Kitabınızda adınız yazılıdır, matbuat gereği, bazıları ya üşeniyor ya da bunu artistik bir hareket olarak görüyor, adından sonra bir apostrof koyup, yani şöyle "dan Falancaya işte bu, görgüsüzlük. Şiir kitabı gönderenler bunu yapmasın. Kemal Şakir Çınar da yapmamış. Ordan aklıma düştü, bu da bir eğitim, zamanında ustalarımız bizleri bu gibi konularda uyardı.

Eleştiri için "düşman kazanma sanatıdır" derler. Ben de bir şey ekleyeyim; en kolay düşman olanlar, kendilerini eleştirmeyenler, kendilerini eleştirmeyi bilmeyenlerdir. Kendimizi eleştirmezsek, daha yazma sırasında çuvalılamaya başlarız. Kendimizi kaplan zannederek, aslında kaplanların önüne atılıyoruzdur. Onlar da bizi parçalara.

Şöyle bakalım; zihnimizde bir şeyler doluyor, tuhaf, büyü, bir şeyler, içine doğduğumuz dilden bildiğimiz binlerce sözcükten bazıları, konuşurken, okurken -şiir dışında-, birilerini dinlerken -şiir ve şarkı dışında- kullandığı gibi bir korrelasyon içinde değil, tuhaflik ve büyü de bundan ötürü. Bir yandan sağma geliyor, ama bir yandan da anlamlı Dilbilgisine de aykırı, fizik kurallarına da. Ama zihnimiz çalkalanıyor, elde değil. Zihnimiz niye çalkalanıyor, yorgunluktan mı, aşırı ajite olmaktan mı? Çok mu zordayız? Hiç tanımadığımız bir huzur duygusu içinde kaybolmak için canlılığımızı mı sınamak istiyoruz, "ben varım, insanım, kimliğim, kişiliğim budur", kaybolup gitmekten söz bile tekrar kendini riske atarım. Ya da, "dünya var, doğa var, nesneler var; birini seviyorum, o da var", ve bunlar beni coşturuyor. Dile geleceğiz yani, durum o. Dile gelmek; felsefede de böyle denir, halk dilinde de. Dile gelmek, hakkımız

bizim, çünkü insanız. Şimdi burda duralım; bu hak tamam, ama o tek başına şiirsel eylemi haklı çıkarmaz. Haklı çıkmak için, yani söz söylemeye hak kazanmak için, tasarımı yapmamız gerekir. Tasarım, sanatsal ödevdir: Zihin emeği, bin yıllardır yaratışın alanlarını keşfetmeye çalışan insan zihnine saygı, inanç; bilinç. Yani "şuur". İşte, bizde şiir şuur dan geliyor. Ne kadar anlamlı.

Tasarım da o anlar içinde olacak, böyle durup ayrıca çalışacak bir iş değil. Tasarım yapmayan şiirin üretildiği yere bile girmemiş demektir; o, şiirselliğin insan üzerindeki etkileri ve sonuçlarından yararlanmaya kalkmaktadır. Bunda da başarısız olur, çünkü gerçekte şiirselliğin kendi şahsı üzerindeki etkisi ve sonuçları üzerinden hareket etmektedir. Kendisi için şiir yazmaya kalkmak ile kendi olarak şiir yazmaya kalkmak arasındaki fark da budur. Biz kendi olarak şiir yazarları seçeriz. Kendi olmak için ise elimizde bir imkan, bir teknik vardır: Eleştiri. Biz kalan bizi eleştirmeden.

Önce kendimizi çünkü. Bunu becerenler eleştiriye hak kazanabilir ancak.

Görgü edinmek, kendimizi eleştirmenin ilk şartı. Bunun gereklerini yerine getirelim; önce hitap etmesini bilelim, hitapları elyazısı ile olur, uzun tutulmaz; sonra yazılarımızı (daktilo ya da bilgisayar ile) yazalım; gönderirken e-mail kolaylığına sapsamayalım, mektup, bildiğimiz klasik yöntemi kullanalım.

TUTSAK BEYAZ

"hadi gül"

sigaram ateş alsın
saçların rüzgara kıvılcım çalsın
şikayet et polislere
ayaklarını şişirsinler
saçlarını vursunlar sırtına
bayraksız topraklara kül savur
ayazı kırır yağmur
sessizliğe düşer yıldırım
ellerin tereddüt eder
durma gözlerinle karanlık vur
gece çınlıplak intihar

"hadigül"

şarkıların nakaratları kudursun
ürkek gecede köpekler kudurusun
haritalar çiz meçhullere
akşam f tipi çöker odama
işkenceler kur tahtıma
sürprizleri seversin
ölümde beklenmedik
sana verebileceğim en pahalı hediyedir ömrüm
safâğı idam bekler beklemek yakışmaz bu adama
zaman kendini ihanete versin
İhanet Brütüs'ün bıcağı kadar beklenmedik

unutmanın dozu kaç nefes?

"hadi gül"

tutsak beyaz gül
gül-bisterlere yatayım yanaklarında

Sefa Akgöz-Kıbnas

...
amerikan sigaramın külü gibi duruyor karşımda
Memleketim
Ah, benim Sevr yalnızlığım
Hüzünüm
Kızgınlığım
Soykırım bakışlı yarım
Şişede durduğu gibi durmuyor mahmurluğum
(i'che'lim
güzelleşelim)
...

Alper Yıldız

Ürün Gönderenler

Burcu Erman, Tuna Başar, Aylin Çapa,
Ahmet Yılmaz Tuncer, Atilla Ayata, Firuze Alpagot,
Resul Özmen, Yahya Akbulut, Delal Nujin

ÖYKÜ DEĞERLENDİRMELERİ

Hürriyet Yaşar

SAĞLAM ÖLÇÜT KALICILIK

Siz bakmayın, sanatının birikiminden habersizlerin de sanatçı sayılmasına, yapıtlarının satılmasına. Sanatın en kesin, en sağlam ölçütünün 'kalıcılık' olduğu gerçeği değişmedi. Böyle olunca da, soylu yapıtlar olduklarını, zamana dayanıklılıklarıyla kanıtlanmış örnekleri görmek, incelemek, onlara yakından bakmak, sanatçı için kaçınılmazlaşıyor. Hele yeni başlayanlar, daha yolun başında iken şu soruya dürtüstçe yanıt vermek zorundalar:

Zamana dayanıklı, gerçek yapıtlar mı yaratmak istiyorum; yoksa, yapıtım nasıl olursa olsun, yazar, sanatçı olmak, öyle sayılmak mı istiyorum?

'Yapmak' ile 'olmak' arasında hangisini istediğimizin ayrılmıdır bu. Yapmak istediği bir şey yokken, yalnızca 'olmak' isteyen acıması vardır. Bir an önce 'olmuş olmak' ister o. Oluşum sürecinin uzunluğuna, güçlüklerine katlanmaya hiç niyeti yoktur.

Tutkusu, 'olma'ya yönelmiş bu ıvecenliği sonucunda, 'yapmadan olmak'tır. Çünkü sanatta kestirme yolu yoktur. Yapmadan olmak, kestirmeden var olmanın tek yolu görünür, kendine sanatçı dedirtmek isteyen gözüne.

Çevremize baktığımızda, kısa sürede sanatçı sırasına geçmiş nice ad görürüz. Yapıtları satılmakta, kendileri sanatçı saygınlığı görmektedirler. Onların da, hayranlarının da, alıcılarının, satıcılarının da görmezlikten gelmekte idrettikleri bir şey vardır: Ürettikleri, hayran oldukları, aldıkları, sattıkları yapıtların yılları aşmış bugüne ulaşan aynı türdeki yapıtlarla yeni yana konabilir nitelikte, düzeyde olup olmadığına bakmak gerekliliği.

Sanat yapmak, yaratmak isteyenlerin hiç savsaklamamaları gereken bir karşılaştırmadır bu. Çünkü sanat biçimdir. Sanatta dayanıklı olan da biçimdir. Biçim ise, ustalık, ama ustalıkla birlikte, biçimin bugüne yolculuğundaki birikimdir. Birikimden yoksun olan sanat hep geriden geleceği için, günün sanatını hiçbir örnekle bir adım ileri götürmez. Günün sanatını, biçimini ileri götürmeyen, hatta günün sanatından da geri, ilkel yapıtın gerçek alıcısı, sanatı bilen alıcısı olabilir mi hiç?

Ömer Seyfettin'i okul kitaplarındaki Kaşığı'dan, Bomba'dan, Primo'dan ibaret sanan, Esendal'ı hiç bilmeyen, Haldun Taner'in adını yalnızca onun anısına konan ödülün bilen, bir iki Sait Faik, bir iki de Bilge Karasu kitabından sonra Borges gibi yazmaya kalkışan öykücu adayı, öykü denen anlatı biçimindeki dayanıklılığa yaklaşabilir mi? Orhan Veli'nin önderliğindeki Garip üçlüsünün, köhnemiş şiir anlayışını yıkmaya kalkışmadan önce, dillerinin şiir birikimini özümsemiş oldukları, öyküye yeni başlayanların da göz önünde tutmaları gereken bir gerçekliktir. Bir sanatın önceki örneklerini, serüvenini, birikimini bilmek eskide kalmaya yol açmaz; tersine, ileri gidebilmek için gereklidir. Ömer Seyfettin'i, Memduh Şevket'i, Refik Halit'i, Sabahattin Ali'yi, Sait Faik'i, Orhan Kemal'i, Yaşar Kemal'i, Haldun Taner'i, Tarık Dursun'u, Vüs'at O. Bener'i bilmeden öykücü olmak isteyen kişi, Nazım'ı, Dağlarca'yı, Anday'ı, Orhan Veli'yi, Cansever'i bilmeden şair olmak isteyen kişinin durumuna düşmez mi? Örneklere, "Picasso'yu, Dalí'yi, Çallı'yi, Günsür'ü, İyem'i, Günü'ü bilmeden" dönüştürüp, ressam olmak isteyen kişi için de söyleyebiliriz.

Sanatın ana gerecinin kullanma inceliklerini görmektir; bu; bir sanatın dilinin, biz başlarken hangi düzeyde olduğunu bilme gerektir.

Ana gerecin dil olduğu tüm sanatlarda geçerlidir dilin inceliklerini bilme gerekliliği. Çeviride bile. Geçenlerde okuduğum bir çeviri romanda Mustafa Kemal Atatürk vardı ve ilk kez karşılaştığı bir yabancıyla tanışma sözcükleri aynen şöyleydi: "... Paşa. Seni iyi gördüm. Her şey yolunda mı?"

Onur Coşan / İstanbul

Öykünün başına, başka bir yazardan koyacağınız alıntının öyküye bir şey katmadığını, daha doğrusu, öykünün onsuz olup olamayacağını da düşünün.

Her tümcenizi sorgulayın; hele, "özgüvenini bu odadan dışarı çıkaramıyordu," ya da, "dumandan bir gözü öbür gözünü görmüyordu," gibi anlatımlarınızı...

"Oysa ki'den, 'eğer ki' den 'ki'leri atsanız bir şey eksilmi yorsa, ativerin gitsin.

Öykü kişinin intiharı inandırıcı değil. İntihar ile sulu esp-rileri, arasanız da yan yana göremezsiniz ki yaşamda.

Emin Timur / HAKKÂRI

Öykü dilinde yazabilmek için öykü dilinde duyumsamalısınız. Ya da duyumsadıklarınız şiir dilinde geliyorsa, bırakın şiir olsun. "Kıymık" adlı yazı parçanız, öyküye değil şiire yönelmiş. Öykü, düz anlamlı tümceler ister; art anlamı, okunması bitikten sonra duyumsanır. Şiirde sözcük sözcük izleyebilirsiniz art anlamı. Hep benzetimlerle, metaforlarla yazmışsınız. Öykünün hiçbir tümcesi, "Ne diyor?" dedirtme-meli okura.

Bahar Eroğlu / İSTANBUL

Duyarlılığınız şiirle öykü arasında ama öyküye yönelik. Di-liniz düzyazı dili. Yani şiir dili öykünüze sızıp tümcelerini anlamsızlaştırmıyor. Yine de şiir duyarlılığı ile öykü dili ara-sında gidip gelen bir salıncakta gibi "Kadın Kırmızı" adlı yazınız.

"Türkçe dili, İngilizce dili" gibi yanlışlar bilgisayarlılarda kalsın; biz yazarlar, "kırmızı rengi" demeyelim, kırmızı diye-lim. Karın boşluğu karınımıza içindedir, dizlerimizi oraya alamayız.

Kısa yazıyı olmanız, anlık duyarlıklar yakalamanızı ko-laylaştıracak. Kimleri okumanız gerektiğini soruyorsunuz. "Kadın Kırmızı"daki duyarlılığınızı geliştirecek, animsadiğim ilk ad Sait Faik: Öykü dili, ama coşkun bir şiirsel duyarlık... Tomris Uyar'ın dünyaya meydan okutabilecek öyküsü "Çi-çek Dirilticileri"nde (İpek ve Bakır) kırmızı da vardır, dede de. Nezihe Meriç'in Bozbulanık'ını da bulmalısınız

Neden yalnızca bir öykü gönderdiniz?

Ferhat Ekinci / BATMAN

Çeyrek yüzyıldır şişirilen bir yaklaşımın tam tersine ola-rak, toplumsal bir yarayı öykünüze konu edinmekle, kutlan-mayı hak ediyorsunuz. "İntihar Odaları" adlı çalışmanızın öncelikli sorunu, "Hırslı bir ihtiyar sesini andıran radyonun sesini," ya da, "Sokakta şaşkın şaşkın o kahkahalı sesleri dinlerdi ve sokakta mutluluğun şarkısı yankılanırdı," örne-kerindekine benzer sözcük yinelemelerinin çokluğu...

Kurgu üzerinde de uzun uzun durmanız, öykünün çeşitli görünüşlerini aramanız gerekiyor.

"Bir sokak, bir yol, bir mutluluk, bir korku..." "Bir" nitele-mesini daha az kullandığınızda, gerçekte, eskiden kullandığınız sıklıkta gerekmediğini göreceksiniz.

Editörünüz Aslan Özdemir'in öykü gönderenlerden bir dileğini iletirim: Öykülerinizi e-posta ile değil, postacılı posta ile, yani kâğıt üstünde yazı olarak yollayın.

HIÇKİMSE BİR BAŞKASI OLAMAZ SETENAY ÖZBEK

Yıldızların şarkısı
hatırlatır bize mutluluğu

Çok Sevgili KaçakYayın;

Ne yazık ki Ömer Türkşin'in yazısında yaptığınız bir kıyaslamaya çok üzüldüm. Orhan Pamuk dedikleri büyük yazar Yılmaz Güney, Nazım Hikmet, Kemal Tahir gibi namuslu, onurlu, korusuz aydınlarımızla aynı kefeye konulmuş. Hayatında baskı nedir görmemiş, oligarşinin her türlü desteğini arkasına almış, hold-ing yayınevleri tarafından her yerde reklam yapılmış biri, tutarsız, dayanaksız konuşan,amacına ulaşmaktan sonra tükürdüğünü bir güzel yalayan, son günlerin modasına uyarak Türkiye ve türlüğe düşmanlık eden, bunu yaparken de emperyalist kuvvetlerin korumasına giren biri nasıl olur da Nazım Hikmet gibi Yılmaz Güney gibi halkı için çekmediği çile kalmamış, en kararsız, en baskılı zamlarında inanılmaz bir tahammül gözü göstermiş büyük yazarlarımızla mukayese edilir?

Ne diyeyim bilmiyorum.Allah belasını versin şu miliyetçilerin, geridillerin ki gösterdikleri aptalca saldırganlık Orhan Pamuk gibi sah-te kahramanlar yaratıyor. Nice büyük yazar ve kahraman aydınlarını meleklet hasretinden öldüren yönetim anlayışı artık sah-te kahramanlar yaratmaya başladı.

Son olarak söyleyeceğim Atilla İlhan için ayırdığınız sayfa larınız çok sevdiğim yazılarınızın ölümünden sonra medyada yayılmış en anlamlı, en samimi dosya çalışması olmuş. Aralık sayınızı şimdiden büyük bir merakla bekliyorum. Adapazarı'ndan sevgilerle...

Emin Bulbul

Merhaba KaçakYayın,

Uzun zamandır takip edemiyordum sayılarınızı ve yazıyımdorun sizlere. Çünkü askerdedim ve 15 ay sonra tekrar kavuşum özgürlüğüme. Şimdi baktığımda yerden devam ediyordum,dogrusu Kaçak Yayın'da çok özlemiş-tim.Gelir gelmez bir merhaba demek istedim.

ASİK DONDURUCU

Böyle kışlarda öğrendim ben seni sevmeyi Geceleri ayaz ördüm üstüne Sana olan buzarım çözülmesin diye. Kar toplardım yollardan Sakardım içimde soğuksoğuk Yaz gelince aşk çözüldü, bayattır, unutulurdiye Erkan Kıyboğlu / Zonguldak

Duvardaki Aynadan

Korkunc çığlığıyla bir kadın yaşamın pence-resinden sarkarak kendini aşağıya doğru at-maya çalışıyorsa, orada susmanın enderdiği bedelle bir ekmek dahi alamaz.

İlker Gören / 2005 Mersin

Kaçak 2005 Ekim'e Dair

Sevgili Kaçak;

Sabahınherken saatleri. Kaçak Yayın'da yolum ilk, Kaçak Anlatı'yı düştü. Okudukça, adımlarım yavaş ancak iradeli, kendinden emin. Varışın başarı olduğuna odaklanmı. Bu süreçteki heyecanın gelişim noktasının salt geçergini küçük detaylarla sunuyor Paulo Coelho. Kaçak Yayın'da, kaçak anlatıda Paulo Coelho'nun hiçbir yazısından yüz çevirmedim. Çeken, onaylayan, anlatan ve paylaşımcı bir

sayfa vardı hep karşımda. Gün işiyor, gökyüzü berrak. Bütün mavilik, insanın yüzüne dokunuyor. Kaçak, yakışıyor bu güzel İstanbul gününe. Yol çalışmalarını bertaraf etmek isterim. Yazıyı titizlikle okuyorum. Ara vermeli, güne karışmalı, okur zamanlarımdan çalmalı-yım. Bir sonraki yazıyı beklerim şimdi. Yaratıcılık süreci nasıl sağlanıyor? Oktay Taftal'nın, Rekabetle Geçen Hayatlar başlıklı yazısı, Kaçak Felsefe'de okunuyor. Her ay, KaçakYayın, okuruna ulaştırıyor, hızla, itibar ve onayımı katkısız sunarak mutsuzluklarımızın bütün nedeni, rekabetle geçen hayatlarımızın, istese de istemesek de, bize dayatıldığı kurban edilişimiz aslında. O kadar gerçekçi ve doğru temalar hakikim ki...

Bir küçük aşkı kovalamıştım geçtiğim ömrümde.Artıkışıkları da parçaparça, küçük-küçük yaşıyoruz. Taftal'nın yazısında dile geldiği gibi, askırlarda kapitalizmin süzgecindebaş-kalaşıyor. Ömürümüzün birkaç zamanını alıp bizi yine kendine,esrik etmediği yalnızlıklarımıza bırakarak, hoşça kal bile demeden, merçte, arkasına bakmadan, yoluna giden aşık; bilmez ki, yanında götürdüğü birkaç zamanlık bir güzayıdır mıdır? Sevda bir masaldır. Paylaşılacak, bölüşülecekse ayrılık, gidiş evdir.Zeki Çoşkun'un Afrika'daki Tannlar ve Türklerin Çıldırma Süreci'ne bağlanıyor başım bu ekim pazarında. Mevsimin şımarıklığı yar günün saatlerinde. Biz neden bu hale geldik ve düzleme eğilimimiz var mı? Bireysel ve millette. Leyla gibi, Mecnun gibi, adımlarımızı ne vakit kontrol edeceğiz? AllahlarSusamışlardı'ya dikkat!

Her satın, duyuyga hediye bir şiiri okuyorum. Aslan Özdemir'in Yaşamak da Olmek Karad isimli şiiridir bu. Dikkatin size telasın, sırtına yükleyip, anlamın nisanelerinde varlık buluyorum.

Sadık Karamustafa'nın Mihri Belli ile yaptığı söyleşi, ilgi, merak ve şaşkınlık ile okudum. Mihri Belli'nin "insanlar tanıdım'dan alınan ifadeyi, beğeni ve itibarı ile hazmedemeyen. Ne hayatlar var bilmiyeney? Onlar, fikirlerle özgürlük uğruna bağışlananyaşam-lar. "Baskıların altında da, yoksullukta da, mut-lu edebilir insanı" Bu kavramın yaşantılarımızda yer bulma olasılığı, sorgulanabilir. Kaçak Kitap'ta Pınar Savaş'ın, Anlatmak için Yaşamak yazısını okumaya koyulmadan, arka sayfalardaki Adnan Özer'in Eflatun Nuri ile söyleşisi çubuk göz gezdiriyorum. Sıralama-yı doğru yapmak için Gobo'nun kitabının girişini şaşırtıcı buluyorum doğrusu. Hayatlarımız o kadar bizken, biz o kadar hayatlarımızı yaşamışken, bu anlatı ben o hayatıyaşayan de-gilim ki, demekle eşanlamda. Tartışmaya aşık olduğum detayları ben de onaylıyorum. Nobel ödüllü yazarın yaşam bir sır, kapının eşliğinde oturup "daha gelmemiş olanı beklemenin yu-gun kaygısıdır" ifadesi anlatıldır aslında, ki-taplarının da okunabilirliği. Eflatun Nuri ile yapılan söyleşi ve sonrasında, Eflatun Nu-ri'nin yazısı okunuyor. Kaçak denemede, Elif Türker'in gerçekçi gidişineayk uyduaramayan yazar, Sevim Burak,yazısına yelken açıyor. Kaybolmaya gönüllü teknenin kaptanı oluyorum. İlk aşkama yaklaşmakta ve ben henüz okumaları hızlandıramadım. Okunacak say-falara yolculuğum uzun sürüyor. Bir dilerse-yahat için de, zamansız devamdayım gönlü işidir ya okumak, onun rızasına boynumuz eğik.

Kaçak Aktif'te, İlkerGören'in dileklerine ka-

tilip, hikâyelerin garipliğinde, bir telaşı dindiri-yorum. ÇiğdemGüvendi'nin,suslu cümleleri-ne takılıyorum bir kez daha. Dergiye aldığım-da, okuduğum yazılardan biri de oydu. İkinci kere sefa ile dolanıyordum her bir cümlemin yanınsamda. "Vazgeçtim Çocuk Olmaktan". Onu okurken, anlamına çeşnileraktım. Yenile-dim. Orhan Yalın ve Tuna Başar'ın yazıla-rın okurken, günün ögde saatlerini uğurluyor-dum mavilikten. Sürdüğü yalnızlıklar, göçe-be, çingene bütün ruhlar, nasiblerinin gözüne girmek için yarışta. İzmir imbatını okumadan, zamanına karışmadan geçemiyordum. Sanırım, Kaçak Yayın'ın ekim sayısında hiçbir yazıyı öksüz bırakmadım. İlgimi, zamanımı kendileri-ne doğru çeken yazılar hakim. İzmirimbatının sevdiğim yazarlardan Muzaffer İzgü ile ilgili olması, yazıyı kucaklamamı sağlıyor. Dostluk için günden sıyrılıyorrum. Yolculuk için yap-mam gereken tek şey okumak. Gültekin Öme-re'nin Uluslararası Edebiyat Festivali, bir oku-rum kaçıracağı yazı değil. Öğrendiğim şey, memnun ve mutlu bir gülümseme sunuyoru-luzime. Türkiye kitaplığı dışısının, Berlin'de okuyucuya sunduğu haberi. Hasine Şen'in Prag'ı konu alan yazısı, Nena Çali'dis'in Küçük-kuyu yazısı okunuyor. Tabii ki Cezmi Eros ve Atilla Birkiye, ilk okunan yazıların sahipleri. Yazının sonuna gelsem de, kaçakYayın'ın so-nuna gelmedim. A. Ömer Türkiye ve Oktay Gö-zeloğlu yazıları var daha. Birlikte okundu beş şiir kitabı. Ahmet Telli, Metin Albok, Hüseyin Atabaş'ın şiirleri, en güzel seçimlerdi benim için. Yanılmamış olmak da bir edebiyat tut-kunu için ayrı huzur. Kaçak Yayın'ın geçmiş sayılarından birinde rastlıyorum Ahmet Telli ile yapılmış söyleşiye. Şiirlerinin ardında yazı-ı takip etmek, yeterli olacak. "Su Çürü-dü", DövüşenAnlatısın, Saklı klan, Hüznün İs-yan olur. BelliYine Gelirim, onlara şiir demek yeterli olacak mı?

Varlık'ın Eylül 2005 sayısında, Edebiyat Ko-miseri, Krimanolog Dr. Kemal Şahingözü, Kaçak Yayın için "yaz olmasına karşın, kış sayı-larından daha diriymi. Oktay Taftal'nın, Ömer

Türkes'in, Gültekin Emre'nin yazılarını beğenerek, Enis Batur'un söyleşisini dikkatle ve keyifle okudum" diye yazmış. Kiş yazılarına açılıyor. Ancak, onları çok görüyör ve buluyorum. Özellikle edebiyat dosyalarının hazırlandığı sayılar muhteşem. İşte şiir kitaplarını henüz yanı bitirdiğim Ahmet Telli söyleşisi buna örnek. Sanırım Aralık2003 sayıs. Okunacak çok yazı var. Geçmiş sayıları elimde olması da kalıcı bir seçmişim. Ancak KaçakYayın'ın ilk 6 sayısı hâlâ yok.

Sevgili Kaçak Yayın, dergiyl aldım ve okudum diye yazmak da vardı ama, Sonsuzluk ve Bir Gün dergisindeki Tuncer Uçarol'un, Nasıl Şair Olunur? (Bütün şair adayları için) üç sayfalık yazısı, beni buna yönlendirdi. Kaçak'ın sayfalarında da, edebiyatla ilgili şair adayları için sayfalar yer almakta. Ancak, Tuncer Uçarol'un yazısı sanki daha çok dergi yöneticileri ile ilgili ve biraz da işin doğallığı dışında. Mayıs-Haziran 2005 sayısı. Haklı detaylar var.

Yağmur mevsimlerinde yaşayan tüm yalnızız yürekler!

Tüm LeMan çalışanlarına, (yazar-çizer ve okurlarına) okurlarının yaşantılarında, bir ışık huzmesi olmaları nedeni ile!

Şimdilik!

Beyhan Pektaş

Merhaba yeryüzüne sürgünlerin dergisi! Sürgünlüğümüzün güzel yanı...

Yayın dünyasından umudumu kesmiştim ki sen çıktın karşına. Noktadan virgülüne kadar her şeyinle beni öyle sardın ki, kendinle öyle özdeşleştirdin ki, artık her ay başını çok büyük bir sabırsızlıkla bekliyorum. Beklediğim geliyor ama üzümlük söylüyor ki aldığım sayım okuduktan sonratekrar 29-30gün beklemek çokzor oluyor. Çünkü daha bir hayranlıkla, daha bir sabırsızlıkla bekliyorum.

Umanm yayın dünyasının en krallarındın biri olarak kalırsınız. İnanıyorum ki biz okur olarak yanınızda olduğumuz sürece en kral sizsiniz.

Siz Kaçak Yayın olarak yanımızda olduğunuz

nuz sürece sürgünlerin en kralı biziz.

Önümüzdeki sayılarda görüşmek üzere...

Aylin Çapa

Bir Delinin Not Defteri (Ağustos)

- Sen! \$\$\$ sana diyom. ne yazıyorsun orada.

- Hiç işte.
- Kalk git başka yerde yaz.
- Peki.

06.11 Cumartesi- Bir dükkanın önü boğazıma bir içki şişesini sokmaya çalışırken objektife gülümseyemem öyle değil mi? Neden elinde fotoğraf makinesiyse karşında durmuş bana bakıyorsun o zaman. İşini yap. Bırak biz seksen kuşağını böyle bilsin dünyayı.

Fon istemiyoruz arkamızda. Kayıp kuşak falan da yazmayn fotoğrafın sağına soluna. Biz kaybolmadık. Dünya kayboldu o ara.

Cumartesi 10.32- Vesikalık fotoğraf stüdyosu tanı ve insan'ın yazgısı, aynı çirpisi da birleşti. Var olmak.

Çarşamba 06.42- Bir sokağın kaldırımını ne noktayım bu hayatta, ne de üç nokta. İki nokta aynı ne yapayım... Onu da dilbilgisi kabul etmiyor. Üçten bir eksik, bir'den bir fazla. Eksik olan da, fazla olan da, altı üstü tek bir nokta var. Ve sensin işte o nokta. Beni dilbilgisinin bile kabul etmeyişinin, iki cümle arasında piç gibi kalmışlığının nedeni sensin; bir eksik, bir fazla oluşun hayatımda.

Çarşamba 21.46- Bar
Yazdıklarından argoyu, küfürü ve hayatını konuşarsanız da güçlüdür bukovskinin yazdıkları.

Aynı şekilde hayatından yazmaynı çıkararsınız da, güçlüdür bukovski'nin hayatı.

Çarşamba 23.52- Tuvalet

- Eski, bane her zamankinden getir.
- Burada kendini tüketiyorsun gençadam.
- Bir tane daha. sonra gideceğim.
- Peki, ama bu son. bu gece yeterince heder ettin kendini

- Son, söz veriyorum, sonra gideceğim.

- Al bakalım, işte bak burda deniz kenarındasın. Sen şiir yazıyorsun cadırın önündeki tente'nin altında, o da gökyüzünde yıldız kabuğu topluyor. Bulutlar kıyıya vuruyor, sen de bir yudum alıp güneşten, kadehi sarı kumlara bırakıyorsun. Gökyüzündeki balıklar O'nun saçlarını savuruyor, sense ucuca balına olan bir uçurmanın ipini tutuyorsun. O dönp sana gülümsüyor, gülümserken dudaklarının arasından denizkabuğu uçutuları yükseliyor, sen de yerdeki kadehi alıyor, paramparça ediyorsun, o saçlarını sana uzatıyor, ve sen de gökyüzünü kırmızıya boyuyorsun kadehin ucundaki ilk kanla. renkler tuale akıyor, zaman duruyor. Ve soruyorsun, Sen mutlulugun resmini silebilir misin abidin?

Perşembe 15.42 Ev- Yatak- Fotoğraf albümü kaşınırken

Değerliyalıyor mu arıyor mu biliyorum ama birşeyler eksiliyor benden giderek. Fazlası ile taşıdım bu lanet ruhu. para etmiyor. hiç etmedi. Sorun değil. Bir ayet daha eklerim içimdeki kutsal kitabı.

Onlar ki,
Zaten yoktular.

Cuma 22.55- Başka bir ev- Başkabirinin yatağı

Traş olmalıyım, İstanbul'un ortasında

bir deniz geçirebilecek kadar güçlüyse hayat, benim içimden de bir nehir geçirebilir en azından... Ben sana hiç demedim ki, sen bir kadınsın diye.

Sen benim oyun arkadaşısın, kalbimde de, aklımda da, gözleri dörtlü dönen, kırmızı elbiseli bir kız çocuğusun.

Cumartesi 02.16Park

Bir,
Yedi yüz seksen dokuz'a imrendi oysa

ikisi de tek sayıydı ve kural kuraldı
Yalnızlıksa hep aynı tekil yalnızlık

Salı 15.42 Otobüs

Bir kaç sene sonra, şimdi içimde tanımlayamadığım o şeyden, herhangi bir şey olarak bahsetmek istemiyorum.

Bu dünyaya ait olan sen olmalısın.James Dean'ın gaze köklediği an da, ben olmalıyım.

Pazar 01.12Tv karşısında-

Gizlenme

(Aşk)

Çık artık saklandığın yerden!

Salı 15.45 Bar-

Gözlerimizi mahalle duvara yumup, büyüdü. Artık bacak aralarında oynanıyorsa kılambaç.

Çarşamba 18.43 Sokak-

Tak! Tak!

- Kim o?

- Rüzgar...

"Yalnızlığın kapısını başka kim çalar"

diye düşündü adam.

Çarşamba 04.53 Ev- Kanepe

Refik Toksoy

AKTİF DUYURULAR

İNSAN İÇİN KİTAP

Okulumsuzda 'insan için kitap' sloganıyla bir kitap toplama kampanyası başlatıldı.Etkinliğimize her türlü kitap ve dergiyle katkıda bulunabiliriz.Kampanyamızaverilecek en küçük destek bile bizim için çok sevindirici olacaktır.KAÇAK okuyan ve hayatı ıskalamayan tüm okurların çok duyarlı olacağını düşünüyoruz. Heyecanla bekliyoruz...

Sabri Özdemir

Kültür-Edebiyat, Kütüphanecilik ve

İletişim Kulübü Yönetmeni

CUMHURİYET İLKÖĞRETİM OKULU

Kalıcı Konutlar 3.Bölge DÜZCE

İletişim : 0535-5973348

mordize@myynet.com

• Sevgili Kaçak yayıncılar, birazsıkırlarak sizden bir ricada bulunmak istiyorum; yeni tanıştığım kız arkadaşım şiir hastası, benimse bu işlerle hiç ilgim yok, bir iki esse dostla tanıştım. Atilla İlhan ve Pablo Neruda'yı önerdiler, bu şiirlerin şiirlerini dergide görmek istesem çok mu olur? **Ethem Özdemiroğlu**

• 62 sayfalık bir metin yazdım, bayağada hoş oldu ancak edebiyatın hangi türüne girdiğini bilemiyorum, kaç sayfadan sonra roman sayılır. **Berrak Tuma**

• Akademik araştırmalara yer veriyor musunuz? Benim konum Osmanlı iktisadının para ekonomisi. Yazılarım değerlendirilebilir mi acaba? **Şevket Altan**

Beyoğlu Hikâyeleri Oktay Güzeloğlu

ÇAY OCAĞINDA BİR GECE...

“Buyur teyze,” diyerek elindeki çay bardağını uzattı. “Çayla fazla aram yok ama hadi hâtırın için içeyim. Şimdi bir şey sıkı olsa bu havada daha iyi giderdi evlat,” dedi.

“Ben alırım teyze, ne içersin?”

“Kezzap olsa razıyım evlat,” dedi kadın.

Genç, kafasını salladı, yürüdü. Su kasasının üstünde oturan kadın, üzerindeki ince hırkasının kollarını çekerek içice uzattı, ellerini hırkasının kolunun içine sokarak apış arasına kitledi... Kırpı gibi kendi içine gömüldü. Hava, tükürsen yer düşmeyecek derecede soğuktu.

Birazdan genç, elinde bir poşetle geldi: “Rakı aldım” dedi. Kadının birden çözülerek poşeti kaparcasına aldı. Rakıdan acele bir firt çekti. Kendi kendine: “Oh be, kaç gündür harmanım, ne güzel geldi,” dedi.

Bu arada çaycı genç, iki su kasasından sofraya yaptı. Kadın, karşısında oturan genç oğluya kocasının kendisini evden attıklarını anlattı. Konuştukça içtiller, içtikçe konuştular, şifeleri üçlediler.

Genç, kendisinden hiç bahsetmedi. Yalnızca kadın, zoyl sonra evden atıldığını küfürlerle defalarca anlattı durdu.

Bir gece yarısı evime dönerken, evimin hemen yanı başındaki çay ocağının önünde onları birbirine sarılmış vaziyette ağlarken gördüm. Bir anlam veremedim. İyi geceler dileyerek yanlarına yaklaştım. Sokak lambasının ölü sarı ışığında çözülerek “merhaba” dediler. Ağzından çıkan ölü “merhaba” sesi havayı yadı, kulağıma zor ulaştı.

Çaycı genç ayağa kalktı, “Buyur abi” diyerek oturmam için bir su kasası verdi. Oturdum. Genci eskiden tanıyordum. Kadını hiç görmemişim. Yeni düşmüşüştü galiba sokaklara. Yakından bakınca ikisinin de gözleri ağlamaktan kızarktı. Kadının ağzında seyreder dişleri, çok zayıf vücudu ile ölü ışıktan çok çirkin görünüyordu. Fakat kızarmış gözlerinde sevecen bir parıltı vardı.

Neyse, hal hatır muhabbetinden sonra hiç konuşmadan birer duble rakı attık. Üçgen olmuştuk. Kadıncağız üşüyordu. Gencin montunu da giymiş olmasına rağmen titriyordu.

Genç de mutlaka üşüyordu ama belli etmemeye çalıştığına yemin ederim.

Bir an önemli bir sohbeti bozmuş olduğumu hissettim. Çünkü konuşmuyorduk. Kalkmak için izin istedim. Çaycı genç, “Olmaz abi otur,” dedi. Kadının da içine kaçmış fersiz gözlerinde, kalmama isteyen bakışı rağmen kalktım. Yanımadaki evime çıktım.

Çok geçmeden sokaktan sesler geldi. Camdan sarkarak baktığımda, yanlarına yeni bir genç çocukla, genç bir kızın daha gelmiş olduklarını gördüm. Yeni gelen gençle kadın konuşuyordu. Bizim çaycı genç sokağı karşı tarafında ayakta dikiliyordu. Genç kız ise kollarını önden kavuşturmuş konuşmalar izliyordu. Yeni gelen genç başıra başıra: “Söyle anne, anlat anne! Babam doğru mu söylüyor?” diye sordu. Kadıncağız ise, “Neyle doğru söylüyor? Doğruyu zo seni sonra mı söylüyor. Sen ne öğrenmek istiyorsun!...” gibi bir şeyler söyledi. Sustu. Yeni gelen genç hâlâ, “Ben seni, senden dinlemek istiyorum anne!” diye kadıncağızı omuzlarından hızlıca silkeliyordu. Çelimsiz kadın bu sarsmalara kendini bırakmış, konuşmuyordu.

Belki de geçmişin, büyüttüğü çocuğuya geçen güzel günlerini, rahat yaşama özlemini aklından geçiriyordur, biliyordur. Annesini silkeleyemiyi brakan genç, yanında dikilen kişiye dönerek, “Bak ailemi soruyordun, işte annem bu, biraz evvel evde gördüğün sarhoş da, babamdı. İşte ailem benim. Gördün işte, gördün. Hadi şimdi sen de düşünürsün söyle!” diye bağırdı.

Kız hiçbir şey söylemedi. Şaşkın şaşkın baktı, kaçtı gitti. Karanlık sokaklara kayboldu. Genç, bir müddet arkasından bakakaldı. Ve yerde oturan “anne” dediği kadına döndü, “Bak anne, bak gördün mi sevgilim kaçtı. Utandı benden. Babama gittik, çok sar-

hoştı, ‘annenin ben kerhaneden aldım’ dedi. İnanmadım. Seni aradım, sen konuşmuyorsun. Ben talebeyim, evde sözüm geçmiyiyor. Ben kimim, kimsinden, babam kim?... Utanıyorsun bana. Allah kahretsin! Okulu da bırakacağım, sizi de bırakacağım!”

Gencin yürekli sesi ısız sokağa can veriyordu sanki. Çünkü kelimelerin çıktığı her yer ses veriyordu.

Garibim bizim çaycı gence baktım. O hâlâ olduğu yerde çivilenmiş gibi duruyordu. Acaba ne düşünüyordu? Onun hikayesini biliyordum. Evden kaçmış, işgal edilmiş, bulduğu işte çalışan, intihara yatkın birisiydi. Karanlıkta yüzünü seçemiyordum, ama duygularını sezebiliyordum. İki yıl önce başına gelenleri düşünüyordu olmalıydı. Düşündükleri de “Geriyeye dönebilsem, annemin babamın yanında olsam, yaşadıklarımı inşallah rüyadır, uyanırsam her şey biter...” gibi şeylerdi mutlaka. Tanıdığımdan bu yana gencin gergin yüzünde çizgiler oluşmuş, gözlerinin feri de sönmüştü.

O ara kadının ince sesi çıktı. Baktım. Zayıf çelimsiz vücuduyla, bir solucanın ayağa kalkmış hali gibi durmuş, bağırıyordu. “Sen ne soruyorsun? Neyi soruyorsun? Ben o pezevenk babana yıllarca baktım. Seni okullara gönderdim. Babana kalsa nâk giderdin! Neyle gönderdim ha, söylesene neyle? Hanlarım hamamlarım mı vardı? O pezevenk baban söylemiş ya; şu cılız bedenimi satarak. Tabii ya, tabii yâ!” diyerek soluklandı.

İnce sesi parçalanmış, cıvıltı çıkıyordu. “Onla bunla yata yata göçtüm, pilsileştin. Ev aldım ona, araba aldım. Kumara verdi hep, kumar borçlarını ödemekten baktım. Ömrüm hep kötü geçti. Seni büyüttüp adam sırasına sokmak için didindim. Sen bir şey anlamıya diye yalan yer senin yanında namaza bile durdum. Tek şey sen bir şey anlamıya diye. Seni ben doğurdum. Benden utanma. Kamyon sırtında İstanbul’a geldik. Ailem fakirdi. Babanı tanıdım, sevdim. O sattı beni. ‘Çalış ileride rahat yaşarsın,’ dedi. Hep inandım. Erken göçtüm. Bir de utanmadan karşıma geçmiş ne olduğumu soruyorsun. Yanındaki karıdan utanmasın, belki de aramızdın. Tuh size!... Günderiz sokaklardayım (çaycı genci göstererek) şu parmak kadar çocuk karnımı doyuruyor!” diye bağırdı.

Oğlu olacak genç, bir anda ne olduysa oldu, yere düştü. Acele camdan koparak sokağa indim. Genç çocuk yerde uzupuz, ağzı köpürmüş yatıyordu. Annesi, “Oğlum, oğlum!” diye feryad ediyordu. Garibim çaycı genç şaşkın bakıyordu. Eğildim gencin kalbini dinledim. Ağır atıyordu. O ara annesi “Çocuğumda sara var, sinirlenince oluyor,” dedi. “Acele bir soğan bulun” dedim. Çaycı genç, ok gibi fırladı. Ben de yatan gencin sıkılı yumruklarını açmaya çalıştım. İntikam yummıgı gibi simsiydi. Açılmıyordu. Biz annesiyle uğraşırken, çaycı genç koca bir soğanla geldi. Parçalayarak bürmüne tıkadım. Kısa bir süre sonra kendine gelmeye başladı. Aptal gibiydi. Önce benim, sonra annesinin gözlerinin ta içi ne bakarak, köpüklü ağızıyla sarılsı sarılsağladı. Köpükleri yüzümüze sıçradı. Annesi ağzının köpüklerini sildi, üzerine kapandı. Ağlamasına katıldı. Dönüp çaycı gence baktım. O da sessizce ağlıyordu. Ya ben içi kışılıye, bir de kaçan kızla beraber dört kişiyi oynanan sokak dramını seyretmiyordı, oyuna katılıyordu.

“Genç çocuk içice kendine gelmiş olacak ki aniden kalktı;

“Hadi anne, eve gidelim. Seni sokaklarda bırakmayacağım. Affet beni! Kapıları kırarak girelim evimize. Babam kabul etmezse ben atarım onu sokağa. Hadi hadi anne!...” diyerek çelimsiz kadını koltuk altlarından tutarak tüy gibi ayağa kaldırdı ve kenarda duran gence dönerek, “Evin yoksa gel” dedi. Çaycı genç konuşmadı, kafasıyla “olmaz” işareti yaptı. Ana oğul yavaş yavaş kayboldular. Ben de Çaycı garibim gence, Hadi, işte bu da böyle bir şey... Gel birer kadeh atarız,” dedim. Ben önde o arkada eve çıkarken, susturucu taktığım gözlerim öfke kusuyordu.

Kitap Arkası

KAKAK ÖNERİ

Dilekçesi Hüzün
Hasip Kaplan
Cadde Yayımları

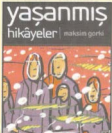
"Atışı söndürmek için, bir kirlangıcın gagasında taşıdığı bir damla su gibi, her birey kendince, kendi gücü oranında sembolik de olsa

bir damla katkıda bulunduğu zaman, damlalardan bir göl oluştuğunu; nehir olup denizlere aktığını görecektik, bundan da öte, bireyler ne denli büyük bir güç ve çözüm kaynağı olduklarının farkına vararak, eşit ve özgür bir yurttaş olmanın doyumuna erişeceklerdir. Kardeşliğe, barışa, güvenliğe, huzura giden yol, bir kirlangıcın çabası kadar bir katkı ve fedakarlık gerektiriyor."

Yaşanmış Hikayeler
Maksim Gorki
+1 Kitap

Yaşanmış Hikayeler'de Maksim Gorki, gerçekçi edebiyat öğelerinin seçkin bir bileşimini yaratmıştır. "Makar Çudra", "Koca-

karı İzgiril", "Şahinin Türküsü"... Hikâyeler de, söylence (efsane), masal ve folklor öğeleri, seçkin bir edebiyat düzeyine yükseltilmiştir. Yer yer bireysellik başkaldırı özellikleri de taşısa, tümüyle bu hikâyeler halkın yaşam ve özgürlük tutkusunun simgesi olmuştur. **Ataol Behramoğlu**

Dünya Şairi
Nâzım Hikmet
Nedim Gürsel
Doğan Kitap

"Nâzım Hikmet ne bir siyasal lider ne de bir ideologdur. O, çağımızın en önemli şairlerinden biridir. Dolayısıyla şiirini salt siyasal bir yaklaşımla yorumlamak, indigemececi bir tutum olur. Sanat, eğer evrensel bir öz taşıyorsa, günceli, siyasal görüş ve ideolojileri aşmalıdır. Bu anlamda Nâzım Hikmet'in yaptığı elbette insancıl ve evrensel-

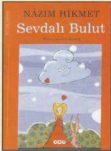
dir. Ama onun şiirini, yaşadığı dönemden ve siyasal savaşından da ayrı düşünemeyiz."

Sevdalı Bulut
Nâzım Hikmet
YKY

"Edebiyat bütün çeşitleriyle masalla başlar, masalla biter," diyen Nâzım Hikmet'in çocukların hayal dünyasından büyüklerin gerçek dünyasına uzanan, 100 Temel Eser'de yer alan masalları Sevdalı Bulut'ta okuy-

cuyla buluşuyor.

Usta yazarın çağdaşla geleneksel kaynaştıran zengin anlatımı, Cem Kızıltug'un resimleriyle bambaşka bir masal şöleni sunuyor sizlere...

Anzalı Kalpler
Özen Yula
YKY

Yollarda, sokaklarda, kıyılarda onlar. Kışarlarda, parklarda, kurtarılmış bölgelerde gene onlar. Aşkın, kederin, nefretin deminde, hayat depreminin on bir şiddetinde hep onlar. Usuldan, usulden, kalpten. "Anzalı kalp"ter, "anzalı kalpler"e.

Sıradan insanların çıktıkları kederli yollar, kesişen yaşamlar, kaçışlar, gidişler ve dönüşler. Parkta, kışlada, göl kıyısındaki bir evde, bir mektupla, evvel zaman içinde yapılan mazi gezintileri. Bütün bunlar olurken on bir şiddetinde depremlerle, melekette yer yerinden oynuyor.

İki Deniz Öyküsü
Erdal Öz

Can Yayınları

İki Deniz Öyküsü, adı üstünde, Erdal Öz'ün biri 1979'da, biri 1998'de yazılmış iki 'deniz öyküsü'nden oluşuyor. "Vah Yunus'un Vah Canım", bir kıyı kasabasında yaşayan bir ailenin öyküsü. Kışkırlarımlar yağmalanışını yıllar öncesinden gören bu uzun öykü, yalınlığı ve olağanüstü Türkçesiyle okuru sarıp hemen içi ne alıyor. Sait Faik Hikâye Armağanı'na de-

ğer görülen Sular Ne Güzelse'ye adını veren ikinci öykü ise, Erdal Öz öykücülüğünün tüm inceliklerini taşıyor; sanki Öz'ün öykü seriverenine bir özeti niteliğinde.

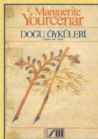

ŞİMDİ BU KİTAPLAR OKUNMUYOR

Doğu Öyküleri

Marguerite Yourcenar
Adam Yayınları

XX. yüzyıl sorunlarını, XIX ve XVIII yüzyıllarda, Rönesans'ta 15. il. yüzyıl Roması'nda, Yunan mitoslarında, Çin, Hint, Japon, Balkan masal, kıssa ve efsanelerinde araştıran, değişmeyen

bizden önceki çağların özgün seslerinde arayan Yourcenar, 1903'te Brüksel'de doğdu. Amerika'ya yerleşmiş olan yazar, ünlü Fransız Akademisi'nin tek kadın üyesidir. Kafavis, Virginia Woolf ve 'Negro Spirituals' çevirileriyle de tanınan şair, romancı, oyun yazarı, denemeci Yourcenar'ın yirmi kadar yapıtı arasında Türkçe'ye ilk kez çeviren yapıtı 'Hadrianus'un Anıları da bulunmaktadırlar.

DR. Jivago'nun

17. Bölümü

Boris Pasternak

Gendaş Kültür

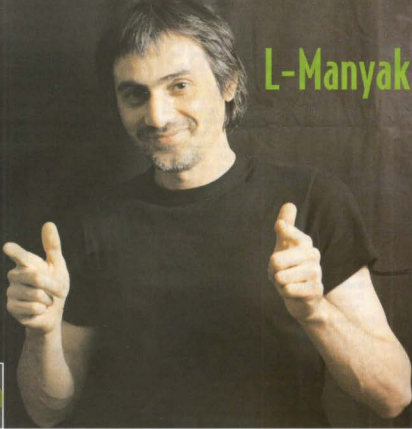
Bu kitap, Doktor Jivago'nun sonunda yer alan ve romanın 17. bölümünü oluşturan 25 şilirden oluşuyor. Bugüne dek Doktor Jivago'nun Türkçe çevirilerine nedense bu 17. bölüm alınmamış. Oysa, roman kahramanının ağzından yazdırılmış ve romanın içindeki olaylara göndermelerden, olayların şişsel ifadelerinden oluşan bölüm okumadan eksik bir okuma yapmış sayılırız.

Yayinevi, Doktor Jivago'nun özgün yayımlanmış öyküsündeki trajedinin bir tür devamı sayılabilecek bu kitapta, bir eksikliği gidermiş olmayı hedefleyerek, *Dr. Jivago'nun 17. Bölümü*'nü okurlara sunuyor.

L-Manyak çizeri

Soner Günday

Bir **L-manyak** dergisi sabahlaması... Yan masada derginin önemli çizerlerinden **Soner Günday** transa geçmiş, önündeki beyaz kağıda tarama ucuyla müdahaleler yapıyor. Küçük darbelerle, şöhr (çizim kâğıdı) ve tarama ucu birbiriyle buluşuyor... Bunları yaparken sakın ve çok özenli, soluklanmıyor bile... Bu uyumu arada bozan ise çini mürekkebine batırılan tarama ucunun hareketi ve onu takip eden gözbebekleri... Biraz sonra kağıttaki kurşun kalemle oluşturulmuş çizgiler artık siyah bir hat oluşturuyor beyaz sayfada. Ve tarama ucu masaya konulduğunda ortaya bir çizgiroman sayfası daha çıkmış oluyor. Sıra dergideki yerini alıp okurla buluşmasında ve takdir görmesinde elbette...

Karikatürist, mizah yazarı, çizgiromancı **Soner Günday** ile 1987 senesinde **Sultanahmet**'te dolaşırken tanıştık. (Fatih Kaçan dostumuz da vardı...) Küçükçük çocuklardık üçümüz de... Bu kı-

sa karşılaşmada bizi çok güldürmüştü anlattıklarıyla... Espri yapmak için kasmıyordu kendini, komikti, neşeliydi, sevimliydi. Koca **Gırgır** dergisinin en genç çizeriydi. (O hafta iki karikatürü çıkmıştı) Ama **Oğuz Aral**'in da yetiştireceği son karikatürist olacaktı. Çünkü **Oğuz Aral**'lı **Gırgır**'ın ömrü vefa etmeyecekti yeni çizerlerin yetişmesine (Ani bir başkınla **Simavi** destekli **Ertuğrul Akbay**, **Gırgır**'a el koymuştu). **Soner**'in o gün heyecanla **Çağaloğlu**'ndaki bir kırtasiyeye girip tarama ucu şöhr falan aldığını hatırlıyorum. Bu, çizgiye âşık her çizerin sevdiği bir alışverişti... O günden beri yüzlerce karikatür, çizgiroman çizmiş, çinilemiştir.

Soner Günday sırasıyla **Gırgır**, **Avni**, **Le-Man** dergilerinde çizdi. **L-Manyak** dergisinde çizdiği **Yüzbaşı Albirt** ve **Hollywoodvari** filmleri sokak Türkçesi ile yazdığı **Tırt-Star**, onun son dönem en çok sevilen, gülünen işleri oldu. Tabii dergide beğeni toplayan uzaylı tipi, **Zıkaçu**'yu da unutmamak gerek **L-manyak**'taki çalışma sırasında çizer **Soner Günday** ile **Kaçak Yayın** için yaptığımız söyleşiyi sunuyoruz.

Aslan Özdemir

Merhaba Soner, kaç yıldır böyle heyecanla çiziyorsun?

Merhaba Kanka, 2006'da profesyonel olarak 20. yılıma gireceğim.

Hayırlı olsun, şimdiden tebrik ederim! Çizgiromancı olarak da hatırı sayılır bir geçmişin var değil mi?

Gırgır'da karikatür çizerek başladım, daha sonra mizah yazıları da yazdım, o yıllarda ara ara kısa hikayelerde çiziyordum ama çizgi roman başlamanın Lemnyak dergisinin çıkışıyla oldu. 1996 da Lemnyak dergisinde Yüzbaşı Albirt'i çizmeye başladım yani 10 yıldır çizgi roman yapıyorum.

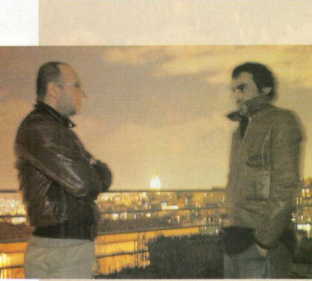
Zaten bizim çizgi romancılarımızın çoğunluğunu karikatür kökenli çizimler oluşturuyor sanırım...

60'lı ve 70'li yıllarda yaygın olarak "Teksas-Tommiks" diye adlandırılan, ağırlıklı olarak "Western" hikâyelerinin anlatıldığı aylık periyotla yayınlanan çizgi roman albümleri vardı, hatırı sayılır bir okur kitlesine ulaştı bu albümler. O dönemlerde bu hareketlilik, yerli çizimlerde etkilendi ve Karaoğlu, Tarkan, Karamurat gibi tarihi hikâyelerin anlatıldığı çizgi roman karakterleri doğdu. Onlar da haftalık yada aylık olarak yayınlanan çizgi roman albümleri şeklindeydi.

70'lerde Gırgır dergisinin çıkışıyla birlikte ağırlıklı olarak mizah hikâyeleri çizen yeni kuşak çizgi romancılar yetişmeye başladı. Yani Gırgır'ta birlikte mizah dergileri karikatürden çizgi romana geçen çizimler için yeni bir kulvar oluştu, iyi çizgi romancılar yetişti...

Soner Günday'ın L-Manyak'da çizdiği Yüzbaşı Albirt, Amerikan polisi teşkilatındaki komik olayları bize ait sözcüklerle konu ediyor.

Aslan: Kanka bi fotoğraf çektirelim mi? Çizgi roman karesi tadında.
Soner: Hay hay.

Aslan: Kanka bi poz daha diyecem ama, donar mıyız böyle biraz daha beklersek?
Soner: Cano, ince bi ayaz var, üşütmeyelim sakın.

Çizgi romana senaryo anlamında ne tür etkileri oldu mizah dergilerinin?

Biraz önce söylediğin gibi başlangıçta mizah dergilerinde mizah ağırlıklı hikâyelerin olduğu çizgi romanlar

yayınlanırdı daha sonra dünyadaki yeni çizgi roman akımları birer ikiye, hem çizgi hem de senaryo anlamında mizah dergilerinde denenmeye başladı özellikle bilim kurgu-fantastik hikâyeler bizde de mizah dergilerinde çizen çizgi romancıları tarafından denenme imkânı buldu...

Eğer bu hikâyeler bir mizah dergisinin içinde değil de tamamen bağımsız çizgi roman albümleri şeklinde yayınlansaydı bu kadar ilgi görmeyebilirdi daha doğrusu bu kadar uzunca bir süre yayında kalamayabilirdi.

Mizah, bizdeki çizgi dergilerinin tema anlamında omurgasını oluşturmaktadır mizah dışı hikâyeler bilanlamda bu omurganın koruması altında çeşni olarak sunulmaktadır. Bu koruma ortadan kalktığında yapılan çizgi roman dergileri başarısız oluyor, yayın hayatları çok kısa sürüyor.

Peki bunun nedenleri ne olabilir, yani mizah yüklerine daha az yer verilen ya da hiç yer verilmeyen türden çizgi roman dergilerinin yayın hayatları nede uzun süreli olmuyor?

Bunun irili ufaklı bir sürü nedeni var ama en baba nedenlerden biri senaryo sorunu. çizgi roman öykücülüğü, senaristliği apayrı bir iş ama bizde gelişmedi bir tür. Yani tamamen çizgiyle anlatılan hikâyelerden oluşan bir dergi yapılabilecek iyi çizerlerin yanı sıra gerçekten iyi hikâye yazan ve çizgi roman tekniğini bilen öykücülerin-senaristlerin olması gerekir.

Bir başka neden de çizgi roman seven, çizgi roman literatürüne hakim "elit" bir okur kitlesinin dışındakilerinde ilgisini çekebilecek hikâyelerden oluşan bir dergi kurgusu yapmak gerekir. Daha önceki dergi denemelerinde bu pek dikkate alınmadı ve başarısız olundu.

Çizgi roman ve edebiyatı yeni bir kurguyla ilişkilendirmek gibi mi..?

Evet tam olarak bu aslında söylemek istediğim. Polisiye, Fantastik-Bilimkurgu vs. edebiyatla daha sıkı ilişki kurmak gerekiyor.

Edebiyatın sadece polisiye, fantastik-bilimkurgu türüyle mi?

Hayır bütün türleriyle. Meselâ hikâyesini Paul Auster'in yazdığı "City of Glass" adında bir resimli roman yayımlandı, 98'de Türkçeye de çevrildi, Cam Kent, güzel bir çizgi roman albümüydü. Birkaç ay önce Umberto Eco'nun da bir çizgi roman senaryosu yazdığı haberini okumuştum. Bunun gibi bir sürü edebiyatçı var çizgi roman senaryosu yazan.

Bu türden işler çizgi romanın sadece çocuklar için olduğu önyargısını kırmaya yardım ediyor, yetişkinler için-

de çizgi roman yazılıp çizilebilir yani. Bizde bu türden bir dönüşüm olmadı, çizgi roman hep çocukken okunan bir şeymiş gibi algılandı.

Yalnız burada önemli bir nokta var, daha önce yayınlanmış iyi bir romanı alıp onu çizgi romana adapte etmenin bin anlamı yok çünkü insanlar o romanı zaten okumuş, romandaki karakterlerin portrelerini kendi kafalarında zaten yapmış, hikâyeyi kare kare oluşturmuştur farkında olmadan da olsa. O portreleri yeniden çizip hikâyeyi kare kare yeniden anlatmanın bir anlamı olmaz artık.

Roman uyarlaması filmlerin çoğunluğunun başarısız olmasının nedeni de budur bence...

Çizgi romandan sinemaya bir hayli uyarlama yapıldı...

Evet Amerikan çizgi romanı kahramanlarının hemen hemen tamamı sinemaya uyarlandı, Japonya kökenli yeni bir çizgi roman akımı var, Manga. Mangaları'da ufak ufak sinemaya uyarlamaya başladılar... Bir de tam tersi bir iş vardı, benim sevdiğim sinemacı Fellini'nin senaryosunu yazdığı İtalya'nın en baba resimli romancılarından Milo Manara'nın çizdiği bir çizgi roman albümü, tadımdan yemmez bir işti, çok şahaneydi.

Senin çizdiğin yüzbaşı Albirt karakterini konuşalım biraz, insanlar genelde senin hikâyelerinde kullandığın anlatım diline gülüyorlar...

Tenk yu veri maç kanaka...

Nasıl bir tip yüzba Albirt?..

Yüzbaşı Albirt polisiye hikâyeler üzerine kurulu bir çizgi roman tipi, kriminal olaylar var hikâyelerde, Albirt bu olayları çözen zeki "Efbiay" ajanı. Ama asıl Türk Amerikanların Türk gibi davranma-

si üzerine kurulu. Mizah yapmanın formülü yoktur ama bir kaç türü vardır mizahın. Bunlardan biri de yabancılaştırmadır. Herhangi bir şeyi kendi doğasının dışında anlatmak bir türdür mizahta. Albirt'ta öyle bir tip işte... Bir Amerikalı ama Türkiye gibi bir ortamda geçiyor maceralar. İnsanlar Türk gibi konuşup davranıyor, bi de Albirt hikâyelerinde daha iç şes yazıyorum yani düşünce balonu, hikâyedeki karakterlerin piskolojisinin daha direkt olarak okuyana hissettirebilmek için...

Mizahçı psikoloji de bilmi diyorsun...

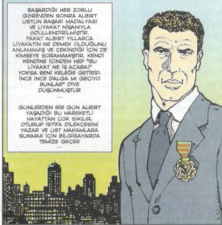
Evet, teknik anlamda bir bilgi değil

kastettiğim ama eğer psikoloji bilmezsen mizah yapamazsın... Bir de ister mizah hikâyesi, ister aşk hikâyesi, ister fantastik bir hikâye, ne anlatırsan anlat anlat samimi olmak çok önemli, önce kendin inanacaksın sonra da anlatacaksın, sıcak olmak lazım. Okurla sıcak bir ilişki kuramıyorsan yaptığın işin ömrü o kadar uzun sürmeyebilir.

Kanka sıcak dedin de piştik, içerisi pek sıcak... Terasa çıkıp hem hava alalım hem de bir iki fotoğraf çektirelim, ne mi?

He gurban... Fotoğraf senin köpeğin.

Yüzbaşı Albirt'tan bir sayfa

BABARÖN HES ZORLU
GÖZÜNDEN SONRA ALBİRT
ÜSTÜN BAĞIŞ MADALYASI
VE LİYAKAT NİSANI
DOLULUNMUŞTU.
BİRİT ALBİRT YILARCA
LİYAKATINI NEMER OLULUĞUNU
ANLADIM VE ZERİNİN İÇİN DE
KİMİYE BÖSÖMAMİTİ, KİNCİ
KİNCİN İÇİNDE HEP "BU
LİYAKAT NE İŞ KİSARİ
YOKSA BENİ KİLİDE GİTİRİP
İNCİ İNCİ DÜŞÜŞ Mİ GİTİRİP
BUNLARI DİYE
DÜŞÜNÜMÜTÜR

GÜLEBİRDEN BİR GÜN ALBİRT
YAKAĞI BU KAREMELİ
YAKAĞIN ÇOK GÜZEL
OTULUP İTİFA DİLEKÇİSİNİ
YAZAR VE ÜST MANAVLARA
BUNLARI İÇİN BULUNAN
TİMAZ GEÇER

SUPER
Bİ İTİFA DİLEKÇİSİ
OLDU AMA Bİ DAHA
KONTROL EYİTİM BAKAYIM İNEA
HATASI CUMLE DÜŞÜKLÜĞÜ FİLAN
VAR MI? SONRA AŞKANDAN "TOMA Bİ
DİLENCİ İLE YAZAYIM,
TİM GİTTİ Y DİYE LAF
İTİMİSİNİZ"

İTİFA DİLEKÇİSİNİ YETKİLİSİ
BUNAN ALBİRT AKABİDE BİR
GÖRER Bİ GENİFA DÜŞÜKLÜ
ANLARI: ARTIK DÜŞÜKLÜ BAŞBABA
BAKIN VE KÜBÜRLÜ BİR HAYAT
İSTEDİĞİNİ SÖYLER, DİĞERİ BU KİSARİ
BİFAZİ "TİM GİTTİ Y DİYE LAF
İTİMİSİNİZ" HEMİN BİFAZİLERİNİ KİLİSİ
DOLULUBİLEBİ VE Bİ KİMYON
TULUP YİNE HAYATLARINA
DOĞRU YOLA ÇIKARLAR...

AH SONBAHAR YALNIZLIKLARI!

Güneş bulutların arasından Boğaz'ın mavisine düşüyor, sular parlıyor, hayatın parıltı anları gibi... Yağmurun sesiyle mi uyanmıştım, yoksa uyanmak için vesile mi aramıştım; uyanmak, yataktan kalkmak ve yazmak...

Ne zamandır, bana "yazmayı" düşündürdün, duyumsatan bu heyecandan, bu istekten uzaktım... Ama özlemişim, içimde kıpır kıpır akıyor...

Gece yağmur. Yalnızlık kaldırımlarında yürüyorum, sonbahar karanlığında. Yapraklar sararmış, her İstanbul sonbaharında olduğu gibi; hissettiren, alışık, bildik ama bir o kadar da hüznü, buruk!

Rastlantı beni bir yerlere çekiyor... Nasıl da geceye düşüyor; uzun saçlarıyla sanki bir prenses, ince uzun benzeri bir kuğu, sanki beklenen bir gece... Öyle birdenbire düştü geceye.

Belki de gerçek değil, bir yanılsama; sürekli bekleyen, kim bilir belki bu da bir yaşam biçimidir ya, bir adamın, (umudunu yitirmiş mi acaba; pek değil, ama!), evet sürekli bekleyen bir adamın düşüdür belki de gece ve geceye yaşananlar.

Güneş şimdi tamamiyle Boğaz'ın üstünde, pırıl pırıl umut verici bir ışıma, o genç kadın gibi, biz ona prenses diyelim çünkü saçları sanki rüzgârlı bir yelkenli, sanki bir çağlayan... Ancak bir prensesin böylesine saçları olabilir; sanki bir masalın kahramanı, öznesi; çıkip gelmiş kitaplardan; düşlerde saklanan, saklanmış olan... Sanki bir düşözne karanlığın ortasında parlayan ve mavi bir İstanbul kadar davetkâr!

Sanki kötücül bir kuleye kapatılmış da özgürlüğü için uzattığı, özgürlük için uzayan, özgürlüğe uzanan saçlarını aşağıya sarkıtmış, bekliyor. Bekliyen o mu, ben mi? Kim bilir belki de hepisi bir düş, bir yanılsama! Peki o zaman yüreğim niye çarpıyor, niye bunca heyecan? Niye bunca yazma isteği?

Güneş bulutların ardında, nerde o pırıl pırıl parlayan Boğaz, şimdi sular hüznünlü mavi... ortasında küçük bir tekne, kim bilir içindeki adamın yalnızlığı hangi burçtandır; hüznü mü?

Ah, sonbahar yalnızlıkları... Bir şirden belleğimde yer etmiş "kırılmış dalgaları"nı içime çekerek, yine tek başına, dökülen sararmış yaprakların hissettisiyle kendi karanlığı-

ma yürüyorum...

Kim bilir belki de o genç kadının, özgürlük için uzayan saçları gibi aydın düşler kuralıyım...

Sonbahar iyiden iyiye yeryüzüne yerleşti; duygusu içimde, ama hep bir Eylül imgesi var belleğimde; sonbahar hep Eylül oluyor belleğimde, Eylül de hep sonbahar. Bir Eylül şilri geliyor usuma, beklemeyi yalnızlık olarak seçmiş bir adamın (ah ne çok beklemiş, ne çok yalnız kalmış!) yazdıklarını mırlandırıyorum:

*İstanbul'da
Büyük aşkların yaşanacağı
Geceler vardır
Eylül'dedir bu*

Şiir insanı nasıl da özgürleştiriyor! İsteyaz, ister oku! Saçlarının özgürlüğü gibi... Bakışlarındaki izlerden belli, yaralı biri, kırılmış ve belki de onarılması güc; hayat işte! Ama bütün yaralar bir şekilde sarılıyor, iyileşiyor, acı verse de, öselese de; zaman ne çok bu işe yarıyor.

Sezgilerime hep güvendim, beni korkutsalar da; sezgilerim olsa diyor, kaçamak gülüşlerine; güc de olsa, imkânsız yol olsa da, aşk diyor; yüreğim de aynı şarkıyı söylüyor. Gece aşk şarkılarıyla sürüyor... Bir şiir yazılıyor çok derinlerde... Hâlâ bilmiyorum o geceyi yaşayıp yaşamadığımı.

Sonra uçup gidiyor, özgürlüğü seçen bir kuş gibi, saçlarıyla süzülüyor; martı kanatları, özgürlüğe çırpın... belki bir daha göremeyeceğim!

Sabah yürüyüşü ya da sabah kendi kendime kalması demeliyim (Ah sonbaharın sararmış yaprakları!) Deniz hafif poyraz ve dalgalar betona çarpıyor. Kıyıda benim dışımda kimse yok, gökyüzü gerçekten ağırlı ve yağmur gözyaşlarıyla! İster abartı deyin ister düşkurgusu...

Birden bir vapur sessiz geçiyor, kimsesiz; küçük dalgalann içinde kayıyor; benim gibi diyorum; yalnız, yapayalnız, tek başına...

Denizi içime çekiyorum. Şehir hüznünlü.

Gözlerimin önünden gitmiyor; hep sesini, sözcüklerini hissediyordum, duymuyordum ama hissediyordum, sonra gece tek tek bir sahnenin dekoruyla tekrar canlanıyor. Sonra kalkıp gidiş; bir telaş bende tanımsız, geçmişte-

ki gençliğim yüreğimden çarpıyor. Bunu bir kez daha yaşıyorum...

Evet, bir anın, güzel bir anın ötesinde biraktığın iz... Yalnızca karanlığın içinde süzülüp, saçlarının esintisiyle yitip giden bedeninden değildi telaşım, varlığının gidişiydi, yani hissedilen ruhunun incelikleri... belki de hiç gelmeyecek...

Ne garip hepimiz belki de bir daha hiç rastlamayacağımız insanlarla bir mekân, bir an, bir duygu veya herhangi iz bırakan bir şey paylaşıyoruz ve belki çok yıllar sonra derinlerden bir yerden o izleri bulup anımsıyoruz...

O, ben ve gece, bu iz'lerden biriydi ama bir iz'den daha fazlasını istiyordum... Kim bilir, belki bir gün... İstanbul küçük yer... ya da kim bilir... Neyse beklemenin erdem olduğunu bilenlerdenim... Şimdilerde pek önemsenmiyor ama...

Sonbahar gecesi. Yağmuruyla hissettiren yaprakların arasında, yine tek başına doğru hüznünlü ve buruk bir yol alırken, belki de bir düşkurgusunun içine giriyorum... belki de tüm o yaşanan...

Yükte hafif,
pahada ağır

yeniHarman

Bol dumandı,
husussi kokulu,
filtresiz gazeteniz

Gündemi
harmanlamaya
devam ediyor

LeMan Dergi Grubu

Hakan Günday

Turizmde Antalya
Antalya'da kuyumcu
Kuyumcуда tezgâh
Tezgâhta tezgâhtar
Tezgâhtarda tek amaç: satmak!

Bu kelimelere dikkat!
Yakında yeniden anlam
kazanacaklar!..

Malafa'yı okuduktan sonra...

